

POLUGODIŠNJAK ZA KULTURU I DRUŠTVENA PITANJA

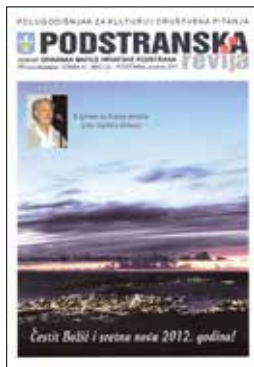
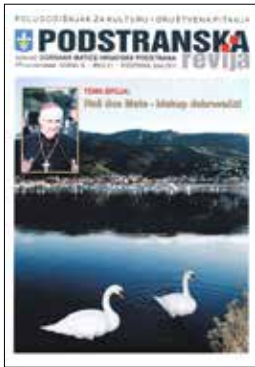

PODSTRANSKA revija

Izdavač OGRANAK MATICE HRVATSKE U PODSTRANI

m matica hrvatska GODINA XIX. - BROJ 40. - PODSTRANA, prosinac 2020.

BESPLATNI PRIMJERAK

Čestit Božić i sretna nova 2021.

PODSTRANA / ZABORAVLJENE VIZURE

FOTO: EMIL MINIGO

Stožanačka vala prije izgradnje sportske lučice

Ex banjalučko odmaralište i djeca na splavi

Grljevačka plaža pred zadružnom zgradom

Stožanačka plaža prije izgradnje hotela Split

Grljevačka plaža prije izgradnje hotela San Antonio

SADRŽAJ

Proračun Općine Podstrana za 2021. godinu	4
Obrazloženje prijedloga proračuna općine	
Podstrana za 2021. godinu	4
Pregled projekata i aktivnosti	6
Upravni odjel za javnu nabavu, gospodarstvo, društvene djelatnosti i fondove EU-a	11
Upravni odjel za pravne poslove i strateško upravljanje	14
Općinske nagrade za 2020.	15
Gospodinu načelniku i cijenjenoj općinskoj upravi ..	17
Primjedbe Općini Podstrana na UPU obalnog dijela u Strožancu	18
Obećanje ludom radovanje	18
Osvrt na turističku sezonu 2020. u Podstrani	19
Masters +55 u Podstrani	20
PERUN	
Pjesnički - likovni kutak	1
Dragi Tonko, hvala za sve!	4
24. Dobrojutro more	6
Obrazloženje dodjele plakete laureatu pjesničkih susreta Dobrojutro more	6
Drago Čondrić	8
O pjesmama Drage Čondrića	8
Kreativna "Oluja"	9
Marija od Presvetog Srca	10
XIV. Mediteranski korijeni filozofije	13
Sveti Jeronim slavni dalmatinski muž	17
Povijesni i kulturni lokaliteti u Podstrani kao potencijal razvoja turizma	18
Vukovaru i Škabrnji – <i>H – Momento poetika</i>	19
Duško Aničić	19
Perunovo koplje i jurjev mač	20
Hello, Dolly!	21
Demokracija	22
Milijunjenaš	23
Aforizmi	24
Jedriličarski klub Podstrana	21
Dragica Mihaljević najtrofejnija sportašica Podstrane	22
Planinari s Peruna	23
Perun Adventure Race	24
Svjetlost	25
Naše gore list, mons. Mate Uzinić	26
Red svete Klare u Splitu	29
Naš mladomisnik	31
IN HOC SIGNO VINCES	32
Uzalud nam trud, pisci	32
Osvrt na planiranu devastaciju novouređene plaže na ušću Žrnovnice	33
Prilog o masonstvu u državi Hrvatskoj	34
Brodarstvo: Počeci linijske putničke plovidbe	36
O vinu sve najbolje	37
Oni koji brane	38
Balotaški turnir	39
Juniori šk Dubrovnik, prvaci Dalmacije	39
Podstranske vedute	40

* * *

Svugdje ideš, svukud lutaš,
često i gorčinu gutaš,
duši nać ćeš pravu hranu
kada stigneš u Podstranu!

Svašta želiš, mnogo tražiš
i varkama srce blažiš,
na zelenu doć ćeš granu,
kad dospiješ u Podstranu!

Nigdje mira ni spokoja,
nomadska je sudba tvoja,
al nemir stvara branu
dolazak ti u Podstranu.

Il na moru il na kraju
odmaranja kratko traju,
stoga nek su ti odabrani
mirni dani u Podstrani!

Tu si bio prošlog ljeta,
tu ti ništa već ne smeta,
e pa, dušo, tko ti brani
veselit se u Podstrani!

Akademik Tonko Maroević

PODSTRANSKA revija**Osnivač i izdavač:**

Ogranak Matice hrvatske u Podstrani
Jurasova 2
Žiro račun MH u Podstrani
HR2425030071100016832
ISSN 1334-2827

Uredništvo:

Darijo Radović, Dražen Vlašić, Ante Šiško, Zorana
Ivanković Buljan, Antonio Vrbatović,
Divna Ban Bakota, Ivan Bašić, Mario Tomasović,
Denis Jonjić, Zlatko Juras, Zoran Jurišić

Za fotografije zaslužni:

Zoran Jurišić, Nenad Stanić, Dražen Vlašić,
Ante Ružić, Vedran Mihaljević, Božan Živaljić,
Fabijan Ružčić, Ivica Mikuličić, Stipe Delić,
Darijo Radović, Mario Tomasović, Denis Jonjić,
PD Perun i Zlatko Juras

Grafička priprema: Neven Marin**Tisak:** Dalmacijapapir**Naklada:** 1500 primjeraka

Za potpisane tekstove odgovaraju autori,
za nepotpisane uredništvo

Vaše tekstove i fotografije možete slati na e-adresu:
jurisic_zoran@yahoo.com ili zlatkojuras1@gmail.com

**Ovaj broj Podstranske revije možete čitati
i na internetskoj adresi www.omh-podstrana.hr**

Proračun Općine Podstrana za 2021. godinu

Stjepan TABAK, mr. oec.,
pročelnik upravnog odjela
za proračun i financije

Na 37. sjednici Općinskog vijeća, 26. studenoga 2020. godine, usvojen je prijedlog proračuna Općine Podstrana za 2021. godinu u iznosu od ukupno 64 milijuna i 915 tisuća kuna.

Planirati proračun Općine Podstrana za 2021. godinu u ovom turbulentnom vremenu bio je težak zadatak.

Neizvjesnost budućih gospodarskih kretanja zbog situacije s pandemijom koronavirusa primorale su na oprezniji pristup kod planiranja velikih infrastrukturnih projekata, ali ipak se – s nadom da će se ova situacija tijekom sljedeće godine razvijati

u pozitivnom smjeru – proračunom i dalje nastojalo održati visok standard javnih usluga u svim segmentima stanovanja.

Imajući u vidu potrebe naših mještana, koje trebaju biti ispred i iznad svega, Općina Podstrana će i u sljedećoj proračunskoj godini zadržati sve oblike poticaja i pomoći preko stipendija i potpora učenicima, studentima i sportašima, financiranja udruga i sportskih klubova, sufinanciranja boravka naših najmlađih u dječjim vrtićima, sufinanciranja prijevoza umirovljenika, a planirana su i dodatna davanja u obliku pomoći najranjivijim skupinama mještana, dok se za pojedine vrste pomoći planira i povećanje iznosa.

Zbog već navedene situacije, proračunski prihodi su ipak planirani u nešto manjem iznosu nego u 2020. godini te iznose **64.915.810,00 kuna**, ali moramo napomenuti da je 2020. godina rekordna po iznosu uprihodenih sredstava otkad postoji naša općina, tako da je ovo optimističan i razvojan plan proračuna za 2021. godinu.

Iako je u 2020. godini općinski proračun pogođen posljedicama pandemije koronavirusa, stabilan je i likvidan, prihodi proračuna ostvaruju se prema planiranoj dinamici, a rashodi proračuna izvršavaju se sukladno planu, te Općina Podstrana uredno izvršava sve svoje obveze, poštujući ugovorene rokove plaćanja.

Možemo reći i da proračun Općine Podstrana za 2021. godinu ima razvojnu komponentu i predstavlja odgovorno i transparentno financiranje svih potreba mještana.

Detaljni podaci o proračunu i njegovo obrazloženje mogu se naći na općinskoj internetskoj stranici <http://www.podstrana.hr/uprava/opcinski-proracun/>

OBRAZLOŽENJE PRIJEDLOGA PRORAČUNA OPĆINE PODSTRANA ZA 2021. GODINU

Proračunom se omogućava financiranje poslova u svrhu ostvarivanja javnih potreba i prava mještana u području kulture, sporta, odgoja i obrazovanja, socijalne skrbi, te u području zaštite i unaprjeđenja kvalitete življenja, koji se na temelju posebnih zakona i drugih propisa financiraju iz javnih prihoda, odnosno iz općinskog proračuna.

Polazišna je osnova za izradu prijedloga proračuna za iduće razdoblje:

- poboljšanje kvalitete življenja te kvalitetniji i ravnomjerniji razvoj općine
- zadržavanje razine stečenih prava za socijalno ugrožene kategorije stanovništva
- usklađivanje realizacije projekata s proračunskim mogućnostima.

Prijedlog proračuna Općine Podstrana za 2021. godinu sadrži sljedeće elemente:

- opći dio proračuna, koji sadrži račun prihoda i rashoda i račun financiranja
- posebni dio proračuna sastoji se od plana rashoda i izdataka raspoređenih u programe koji se sastoje od aktivnosti, te tekućih ili kapitalnih projekata
- plan razvojnih programa
- obrazloženje općeg i posebnog dijela proračuna
- odluka o izvršenju proračuna za 2021. godinu.

PRIHODI I PRIMITCI

Prijedlogom proračuna Općine Podstrana za 2021. godinu planiraju se ukupni prihodi u iznosu od 64.915.810,00 kn.

Planirani prihodi proračuna Općine Podstrana za 2021. godinu:

6	Prihodi od poslovanja	64.915.810,00
61	Prihodi od poreza	25.665.500,00
63	Pomoći iz inozemstva i od sub. unutar općeg proračuna	17.070.310,00
64	Prihodi od imovine	1.706.000,00
65	Prihodi od upr. i admin. pristojbi	19.245.000,00
66	Prihodi od prod. proiz. i robe te pruž. usl. i prihodi od donacija	1.079.000,00
68	Kazne, upravne mjere i ostali prihodi	150.000,00
7	Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	0,00
71	Prihodi od prodaje neproizvedene dugotrajne imovine	0,00
72	Prihodi od prodaje proizvedene dugotrajne imovine	0,00
	UKUPNO PRIHODI:	64.915.810,00

Od proračuna za 2020. godinu u novi proračun prenosi se 2.000.000,00 kn, te ukupan prihod za 2021. godinu iznosi **66.915.810,00** kuna.

RASHODI I IZDACI**a) Rashodi i izdaci po ekonomskoj klasifikaciji**

Rashodi proračuna Općine Podstrana za 2021. godinu

3	Rashodi poslovanja	44.199.510,00
31	Rashodi za zaposlene	9.277.200,00
32	Materijalni rashodi	15.025.110,00
34	Financijski rashodi	93.000,00
36	Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna	6.328.000,00
37	Naknade građ. i kućan. na temelju osig. i druge naknade	3.622.000,00
38	Ostali rashodi	9.854.200,00
4	Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	22.716.300,00
41	Rashodi za nabavu neproizv. dugotrajne imovine	7.400.000,00
42	Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	14.316.300,00
45	Rashodi za dodatna ulaganja na nefinancijskoj imovini	1.000.000,00
	UKUPNO RASHODI:	66.915.810,00

Planirani iznos **prihoda i primitaka** proračuna za 2021. godinu raspodijeljen je na način da planirani rashodi poslovanja iznose 44.199.510,00 kn ili 66 posto ukupnih rashoda, a rashodi za nabavu nefinancijske imovine iznose 22.716.300,00 kn ili 34 posto ukupnih rashoda.

Najveći dio **rashoda poslovanja** odnosi se na materijalne rashode, koji ukupno čine 34 posto rashoda poslovanja, odnosno 15.025.110,00 kn, gdje

je najveći udjel rashoda za usluge u iznosu od 11.163.500,00 kn, a odnose se na usluge tekućeg i investicijskog održavanja (popravke) objekata, komunalne usluge i druge rashode vezano uz objekte općine, komunalnu infrastrukturu (za održavanje plaža, javnih površina, održavanje cesta, javne rasvjete i dr.), režijskih troškova, troškova rada predstavničkih tijela, te ostalih rashoda (mjesni odbori, eko-renta, pričuva...)

Rashodi za zaposlene planiraju se u iznosu od 9.277.200,00 kn, što čini nešto više od 21 posto u odnosu na rashode poslovanja, a od ovog se iznosa 1.735.200,00 kn odnosi na zaposlene na provedbi projekata EU-a koji se financiraju iz sredstava EU-a, te 1.791.000,00 za zaposlene u JVP-u Podstrana.

Financijski rashodi planiraju se u iznosu od 93.000,00 kn, a odnose se na financijske rashode za bankarske usluge i povezane usluge platnog prometa.

Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna, u iznosu od 6.328.000,00 kn, odnose se na prijenos sredstava ostalim članicama u projektu INTERREG u iznosu od 5.940.000,00 kn, a ostatak se odnosi na financiranje knjižnice i obnove zemljišne knjige K.O. Gornja Podstrana.

U skupinu **ostalnih rashoda** ubrajaju se tekuće i kapitalne donacije organizacijama u kulturi, sportu, predškolskom odgoju te vjerskim zajednicama, a ovi rashodi ukupno iznose 9.854.200,00 kn, odnosno 22 posto rashoda poslovanja.

Rashodi za nabavu nefinancijske imovine raspoređeni su u sljedeće skupine:

Rashodi za nabavu neproizvedene dugotrajne imovine, koji se odnose na kupnju zemljišta za proširenje cesta, u iznosu od 6.400.000,00 kn, te za pristupnu cestu budućeg SC-a Miljevac 1.100.000,00 kn.

Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine obuhvaćaju rashode za nabavu opreme i namještaja, uređaja i strojeva u iznosu od 4.681.500,00 kn, a 8.800.000,00 kn odnosi se na izgradnju komunalne infrastrukture, kako je detaljno objašnjeno u Planu građenja i okviru programske klasifikacije proračuna.

PREGLED PROJEKATA I AKTIVNOSTI

UPRAVNI ODJEL ZA PROSTORNO UREĐENJE, KOMUNALNE POSLOVE I ZAŠTITU OKOLIŠA

Pročelnik odjela:

Božen Živaljić, dipl. ing. građ.

IZGRADNJA RECIKLAŽNOG DVORIŠTA PERUN

Osnovni su ciljevi gospodarenja otpadom uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom te sanacija i zatvaranje postojećih odlagališta otpada. Da bi se to postiglo, potrebno je da svi dionici sustava gospodarenja otpadom preuzmu na sebe svoj dio odgovornosti, a sa stajališta Općine Podstrana, kao jedinice lokalne samouprave, to znači uspostavu odvojenog prikupljanja problematičnog i korisnog otpada radi njegova što efikasnijeg izdvajanja iz tokova komunalnog otpada. Sukladno Zakonu o održivom gospodarenju otpadom, a na temelju odrednica zadanih Planom gospodarenja otpadom Split-sko-dalmatinske županije i Planom gospodarenja otpadom Općine Podstrana, Općina Podstrana pristupila je izgradnji reciklažnog dvorišta za odvojeno prikupljanje i privremeno skladištenje manjih količina posebnih vrsta otpada.

Budući da iz Zakona proizlazi obveza da jedinica lokalne samo-

uprave koja ima više od 1500 stanovnika mora na svojem području osigurati funkcioniranje najmanje jednog reciklažnog dvorišta, te još po jednog na svakih idućih 25.000 stanovnika, Općina Podstrana, koja prema Popisu stanovništva iz 2011. godine ima 9129 stanovnika, bila je dužna izgraditi jedno reciklažno dvorište.

Općina Podstrana je među prvima započela s postupkom planiranja i realizacije ovog financijski i prostorno zahtjevnog projekta, te danas možemo sa zadovoljstvom ustvrditi da pripadamo krugu malobrojnih općina i gradova, ne samo u Split-sko-dalmatinskoj županiji nego i u ostatku Republike Hrvatske, koji su ispunili svoju obvezu i pridonijeli osiguravanju tehničkih minimuma i podizanju svijesti kod građanstva u pogledu zbrinjavanja otpada i odgovornosti prema okolišu.

CILJ PROJEKTA I IZVORI FINANCIRANJA

Sukladno Zakonu o održivom gospodarenju otpadom (NN broj 94/13) te Planu gospodarenja otpadom RH za razdoblje 2017. – 2022. godine (NN broj 3/17), definiran je

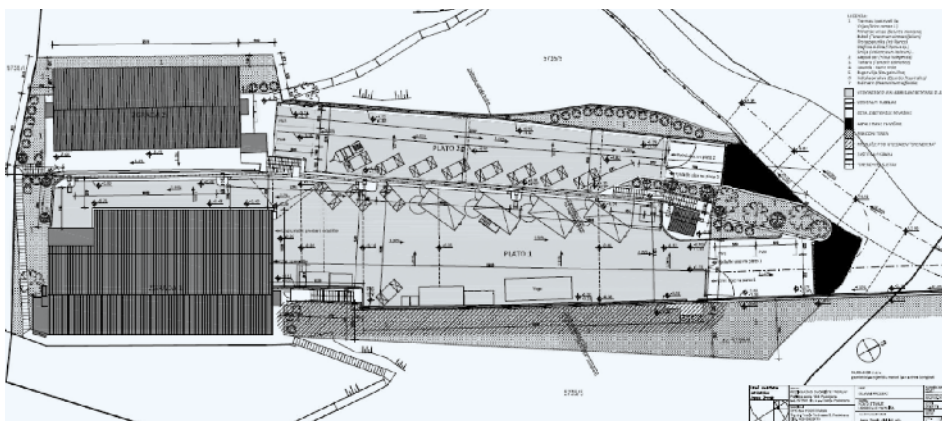
red prvenstva u gospodarenju otpadom koji daje najveći prioritet sprječavanju nastanka otpada, njegovoj pripremi za ponovnu uporabu, recikliranje i druge postupke uporabe i tek na kraju nužno zbrinjavanje otpada. Ponovno materijalno iskorištavanje otpada važno je u sustavu gospodarenja otpadom radi očuvanja prirodnih bogatstava, zaštite od prekomjernog iscrpljivanja i onečišćenja, te podizanja ekološke svijesti stanovništva.

Cilj je ovog projekta bio izgradnja i opremanje Reciklažnog dvorišta Perun, informiranje i educiranje lokalnog stanovništva o ulozi i korištenju reciklažnog dvorišta i pravilnom odvajanju otpada u kućanstvima, te smanjenje količine otpada koji se odlaze na odlagališta.

Ukupna je vrijednost projekta 7.662.376,52 kune (opravdana sredstva). Iz EU-a se financira 59,34 posto – 4.199.999,00 kuna (nepovratna sredstva), dok je iz vlastitih sredstava financirano 40,66 posto iznosa.

OPIS GRAĐEVINE I TEHNOLOŠKI PROCES

Reciklažno dvorište je u Podstrani izgrađeno na adresi Poljička cesta 104. Od postojeće čestice 5735/5 k.o. Gornja Podstrana površine 15.975 m², geodetskim projektom formirana je nova građevinska čestica površine 3635 m². Površina pod zgradama iznosi 803 m², površina platoa i dijela pristupnog puta unutar obuhvata iznosi 1973 m², a površina prirodnog terena iznosi 820 m². Ciljeli je prostor ograđen i pod kontinuiranim je nadzorom.

Reciklažno dvorište Podstrana sastoji se od kolnog i pješačkog ulaza, u nastavku kojeg je smješten prostor ulazno-izlazne zone: kolne i priručne manje teretne vage za vaganje i kontrolu (prijam) otpada s uredskim, sanitarnim i garderobnim prostorom, montažne građevine za smještaj posebnih vrsta otpada, rampe i betonski plato ispod kojega se smještaju spremnici za skladištenje otpada, asfaltno-betonske interne prometnice i parkirališta za osobna vozila, zeleni pojas s unutarnje strane ograde te mjesto za priključke komunalnih instalacija.

Prilaz čestici je s Poljičke ceste, prometnicom u čiji je profil smještena sva potrebna infrastruktura. Prometno rješenje prilagođeno je postojećem stanju, tako da se promet odvija zasebno na dva platoa. Rekonstruiran je prilaz platoima tako što je proširen dio kolne površine pristupnog puta u zoni ulaza, pri čemu je uklonjena devastirana montažna kontrolna kućica uz rampu za kamenolom. Rekonstruiran je ulazni prostor oko platoa, pri čemu je prilagođen nagib, izvedeni su novi podzidi između dva platoa s novom vanjskom LED rasvjetom te su dobiveni bolji radijusi zaokretanja. Uklonjen je postojeći i izveden je novi asfaltno-betonski zastor oba platoa, pri čemu su se djelomično izmijenili njihovi padovi i nagib. Izvedena su dva parkirna mjesta na donjem platou, te dva parkirna mjesta ispred ulaza na gornji plato. Spremnici otpada raspoređeni su većim dijelom uz središnji podzid, a kretanje vozila omogućeno je uz vanjske rubove platoa.

Reciklažno dvorište označeno je sukladno Pravilniku, opremljeno je videonadzorom kako bi se, među ostalim, u njemu mogla obavljati trgovina otpadom, te udovoljava općim i posebnim uvjetima za postupke gospodarenja otpadom. Postavljena je nova zaštitna ograda koja se većim dijelom nalazi na mjestu postojeće ograde, osim na ulaznom dijelu, gdje je izvedena rekonstrukcija pristupnog puta i ulaza na oba platoa, te u stražnjem, južnom dijelu parcele. Dio prirodnog terena novoformirane čestice ostao je izvan zaštitne ograde. Taj je dio hortikulturno uređen i kao takav će biti održavan.

Postavljena je nadzorna/vagarska kućica, koja je montažni prefabricirani tipski kontejner. Budući da je viši plato izložen naletima bure, sva mobilna i fiksna oprema predviđena je za takve uvjete, te je na primjeren način osigurana od oštećenja i dislokacije, a ograda je ojačana gornjom čeličnom cijevi.

Otpad se prijavljuje na ulazu u reciklažno dvorište, gdje ga osoblje kontrolira i evidentira, te se donositelj otpada upućuje na mjesto na koje je potrebno odložiti pojedine vrste otpada.

Nakon što se prihvatni spremnici u reciklažnom dvorištu napune odgovarajućom vrstom otpada, poziva se ovlaštenu skupljač/oporabitelj za određenu vrstu otpada, odnosno voditelj reciklažnog dvorišta organizira vaganje otpada i prijevoz do mjesta obrade otpada.

U reciklažnom dvorištu ne obavlja se nikakva obrada prikupljenog otpada, osim baliranja prethodno razvrstanih nekih vrsta otpada: papira, kartona, tetrapaka, plastike (folija) i PET ambalaže.

UPORABNA DOZVOLA I UPRAVLJANJE

Krajem rujna 2020. godine Splitsko-dalmatinska županija izdala je investitoru, Općini Podstrana, uporabnu dozvolu za izgrađenu građevinu gospodarske namjene Reciklažno dvorište Perun. Radi optimizacije troškova upravljanja izgrađenom građevinom, sukladno

Zakonu o održivom gospodarenju otpadom, Reciklažnim dvorištem Perun upravljat će komunalno poduzeće Čistoća d.o.o. Općina Podstrana sklopila je ugovor o upravljanju s Čistoćom d.o.o. u studenom 2020. godine.

IZGRADNJA NOVE ŠKOLE - OŠNOVNE ŠKOLE ŠČADIN

S obzirom na veliki demografski rast mjesta i činjenicu da je naša općina jedna od najvećih i najmlađih u Republici Hrvatskoj, realizacija projekta druge škole postala je jedan od prioriteta, posebno uzimajući u obzir nedovoljne kapacitete i dvo-smjenski rad jedine aktivne škole na našem području u naselju Strožanac.

Planirana nova škola gradit će se unutar obuhvata Urbanističkog plana uređenja broj 10 Petričevo – Sveti Martin, unutar zone društvene namjene D (na području sjeverno od zgrade u kojoj se danas nalazi općinska uprava) na predjelu Ščadin. Površina zemljišta previđenog za gradnju iznosi oko 9000 četvornih metara.

Ishodene su lokacijske dozvole za pristupnu prometnicu, lokacijska dozvola za regulaciju bujice i lokacijska dozvola za školu. Zemljišta koja su u obuhvatu namjeravanog zahvata u pretežnom su privatnom vlasništvu, te se trenutno rješavaju imovinskopravni odnosi, uz prethodno osiguranje dokaza i procjenu vrijednosti zemljišta za otkup, koji su osnova za ishođenje građevinske dozvole pristupne ceste, koja je preduvjet za ishođenje dozvole za novu školu.

Prema projektnom zadatku, osnovna škola projektirana je u skladu s normativima iz državnog pedagoškog standarda te se sastoji od 20 razrednih odjeljenja, ukupnog kapaciteta oko 500 učenika, u režimu odvijanja nastave u jednoj smjeni, te dvodijelne sportske dvorane i pomoćne dvorane s pratećim sportskim terenima na otvorenom. Ukupno je predviđeno osam odjeljenja razredne nastave (1. - 4. razred) i 12

odjeljenja kabinetske nastave (5. – 8. razred).

Školska zgrada sastoji se od dva krila: visine P+1 (razredna nastava) i visine P+3 (kabinetska nastava).

Ulaz u zgradu škole smješten je ispod dubokog trijema, koji je natkriveni produžetak školskog trga, te ujedno i filter pristupa. Trijem i školsko dvorište pretaču se u višetažni polivalentni prostor s tribinama, iz kojih se granaju stubišta koja povezuju sve etaže objekta. Na prizemnoj etaži školske zgrade smješteni su ulaz, donja razina PVN-a, blagovaonica, kuhinja, razredna nastava, sanitarije i gospodarski prostori. Na prvom katu smješteni su gornja razina PVN-a, učenički klub, zbornica, administracija, učionice te sportske dvorane s pratećim garderobama i sanitarijama. Na drugom katu smještene su učionice, sanitarije i prostori za rehabilitaciju, a na trećem su katu učionice i sanitarije.

Uz planiranu dvodijelnu sportsku dvoranu s pripadajućim sadržajima (garderobe, sanitarije, rehabilitacija, pomoćna dvorana), zbog manjka zemljišta za potrebe vanjskih igrališta, ono je planirano u smanjenom obuhvatu na način da se iskoriste i krovne plohe.

Projekt je realiziran na način da omogućuje nesmetan prolaz i korištenje svih sadržaja osobama s teš-

koćama u kretanju i uporabu invalidskih kolica, uz primjenu posebnih propisa u pogledu zaštite od požara. Parkirališni prostor realiziran je unutar zahvata, sa stajalištem za školski autobus.

U ovoj investiciji Općina Podstrana, kao partner Splitsko-dalmatinske županije, koja je osnivač nove škole, osigurava osim cjelokupnog otkupa potrebnog zemljišta (osiguranje imovinsko-pravnih pretpostavki) geodetski projekt, geodetsku podlogu za projektiranje, projekt pristupnih prometnica, idejni projekt škole i projekt regulacije bujičnih voda.

PLANIRANJE PROMETNE INFRASTRUKTURE

Razvoj prometne infrastrukture postao je najveći izazov koji mora pratiti ekspanziju gradnje u našem

mjestu. Uz kontinuiranu suradnju s *Hrvatskim cestama*, koje bi trebale našim zajedničkim projektima olakšati vrlo otežano prometovanje na dionici državne ceste na D8, potrebno je razvijati sustav lokalnih prometnica proširenjem i unaprjeđenjem tehničkih rješenja postojećih nerazvrstanih cesta i planiranjem novih.

U tom smislu, općinski načelnik i nadležni upravni odjel poseban naglasak stavljaju na dugoročno planiranje prometne infrastrukture, koja će biti financirana iz proračuna kroz trogodišnje projekcije s obzirom na to da se radi o financijski vrlo zahtjevnim projektima.

Tako se, uz realizaciju već ranije započetih prometnica, radi na realizaciji sljedećih zahvata u prostoru:

- Rekonstrukcija dijela Hercegovačke ulice i Ulice Mile Gojsalić u Podstrani – potpisan je ugovor o izradi idejnog projekta rekonstrukcije dijela Hercegovačke ulice i dijela Ulice Mile Gojsalić, Klasa: 406-01/20-02/42, Urbroj: 2181/02-02-1-20-14 od 24. srpnja 2020. godine, izrađen je idejni projekt T.D. 01-3/20 od srpnja 2020. godine, te je podnesen zahtjev za ishođenje lokacijske dozvole.

- Rekonstrukcija ulice Put starog sela od državne ceste D8 do Ulice bleiburških žrtava u Podstrani – potpisan je ugovor o izradi idejnog projekta rekonstrukcije ulice Put starog sela u Podstrani, Klasa: 406-01/20-02/39, Urbroj: 2181/02-02-1-20-04 od 30. lipnja 2020. godine, izrađen je idejni projekt T.D. 01-05/20 od srpnja 2020. godine, te je podnesen zahtjev za ishođenje lokacijske dozvole.

- Rekonstrukcija dijela Ulice Mile Gojsalić od državne ceste D8

do Ulice ratnih žrtava u Podstrani – potpisan je ugovor o izradi idejnog projekta rekonstrukcije dijela Ulice Mile Gojsalić, Klasa: 406-01/20-02/42, Urbroj: 2181/02-02-1-20-12 od 24. srpnja 2020. godine, izrađen je idejni projekt T.D. 01-7/20 od kolovoza 2020. godine, te je podnesen zahtjev za ishođenje lokacijske dozvole.

– Rekonstrukcija spoja Ulice kralja Petra Krešimira IV. i Poljičke ceste u Podstrani – potpisan je ugovor o izradi idejnog projekta priključka Krešimirove ulice na Poljičku ulicu u Podstrani, Klasa: 406-01/20-02/40, Urbroj: 2181/02-02-1-20-04 od 30. lipnja 2020. godine, izrađen je idejni projekt T.D. 01-06/20 od srpnja 2020. godine, te je podnesen zahtjev za ishođenje lokacijske dozvole.

– Rekonstrukcija dijela Ulice Gospe u Siti – 2. faza s regulacijom bujice Polača – potpisan je ugovor o izradi idejnog projekta rekonstrukcije dijela Ulice Gospe u Siti – 2. faza s regulacijom bujice Polača, Klasa: 406-01/20-02/42, Urbroj: 2181/02-02-1-20-13 od 24. srpnja 2020. godine, izrađen je idejni projekt T.D. 01-8/20 od listopada 2020. godine. Trenutna je faza ishođenje posebnih uvjeta, još nije predan zahtjev za lokacijsku dozvolu.

– Rekonstrukcija dijela Ulice Bartola Kašića u Podstrani – pripremljen je ugovor o izradi idejnog projekta rekonstrukcije dijela Kašićeve ulice. Načelnik ga je potpisao i poslan je drugoj strani na potpis. Iz *Flutinga d.o.o.* kažu da su ga i oni potpisali te da će ga dostaviti 25. studenog 2020. godine.

– Rekonstrukcija dijela Ulice Domovinskog rata u Podstrani – faza

3 – pripremljen je ugovor o izradi idejnog projekta rekonstrukcije dijela Kašićeve ulice. Načelnik ga je potpisao i poslan je drugoj strani na potpis. Iz *Flutinga d.o.o.* kažu da su ga i oni potpisali te da će ga dostaviti 25. studenog 2020. godine.

– Rekonstrukcija dijela Ulice Domovinskog rata u Podstrani – faza 2 – pripremljen je ugovor o izradi idejnog projekta rekonstrukcije dijela Kašićeve ulice. Načelnik ga je potpisao i poslan je drugoj strani na potpis. Iz *Flutinga d.o.o.* kažu da su ga i oni potpisali te da će ga dostaviti 25. studenog 2020. godine.

– Rekonstrukcija Ulice Gospe u Siti s regulacijom bujice Polača – škola – 1. faza – potpisan je ugovor o izradi idejnog projekta Ulice Gospe u Siti s regulacijom bujice Polača – škola – 1. faza, Klasa: 406-01/20-02/24, Urbroj: 2181/02-02-1-20-06 od 21. travnja 2020. godine. Potpisan je dodatak ugovoru 2. srpnja 2020. godine, izrađen je idejni projekt T.D. 1632-P2-16-02-1 od srpnja 2020. godine. Trenutna je faza ishođenje posebnih uvjeta, još nije predan zahtjev za lokacijsku dozvolu.

REALIZACIJA PROSTORA JAVNE NAMJENE – BIVŠE „VINKOVAČKO ODMARALIŠTE“

Dana 25. veljače 2019. godine sklopljen je Ugovor o darovanju broj 174-03/2019 između Republike Hrvatske kao darovatelja s jedne strane te Općine Podstrana kao obdarenika s druge strane, kojim je darovana nekretnina u vlasništvu Republike

Hrvatske ukupne procijenjene tržišne vrijednosti u iznosu od 3.980.000 kuna. Darovanu nekretninu čine zgrade i zemljište ukupne površine 1429 m² (katastarske čestice k.č. 4415/1 i 4415/3, obje K.O. Donja Podstrana, upisane u z.k. uložak br. 1814 kod Zemljišnoknjižnog odjela Split, Općinski sud u Splitu).

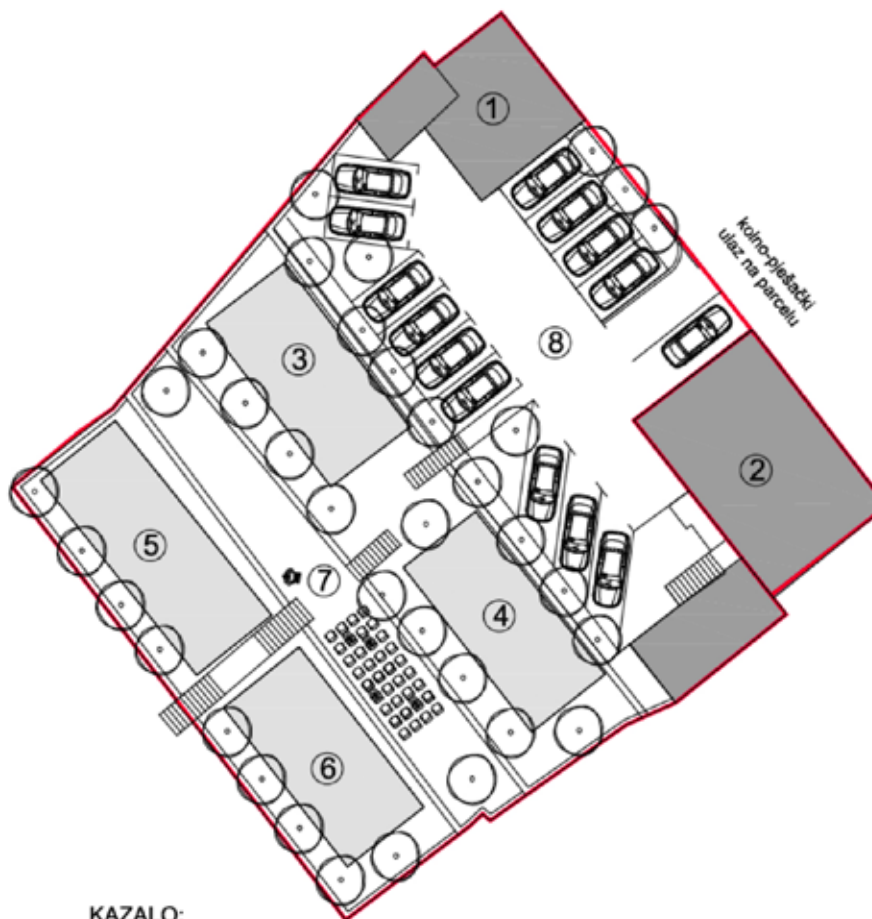
Na predmetnoj nekretnini Općina Podstrana se obvezala i planira osnivanje društveno-kulturnog centra, u skladu s idejnim rješenjem/inicijativom prenamjene kompleksa bivšeg „Vinkovačkog odmarališta“ u kulturno-društvene sadržaje, izrađenog u kolovozu 2018. godine.

Prostor bivšeg „Vinkovačkog odmarališta“ prema važećem Prostornom planu uređenja Općine Podstrana (*Službeni glasnik Općine Podstrana* br. 3/2006., 08/2008., 03/2011., 12/2017., 13/2019.) nalazi se u obuhvatu **javne i društvene namjene D**, a zapadni dio kat.č. 4415/1 nalazi se unutar planiranog prometnog koridora.

Nakon sklapanja ugovora, Općina Podstrana je, radi privođenja darovane nekretnine svrsi, konzultirala ovlaštene stručnjake te nam je savjetovano da ne poduzimamo nikakve radnje u smislu privremenog stavljanja u funkciju objekata (baraka) zbog njihove upitne mehaničke otpornosti i stabilnosti.

Uzimajući u obzir navedeno, kao i činjenicu da se tri postojeća objekta nalaze u planiranom koridoru prema važećem PPU-u Općine Podstrana, zaključeno je kako je svrsishodnije zastati s privremenim stavljanjem u funkciju objekata (baraka) te staviti naglasak na izmjenu prostorno-planske dokumentacije kojom će se ukinuti planirani koridor, a javni pristup riješit će se na način kojim će se omogućiti maksimalna iskoristivost darovane nekretnine i stavljanje u funkciju svih objekata.

U tom smislu, s obzirom na značajan iznos sredstava koji se planira uložiti u obnovu predmetnih objekata, u sklopu pokrenutih izmjena (Odlukom o donošenju ID PPUO-a od lipnja 2019. godine, *Službeni glasnik Općine Podstrana* br. 16/2019.)

KAZALO:

① INFO PULT TURISTIČKE ZAJEDNICE ② GALERJSKI IZLOŽBENI PROSTOR: a) slikar Ante Kaštejančić b) slikar Mirko Račić ③ PROSTOR ZA GLAZBENE UDRUGE a) Hrvatsko katoličko glazbeno društvo b) Klape Ankora, Kuržože, Praska	④ PROSTOR ZA UDRUGE: a) Matice hrvatska - ogranak Podstrana b) Udruga Poljičana ⑤ INTERPRETACIJSKI CENTAR O KRALJU ARTURU ⑥ LIKOVNA UDRUGA ANTE KAŠTELANČIĆ ⑦ PROSTOR ZA LJETNU POZORNICU ⑧ PARKIRALIŠTE (13 parkirnih mjesta)

IDEJNO RJEŠENJE ORGANIZACIJE KULTURNIH SADRŽAJA

stvorit će se preduvjeti za trajno stavljanje darovane nekretnine u funkciju, i to u cijelosti. Predmetne izmjene i dopune PPUO-a planiraju se usvojiti početkom 2021. godine.

Nakon usvajanja planiranih izmjena i dopuna PPUO-a Podstrana, u planu je narudžba i izrada potrebne projektne dokumentacije za ishođenje potrebnog akta za rekonstrukciju/gradnju, za što je u općinskom proračunu osigurano 300.000 kuna. (II. izmjene i dopune proračuna Općine Podstrana za 2020. godinu – *Službeni glasnik Općine Podstrana* br. 18/2020., **AKTIVNOST:** Uređenje i opremanje zgrada u vlasništvu i posjedu Općine Podstrana, pozicija 451: Dodatna ulaganja na građevinskim objektima).

SANACIJA SPOMENIKA KULTURNE BAŠTINE

U 2020. godini izvedeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na sanaciji mosta na rijeci Žrnovnici. Radovi su izvedeni u skladu s rješenjem i prethodnim odobrenjem nadležnog Konzervatorskog odjela u Splitu te uz ishođene suglasnosti Županijske uprave za ceste Split i Upravnog odjela za komunalno gospodarstvo, redarstvo i mjesnu samoupravu Grada Splita.

Stari most u Žrnovnici spada u zaštićena kulturna dobra upisom u Registar kulturnih dobara RH rješenjem Ministarstva kulture. Nalazi se na predjelu zvanom Rakite i

sagrađen je krajem 19. – početkom 20. stoljeća. Most je izvorno bio namijenjen za prijelaz pješaka i kočija. U veljači 2020. godine došlo je do urušavanja jednog dijela kamene ograde. Uz to, vidljiva su i prijašnja oštećenja i pukotine, koje su se dodatno proširile. Od sile udara vozila u ogradu mosta odlomljeni su kameni blokovi, koji su potom upali u rijeku.

Kameni blokovi oko novonastale pukotine su izmaknuti te su bili skinuti radi ponovne ugradnje i učvršćivanja, kao i izmaknute kamene kape. Dijelovi kamene kape i zida koji su prilikom udara upali u rijeku izvadit će se i ponovno će se ugraditi u kamenu ogradu. Unutarnji dio mosta očišćen je od organskih (lišajevi, mahovina) i anorganskih onečišćenja te su površine tretirane biocidnim sredstvom kako bi se usporilo njihovo ponovno nastajanje.

Zidanje ogradnog zida mosta izvedeno je prema originalu te je svaki kameni blok vraćen u odgovarajući položaj uz postavljanje inokstrnova. Također se pristupilo uklanjanju neadekvatnih fuga na unutarnjem dijelu zida te na kamenoj kapi.

Radovi su započeli 8. lipnja i završeni su 12. lipnja 2020. godine, uz izradu elaborata privremene regulacije prometa u svrhu regulacije prometa za vrijeme izvođenja konzervatorsko-restauratorskih radova sanacije mosta na rijeci Žrnovnici.

UPRAVNI ODJEL ZA JAVNU NABAVU, GOSPODARSTVO, DRUŠTVENE DJELATNOSTI I FONDOVE EU-A

Marija Šošić, pročelnica Upravnog odjela za javnu nabavu, gospodarstvo, društvene djelatnosti i EU fondove

SOCIJALNA SKRB

Protekla, 2020. godina svakako je obilježena pojavom pandemije koronavirusa, zbog koje ni Općina Podstrana, nažalost, nije mogla izbjeći restriktivne mjere koje je, uz odluke o pomoći stanovništvu i gospodarstvu, morala donijeti kako bi se ublažile posljedice obustave svih aktivnosti zbog pandemije, a time i smanjenja priljeva sredstava u općinski proračun.

Ipak, sa zadovoljstvom ističemo da, usprkos smanjenju raspoloživih sredstava i brojnim drugim poteškoćama zbog pandemije, sredstva namijenjena za ostvarivanje prava na temelju Odluke o socijalnoj skrbi nisu smanjivana, nego smo se, naprotiv, trudili imati što više razumijevanja za naše mještane te im pomoći u ovoj nezavidnoj situaciji.

Tako smo, za vrijeme posebnih restriktivnih mjera, odnosno *lockdowna*, angažirali i volontere koji su našim mještanima nosili jednokratnu pomoć i ostale potrepštine budući da nije bio dopušten rad sa strankama u općinskim uredima. U suradnji s Crvenim križem, brinuli smo se, a i sada se brinemo, da nitko od naših mještana iz ranjivih skupina ne bude zaboravljen.

U 2020. godini iz proračuna je na jednokratne novčane pomoći utrošeno oko **250.000 kuna**.

S pojavom pandemije bilo je potrebno dogovoriti s dječjim vrtićima daljnji model sufinanciranja, s obzirom na to da su prestali s radom. Tako je Općina Podstrana do prestanka zabrane rada dječjih vrtića sufinancirala vrtiće iznosom od 70 posto prosječnog mjesečnog iznosa isplaćenog u prethodnih šest mjeseci kako bi se sačuvala ta radna mjesta, a uprave vr-

tića roditeljima su značajno umanjile obveze u dijelu troška koji snose oni.

Većina vrtića radila je tijekom cijelog ljeta budući da su roditelji bili prisiljeni iskoristiti godišnje odmore za vrijeme *lockdowna*, te je i Općina tako isplaćivala puni iznos sufinanciranja vrtića i tijekom ljetnih mjeseci.

Također, sukladno Odluci o socijalnoj skrbi, sva djeca u vrtićima imaju pravo, osim na 900 kuna mjesečno, i na iznos od 100 kuna za božićni poklon, koji će Općina financirati i ove godine unatoč pandemiji.

Trenutno je u vrtiće u Podstrani upisano 360 djece, a Općina za sufinanciranje vrtića izdvaja **4.000.000 kuna** godišnje. Također, osiguravamo i pomoćnike djeci s posebnim potrebama u vrtićima, za koje se na godišnjoj razini izdvaja oko **500.000 kuna**.

Prošle godine povećali smo financijske iznose poklona novorođenoj djeci u Podstrani, a nesumnjivo smo i dalje vrlo poželjno odredište za mlade obitelji. Tome u prilog govori i činjenica da se tijekom 2020. godine iz proračuna uplatilo **360.000 kuna** za poklon novorođenoj djeci, kojih je bilo 115.

Naši su osnovnoškolci i ove godine dobili besplatne udžbenike i radne bilježnice. Udžbenike im je osiguralo Ministarstvo obrazovanja, a Općina Podstrana radne bilježnice, za koje je iz proračuna izdvojeno **350.000 kuna**.

Ni srednjoškolci iz Podstrane nisu bili zapostavljeni. Općina im je sufinancirala kupnju udžbenika iznosom od 1000 kuna po učeniku, a sufinanciraju im se i pokazne karte (25 posto od ukupnog iznosa) kako bi imali besplatni pokaz, budući da im Ministarstvo sufinancira 75 posto cijene pokazne karte.

Nadalje, svim studentima s područja Podstrane koji studiraju u Splitu ili okolici i dalje se sufinancira pokazna karta u 50-postotnom iznosu. U akademskoj godini 2020./2021. 120 studenata i 430 srednjoškolaca koristi pravo na sufinanciranje pokazne karte, a Općina za tu svrhu u proračunu osigurava oko **600.000 kuna** godišnje.

Upravo je završen i natječaj za stipendije te je odobrena stipendija 101 studentu iz Podstrane. Ove je godine primjetan porast broja studenata koji su ostvarili bolji prosjek ocjena i pravo na iznos od 800 kuna, tako da se, na neki način, osjećamo i zaslužni za poticanje naših studenata na ostvarivanje boljih rezultata.

U proračunu su osigurana sredstva za stipendije u iznosu od oko **600.000 kuna** godišnje, tako da našim studentima jedino ostaje da vrijedno nastave učiti.

Također, oko 300 umirovljenika s područja naše općine koristi pravo na besplatnu pokaznu kartu (oni s većom mirovinom uz simboličnu uplatu u proračun Općine). Neki od naših umirovljenika uključeni su u projekt *Zaželi* i na taj način dobivaju potrebnu podršku i pomoć.

Ukupno za pokaze umirovljenicima izdvajamo oko **200.000 kuna** godišnje. Među ostalim udrugama, i Udruga umirovljenika korisnik je proračuna Općine Podstrana, te im i na taj način nastojimo pomoći.

Vežano uz ostvarivanje prava iz socijalne skrbi, napominjemo da su naši djelatnici konstantno na raspolaganju svim mještanima kako bi ih upoznali s pripadajućim pravima i pomogli im u njihovoj realizaciji.

Općina sufinancira i udruge s područja naše općine preko natječaja za sufinanciranje javnih potreba koji se objavljuje početkom svake godine. Iz proračuna se u svrhu sufinanciranja javnih potreba svake godine izdvoji oko **1.000.000 kuna**.

U 2020. godini iznos za sufinanciranje udruga značajno je manji budući da same udruge, zbog pojave pandemije i uvođenja epidemioloških mjera, nažalost, nisu bile u mogućnosti realizirati veći dio prijavljenih projekata od interesa za Općinu Podstrana.

Sufinanciranje projekata sredstvima iz nacionalnih i EU-ovih fondova

Zaposlenici Upravnog odjela za javnu nabavu, gospodarstvo, društvene djelatnosti i EU-ove fondove Općine Podstrana kontinuirano rade na prijavljivanju i provedbi projekata sufinanciranih europskim i nacionalnim sredstvima.

Trenutno Općina Podstrana provodi sljedeće projekte:

- **ECOMAP** – Projekt koji Općina Podstrana provodi od siječnja 2019. kao vodeći partner, a sufinancira se iz Europskog fonda za regionalni razvoj u sklopu programa prekogranične suradnje INTERREG ITALY–CROATIA. U projektu sudjeluje još šest talijanskih i četiri hrvatska partnera. ECOMAP je projekt ekološki održivog upravljanja marinama i turističkim lukama čija je ukupna vrijednost oko **2,8 milijuna eura**, od čega se na Općinu Podstrana odnosi **619.000 eura**. Kao vodeći partner, Općina Podstrana ima ulogu koordinatora provedbe projekta, što uključuje izvještavanje i praćenje rezultata svih projektnih partnera. U sklopu projekta nabavljena su i **dva mobilna reciklažna dvorišta**, koja služe odvojenom prikupljanju manjih količina posebnih vrsta otpada, a sve kako bi se smanjila količina nerazvrstanog otpada na plažama Podstrane. Važno je istaknuti preliminarna izvješća projektnog partnera, Instituta za oceanografiju i ribarstvo Split, o mikrobiološkoj kvaliteti mora na plaži u Podstrani, koja pokazuju da je kvali-

teta mora izvrsna na svim kontrolnim točkama. U sklopu projekta će i DŠR *Strožanac*, kao jedan od projektnih partnera, nabaviti i ugraditi opremu za kemijsko i fizikalno pročišćavanje otpadnih voda koje nastaju prilikom pranja brodova te osigurati uređaj za ispušavanje i prihvatanje fekalnih voda s brodice u lučici Strožanac.

- **Zaželi – Osnaži sebe i druge** – Projekt vrijednosti **6.100.000 kuna** u kojem Općina Podstrana sudjeluje s još šest partnera. Općini Podstrana odobren je iznos od **1.697.449,20 kuna**, u potpunosti financiran sredstvima Europskog socijalnog fonda. Projekt se uspješno provodi od siječnja 2019. godine. Preko navedenog projekta zaposleno je 15 žena u nepovoljnom položaju na tržištu rada koje se brinu o 60 korisnika s područja naše općine. Projektom su iznimno zadovoljne i zaposlene žene i korisnici.

- **Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture aglomeracije Split – Solin** – Početkom godine u prostorijama *Vodovoda i kanalizacije Split* potpisan je ugovor o dodjeli nepovratnih sredstava i ugovor o sufinanciranju projekta **Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture aglomeracije Split – Solin** vrijedan oko **1,8 milijardi kuna**. Realizacijom projekta dat će se značajan doprinos unaprjeđenju kvalitete života stanovnika gradova Splita i Solina te općina Klis, Dugopolje i Podstrana. Projekt uključuje dogradnju i rekonstrukciju sustava javne vodoopskrbe, dograd-

nju i rekonstrukciju sustava javne odvodnje, te nadogradnju postojećeg centralnog uređaja za pročišćavanje otpadnih voda. Dio navedenih sredstava osiguran je za projekte na području Podstrane. Vrijednost planiranih projekata u **Podstrani** veći je **50.000.000 kuna** (vodoopskrba i kanalizacija s vodospremama i crpnim stanicama za Gornju Podstranu, crpna stanica Bilaja s kompletnim novim sustavom fekalne odvodnje, niz manjih zahvata po ulicama).

- **Wifi 4 EU** – U rujnu 2019. Općini Podstrana odobren je vaučer u iznosu od **15.000 eura** za omogućavanje besplatnog wi-fi pristupa na javnim površinama općine lokalnim stanovnicima i posjetiteljima. U tijeku je provedba projekta.

Tijekom 2020. godine prijavljeno je čak **14 projekata** na razne natječaje, međutim, zbog pandemije uzrokovane pojavom COVID-a 19 evaluacija projekata traje dulje od očekivanog te još uvijek čekamo rezultate nekoliko europskih i nacionalnih natječaja.

Zasad su u 2020. godini za sufinanciranje odobreni projekti:

- **Sufinanciranje izgradnje Ulice Domovinskog rata** – projekt vrijednosti **500.000 kuna** koji sufinancira Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije u iznosu od **150.000 kuna**.

- **Rekonstrukcija i dogradnja rampe za osobe smanjene pokretljivosti na obalnom području u Strožancu** – projekt vrijednosti **125.000 kuna** koji sufinancira Ministarstvo branitelja u iznosu od **39.000 kuna**.

Važno je izdvojiti nekoliko projekata koji su prošli prve faze provjere te za koje uskoro očekujemo odluku o sufinanciranju iz fondova Europske unije:

- **Zajedno do cilja – Aktivni u mladosti, uključivi u starosti** – projektni prijedlog vrijedan **3.000.000 kuna**, prijavljen u suradnji s DŠR-om *Strožanac* i Zajednicom športskih udruga Općine Podstrana. Projekt je usmjeren povećanju uključenosti mladih i starijih kroz pružanje socijalnih usluga na području Podstrane. Predviđene su razne aktivnosti za mlade, poput tečajeva ribolova i ronjenja, akcija čišćenja podmorja, raznih sportskih aktivnosti i edukacija,

te izleti i socijalne usluge (prijevoz i dostava obroka) za starije i nemoćne.

- **Biraj biciklu!** – projektni prijedlog vrijedan **13.609.435,83 kuna**, u kojem Općina Podstrana sudjeluje s još sedam partnera na području Urbane aglomeracije Split. Projektom razvoja sustava javnih bicikala popularizirat će se korištenje bicikla kao alternativnog oblika javnog prijevoza. U sklopu projekta Općina Podstrana uključit će se u jedinstveni sustav javnih bicikala te planira nabaviti i postaviti dva terminala sa šest električnih i šest običnih bicikala.

- **Korak po korak** – projektni prijedlog koji je prijavila Općina Podstrana, vrijedan **1.997.520,00 kuna**. Cilj je projekta razviti i proširiti dostupnost izvaninstitucijskih socijalnih usluga za najranjivije skupine društva na području Podstrana i Urbane aglomeracije Split. Kroz projekt se planira uključiti oko 30 pripadnika najranjivijih skupina zajednice koji će primiti pomoć kroz socijalne usluge. Planira se osposobiti stručnjake u području socijalnih usluga, osnovati mobilni tim za starije i nemoćne, podrška u inkluziji za djecu s poteškoćama u razvoju, radionice razvoja socijalizacijskih vještina djece i mladih te mnoge druge aktivnosti koje će pomoći najranjivijim skupinama naše općine.

- **PROuči, NAuči i LAko ZAKljučiti!** – projektni prijedlog vrijedan **2.629.239,39 kuna** u kojem Općina Podstrana sudjeluje s još četiri partnera. Projektom će se promovirati i popularizirati STEM, i to uključivanjem djece u aktivnosti koje će ih motivirati za daljnje bavljenje znanstveno područje ekologije mora – čiji rezultati istraživanja uvelike utječu na održivost života Jadranskog mora. Općina Podstrana na projektu će biti logistička podrška terenskoj nastavi na plažama i uz obalu općine, te će osigurati preduvjete za aktivnosti na terenskim radionicama i ekološkim akcijama nabavljanjem adekvatne opreme (gumenjak, ronilačka oprema i sl.).

- **Ulaganje u razvoj MSP-ova putem Poduzetničkog centra Scala d.o.o.** – projektni prijedlog ukupne vrijednosti **1.800.000 kuna**. Općina Podstrana u projektu ima ulogu par-

tnera, a cilj je projekta omogućavanje povoljnog okruženja za osnivanje i razvoj MSP-ova kroz pružanje podrške MSP-ovima te jačanje vlastitih kapaciteta i kompetencija.

- **Plan razvoja infrastrukture širokopojasnog pristupa u gradu Omišu te općinama Dugi Rat, Podstrana i Zadvarje** – projekt ukupne vrijednosti oko **52.000.000 kuna**. Općina Podstrana u suradnji s Gradom Omišem (kao nositeljem projekta) te općinama Dugi Rat i Zadvarje osigurat će platformu za provedbu projekta razvoja širokopojasne infrastrukture izgradnjom optičke mreže koja omogućava brzine od minimalno 100Mbit/s za sve privatne, poslovne i javne korisnike na području Podstrane. Projekt je od izuzetne važnosti za sve četiri jedinice lokalne samouprave jer pridonosi povećanju atraktivnosti u privlačenju poduzetništva, povećanju efikasnosti javnih i privatnih usluga i povećanju računalne pismenosti s naglaskom na rastući sektor ruralnog turizma, što je posebno značajno za zaobalna područja, kojima će se provedbom projektnih aktivnosti znatno povećati brzina interneta.

Kao i svake godine, djelatnici Upravnog odjela za javnu nabavu, gospodarstvo, društvene djelatnosti i EU-ove fondove Općine Podstrana i ove su godine prijavili brojne projekte na natječaje koje je raspisala **Split-sko-dalmatinska županija** (Nabava rabljenih komunalnih vozila, Izmjene i dopune prostornih planova, Uređe-

nje hortikulture u Jurasovoj i obalnom pojasu od rijeke Žrnovnice do lučice Strožanac, Proširenje groblja Ban, Izgradnja i rekonstrukcija prometne infrastrukture Ulice Domovinskog rata Os 1, Zagorske ulice i Ulice poljičkih knezova, Nabava vatrogasne opreme za DVD, Sanacija oštećenih pera na obalnom području u općini Podstrana, Dohrana plaža kamenim materijalom u općini Podstrana itd.).

Na kraju je važno spomenuti projekte za koje smo tijekom 2020. **uspješno povukli sredstva iz EU-ovih fondova:**

- **Morsko-riječna šetnica i biciklistička staza Podstrana walk & bike** – za projekt vrijednosti **10.000.000 kuna** primili smo posljednje uplate od Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU-a u iznosu od gotovo **6.500.000 kuna**. U sklopu projekta izgrađena je i opremljena biciklistička staza i šetnica od ušća rijeke Žrnovnice do sportske lučice Strožanac, te je opremljena staza uz lijevu obalu rijeke Žrnovnice.

- **Izgradnja reciklažnog dvorišta Perun** – za projekt vrijednosti **7.662.376,52 kuna** primili smo posljednje uplate od Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja u iznosu od **4.199.999 kuna**. Za navedeni projekt dobili smo i potporu Split-sko-dalmatinske županije u iznosu od **100.000 kuna**. Tijekom provedbe ostvareni su svi ciljevi projekta: izgrađeno je i opremljeno reciklažno dvorište te je informirano i educirano lokalno stanovništvo o ulozi i korištenju reciklažnog dvorišta te pravilnom

odvajanju otpada u kućanstvima u svrhu smanjenja količine otpada koji se odlaže na odlagališta. Izgradnjom infrastrukture i nabavom opreme za odvojeno prikupljanje različitih vrsta otpada povećat će se količina prikupljenih posebnih vrsta otpada prema njihovoj vrsti i svojstvima, te će se time olakšati njihova obrada i sačuvati vrijedna svojstva. Mještani Podstrane upoznati su s projektom preko održanih javnih tribina, web-

stranice reciklažnog dvorišta <https://www.reciklaznodvoristeperun.hr/> te brošura i letaka koji su dostavljeni u sva kućanstva Podstrane. Završetkom projekta uskoro se očekuje službeno otvaranje reciklažnog dvorišta za sve mještane naše općine.

Napominjemo da redovito pratimo i natječaje svih resornih institucija koji su namijenjeni udrugama, OPG-ovima i poduzetnicima, a ne lokalnoj samoupravi. Te natječaje objavljuje-

mo na službenim stranicama Općine Podstrana i Podstrana portala kako bi bili lakše dostupni krajnjim korisnicima, kojima smo uvijek na raspolaganju za pomoć i podršku.

Djelatnici Upravnog odjela za javnu nabavu, gospodarstvo, društvene djelatnosti i EU-ove fondove pridružuju se čestitkama načelnika, te svim našim mještanima želimo blagoslovljen Božić i uspješnu novu 2021. godinu!

UPRAVNI ODJEL ZA PRAVNE POSLOVE I STRATEŠKO UPRAVLJANJE

Svima nam je poznato da je 2020. godina protekla u znaku pojave epidemije bolesti COVID-19 uzrokovane virusom SARS-CoV-2. S obzirom na novonastalu situaciju, Općina Podstrana uspješno se prilagodila novom načinu rada, kako općinska uprava, tako i Općinsko vijeće. Općinsko je vijeće u navedenom razdoblju održalo sedam sjednica – od kojih je, sukladno uputama Ministarstva uprave, pet održano elektroničkim putem – na kojima je donijelo 59 akata.

U dogovoru sa Stožerom civilne zaštite Općine Podstrana donesen je veći broj odluka, uputa i mjera, a u vrijeme ograničenja kretanja stanovništva uspješno je ustrojen sustav izdavanja propusnica za mještane Podstrane.

Hrvatska vatrogasna zajednica je 20. svibnja donijela rješenje kojim je utvrđeno da Javna vatrogasna postrojba općine Podstrana ispunjava sve uvjete propisane zakonom te da može započeti s radom, čime je

završen postupak osnivanja JVP-a općine Podstrana. U idućoj godini očekuje se osnivanje Vatrogasne zajednice općine Podstrana, u koju bi ušli Javna vatrogasna postrojba i Dobrovoljno vatrogasno društvo, radi racionalizacije poslovanja.

Na području Podstrane dodijeljena su 72 koncesijska odobrenja za korištenje pomorskog dobra, čime je uprihodeno oko 850.000 kuna, što je pad u odnosu na prijašnja razdoblja, međutim, s obzirom na pojavu epidemije i neizvjesnu situaciju s ljetnom sezonom, kao i činjenicu da su cijene sredstava za korištenje spuštene na najmanju moguću razinu koju zakonski propisi dopuštaju, to je ipak jako dobar rezultat. U tijeku je javno savjetovanje sa zainteresiranom javnošću vezano uz Plan upravljanja pomorskim dobrom na području Podstrane za 2021. godinu, dok će javni poziv za predaju zahtjeva za koncesijska odobrenja uslijediti početkom sljedeće godine. U postupku određivanja grani-

ca pomorskog dobra na području Podstrane, odnosno za određivanje granice pomorskog dobra za predio od hotela *Le Meridien Lav* do Petričeva, nije bilo značajnih pomaka jer se dulje od godinu dana čeka na suglasnost Državnog odvjetništva Republike Hrvatske, iako općinska uprava konstantno požuruje njezino donošenje.

U tijeku je, i bez većih zastoja u radu, izlaganje na javni uvid podataka prikupljenih katastarskom izmjerom s istodobnom obnovom zemljišne knjige za katastarsku općinu Gornja Podstrana, kao i rješavanje prigovora vezanih uz obnovu zemljišnih knjiga za katastarske općine Donju Podstranu i Gornju Podstranu. Vezano uz obnovu zemljišne knjige za katastarsku općinu Gornju Podstranu ističe se da je izloženo nešto više od 40 posto ukupnog broja čestica, te je za njih zatraženo zatvaranje dijela zemljišne knjige.

**Pročelnik odjela
Ivica TAFRA, dipl. iur.**

OPĆINSKE NAGRADE ZA 2020.

Piše: Darijo RADOVIĆ

I ove je godine Općinsko vijeće Podstrana svojom odlukom dodijelilo priznanja zaslužnim pojedincima i skupinama za njihov doprinos životu naše općine. Nažalost, zbog pandemije ove godine nije održana svečana sjednica Općinskog vijeća u povodu dana općine, Svetog Ante, te tako nije upriličena ni svečana dodjela nagrada. Bit će održana kad epidemiološki uvjeti to dopuste, a mi ovom prigodom predstavljamo ovogodišnje dobitnike.

Skupne nagrade dobili su ženska klapa *Ankora* i Ronilačko ekološki klub *Podstrana*, a zahvalnicu je zaslužio *Ante Polić*.

U povodu priznanja, uz čestitke, zamolili smo ih da nam se detaljnije predstavljaju.

ŽENSKA KLAPA ANKORA, DOBITNICE SKUPNE OPĆINSKE NAGRADE

Osnovni podaci o udruzi: kada ste osnovani, koliko imate članova?

– Ženska klapa *Ankora*, odnosno punim imenom Udruga za promicanje glazbene kulturne baštine *Ankora*, unutar koje klapa djeluje, osnovana je u kolovozu 2009. u Podstrani. Ženska klapa *Ankora* trenutno ima sedam čla-

nica. Njeguje izvorni klapski izričaj te obrade duhovog i svjetovnog karaktera.

Koji su najznačajniji rezultati vašeg rada?

– Posljednjih šest godina klapa *Ankora* redovito nastupa na finalnim večerima Festivala dalmatinskih klapa Omiš, a o uspješnim nastupima svjedoče nagrade publike i žirija – dva Brončana štita, dva Srebrna štita i Srebrni leut.

Na Međunarodnom festivalu klapa u Perastu (Crna Gora) osvojili smo nagradu stručnog žirija. Izuzetnim uspjehom smatramo dosad nepodijeljeno priznanje Festivala klapske pisme u Posušju, kada je *Ankora* osvojila prvu nagradu publike i prvu nagradu stručnog žirija. Prošle godine na istom festivalu dobiva drugu nagradu stručnog žirija i drugo mjesto po glasovima publike.

U 2019. *Ankora* je obilježila desetogodišnjicu postojanja i aktivnog djelovanja izdavanjem nosača zvuka *Serenada* i samostalnim koncertom koji je održan 29. studenog 2019. u Gradskom kazalištu mladih u Splitu.

Sav prihod od ulaznica bio je doniran Caritasovu skloništu za žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja.

Velikim ponosom *Ankoru* je ispunila nominacija za *Porin* u kategoriji najboljeg albuma klapske glazbe 2019., ali i priznanje struke za predan rad i doprinos glazbenoj kulturnoj baštini.

Klapu je do svibnja 2019. vodio Mirko Radan, a od prosinca 2019. umjetnički je voditelj klape profesor Jasminko Šetka, s kojim se nadamo doći željeni cilj, primat u ženskom klapskom pjevanju.

Koji su vam planovi za dalje?

– Za godinu 2020. imali smo velike planove, želje i očekivanja. Želja nam je bila nastupiti, kao i do sada, na FDK-u Omiš, Festivalu klapske pisme Posušje, Međunarodnom festivalu u Perastu, te mnogim smotrama, klapskim susretima i koncertima. Zbog pandemije uzrokovane COVID-om 19 sve je, nažalost, zaustavljeno. Izostala su financijska sredstva od našeg temeljnog izvora financiranja, Općine Podstrana, i došli smo u situaciju nemogućnosti financiranja umjetničkog voditelja, što je u lipnju uzro-

kovalo zastoj u radu. Našu žarku želju za pjevanjem i prenošenjem onoga što najbolje znamo, a to je izvođenje tradicijske pjesme *a cappella*, dodatno su ograničile postojeća situacija s pandemijom i epidemiološke mjere. Nadamo se i vjerujemo da ćemo u ovom bremenitom trenutku sačuvati zdravlje svih nas, a potom s još većim entuzijazmom nastaviti uspješno bro-diti klapskim vodama.

Evo, dobitnici ste općinske nagrade, koja pokazuje da je vaš rad prepoznat u Općini. Koliko ste zadovoljni suradnjom s Općinom, surađujete li s drugim udrugama s područja općine ili izvan nje?

– Zahvalne smo svima koji nas podržavaju, prvenstveno Općini Podstrana, koja nas prati od početka djelovanja. U Općini su prepoznali potrebu da se promiče kultura, pa tako i dalmatinska klapska pjesma u izvođenju *a cappella* kao nematerijalna vrijednost prošlosti i budućnosti.

Posebno zahvaljujemo svima od kojih dobivamo pohvale ili kritike, publici koja nas nagradi pljeskom, a i onima koji su uz nas u najvažnijim trenucima jer su smjerokaz za naš daljnji rad.

Surađujemo sa svima s kojima možemo učiniti nešto za širenje hrvatske glazbene kulturne baštine. Posebno smo zahvalni Ogranku Matice hrvatske u Podstrani, koji nam daje potporu od samog početka, promovirajući nas pozivima za nastupe u okviru njezina djelovanja.

Vaš rad i angažman dobrovoljni su, volonterski. Je li takav rad dovoljno cijenjen u Podstrani i Hrvatskoj? Što mislite, kako bi se volonterski angažman mogao poboljšati, što bi mogle učiniti općinske, županijske i državne institucije?

– Angažman u ženskoj klapi *Ankora* isključivo je volonterski. Predano vježbamo, svaki tjedan, ponekad i po tri puta, i tako gotovo cijelu godinu. Da bi se bilo u vrhu kvalitetom izvođenja, potrebno je mnogo rada, odricanja, kao i prilagođavanje svih obiteljskih i drugih obaveza potrebama klape. Kada na probi nedostaje i jedan glas, sve se poremeti, potrebno je duže vrijeme za usvajanje nove pjesme.

Koliko takav rad cijene oni od čijeg financiranja „živimo“, teško je potpuno jednoznačno odrediti, jer mnogi čimbenici utječu na pristup općine, županije ili drugih državnih tijela kulturi, na primjer: gospodarska situacija, stanje proračuna i dr. Ipak mislimo da bi smještanje kulture na mjesto koje joj s pravom pripada, te sukladno tome i veća izdvajanja za kulturu, vrlo brzo rezultiralo i značajno većim postignućima, koja bi se očitovala u svim segmentima života općine i države, jer kultura je kao sol koja začinja sva jela. Općine, županije, ali i druge državne institucije trebale bi imati više afiniteta za kulturu, pa samim tim i za glazbu, u svim njezinim pojavnim oblicima, jer ona je u temeljima civilizacijskih postignuća svakog naroda. Jača potpora trebala bi osigurati financiranje programa i projekata, kao i osigurati snažniju materijalnu bazu. Bez razumijevanja i potpore svih navedenih, budućnost kulture vrlo je upitna.

Imate li prijedloga općinskoj upravi za akcije, događanja iz djelokruga vašeg rada?

– Naši prijedlozi Općini u biti su poznati. Smatramo da se tijekom cijele godine, a posebno u turističkoj sezoni, treba održavati više kulturnih manifestacija u kojima će se prezentirati klapsko pjevanje, a posebno u kontekstu činjenice da u općini djeluju još dvije klape, muška *Praska* i ženska *Kurjože*, ali i Limena glazba, čiji su umjetnički dosezi na zavidnoj razini.

RONILAČKO EKOLOŠKI KLUB PODSTRANA, DOBITNICI SKUPNE OPĆINSKE NAGRADE

Osnovni podaci o udruzi: kada ste osnovani, koliko imate članova?

– Ronilačko ekološki klub *Podstrana* osnovan je 18. studenog 2015. godine i danas ima 40 članova, većinom mladih od 30 godina. Cilj je djelovanja kluba očuvanje i zaštita podmorja, rijeka i jezera kako u našoj općini, tako i u cijeloj Republici Hrvatskoj, te edukacija i školovanje mladih naraštaja za zvanje ronioca.

Koji su najznačajniji rezultati vašeg dosadašnjeg rada?

– U dosadašnjem radu REK *Podstrana* sudjelovao je u brojnim ekološkim akcijama, kako u našoj županiji tako i u drugim županijama.

Svake godine organiziramo dvije ekološke akcije čišćenja podmorja u našoj općini. Od našeg postojanja svake godine organiziramo trodnevnu ekološku akciju čišćenja podmorja u općini Seget, gdje sudjeluje više od 100 ronilaca iz Hrvatske i inozemstva.

Članovi REK-a *Podstrana*, osim što se bave ekologijom, uključeni su i u podvodnu arheologiju i malakologiju.

Medu članovima kluba postoje licencirani instruktori koji obučavaju mlade naraštaje za zvanje ronioca, tako da smo ove godine imali 10 polaznika tečaja za zvanje ronioca mladih od 20 godina iz naše općine.

Od ostalih aktivnosti važno je spomenuti i u svijetu jedinstvenu akciju darivanja djece u povodu Sv. Nikole. U toj akciji, u kojoj Sv. Nikola izranja iz mora s darovima, darivamo djecu slabijeg imovinskog stanja u našoj općini. Sredstva za darove prikupili su članovi našega kluba. Ta će se naša gesta i dalje nastaviti i bit će tradicija našega kluba.

Vaš rad i angažman su dobrovoljni, volonterski.

– Naš rad u udruzi je volonterski, svi naši članovi redovito sudjeluju u svim našim akcijama. Nama je najveći problem oprema, uz volontersko izdvajanje vremena, u rad ulažemo i ronilačku opremu, koja je skupa pa se moramo snalaziti na razne načine.

Koji su planovi za dalje?

– Daljnji su planovi, uz ekologiju i zaštitu mora, školovanje mlade kadra za zvanje ronioca, uređenje klupskih prostorija koje smo dobili od

Lučice Strožanac, uz nastavak naših dosadašnjih akcija, od kojih je prva na redu Sv. Nikola i opet darivanje djece iz naše općine.

Cilj nam je i edukacija naših sugrađana. Naše akcije pokazuju da je ekološka svijest kako u našoj općini, tako i šire slabo razvijena i treba još puno vremena da naši sugrađani postanu ekološki osviješteni.

Evo, dobitnici ste općinske nagrade, koja pokazuje da je vaš rad prepoznat u Općini. Koliko ste zadovoljni suradnjom s Općinom, surađujete li s drugim udrugama s područja općine ili izvan nje?

– Suradnja s Općinom je dobra, iako bi mogla biti i bolja.

Od udruga s kojima surađujemo svakako moramo istaknuti BUP *Podstrana*, koja nas u našim akcijama redovito prati i pomaže. S dosta klubova iz naše županije i iz cijele RH imamo jako dobru suradnju.

ANTE POLIĆ, DOBITNIK ZAHVALNICE

Ante Polić, rođen 2004. godine, izrazito je talentirani košarkaš koji nastupa u mlađim uzrasnim kategorijama Košarkaškoga kluba *Mislav*. Već šest godina trenira košarku, ali ne zanemaruje ni školske obveze, dapače, svih ovih godina uzoran je i odličan učenik.

Ante, kratko nam se predstavite.

– Rođen sam u Splitu 27. listopada 2004. godine, pohađao sam Osnovnu školu *Strožanac*, a sada idem u srednju Turističko-ugostiteljsku školu u Splitu, smjer hotelijersko-turistički tehničar.

Vaš dosadašnji sportski razvoj?

– Košarku sam počeo trenirati s deset godina. Kao kapetan sam 2019. godine predvodio školsku košarkašku ekipu OŠ *Stožanac* iz Podstrane do naslova državnih prvaka za osnovne škole. Uz to, iste sam godine predstavljao školu iz badmintona i atletike na državnom prvenstvu. Član sam Košarkaškoga kluba *Mislav* i nastupam za seniorsku momčad koja se natječe u Drugoj muškoj ligi. U sezoni 2018./19. bio sam kapetan mladih kadeta KK-a *Mislav* na prvenstvu Dalmacije, gdje je u razigravanju od nas bio bolji KK DOŠK iz Drniša. Također sam član županijske reprezentacije, a od ove sam godine na širem popisu kadetske košarkaške reprezentacije.

Koji su vam planovi za dalje?

– Planiram nastaviti sportsku karijeru i u budućnosti se želim profesionalno baviti košarkom.

Evo, dobitnik ste općinske nagrade. Što ova nagrada znači za vas?

– Za mene je ova nagrada priznanje za rad i trud, te poticaj za daljnji razvoj.

Što mislite da bi Općina Podstrana trebala učiniti za razvoj sporta u Podstrani?

– Za razvoj sporta Općina Podstrana treba izgraditi sportski centar jer nema dovoljno sportskih sadržaja. KK *Mislav* svoje utakmice uvijek igra praktički u gostima (najčešće u dvorani KK *Split*), a treniramo u dvoranama škola u *Stožancu* i na *Šinama*, koje su ograničene veličinom, a problem su nam i termini treninga. Kad bismo imali svoju dvoranu i navijače koji bi nas podržali, mislim da bi i rezultati bili bolji. A sigurno bi se i više mladih bavilo košarkom. I drugi se sportovi u našoj općini vrlo sporo i slabo razvijaju zbog nedostatka sportskih sadržaja iako je interes, s obzirom na broj mladih, vrlo velik.

Kao mladi čovjek koji živi u Podstrani, što mislite da mladima najviše nedostaje u našoj općini?

– Volim živjeti u Podstrani i smatram da je ona divno mjesto za život mladih. Općina se brine o mladim ljudima raznim načinima financiranja. Mislim da našoj općini ne nedostaje ništa posebno osim navedenog sportskog centra.

GOSPODINU NAČELNIKU I CIJENJENOJ OPĆINSKOJ UPRAVI

Čim padne malo veća kiša, naše ulice postaju bujice, a ako se ne budu gradili novi kanali i nastavi se devastacija postojećih, uskoro bi mogle postati rijeke.

Postojeća odvodnja u ulici Put starog sela, pokraj kuće broj 21, nedavno je zabetonirana, a kanal odvodnje srušen je i zatrpan zemljom. Kanal, koji je godinama služio svrsi za koju je namijenjen, bio je širok 80 centimetara i dug oko 40 metara, a nalazio se između k.č. 1228+1229 i k.č. 1226. Sadašnji vlasnik kupio je parcelu od pokojnog Joze Jurasa sa zatečenim stanjem, odnosno odvodni je kanal tada, prije i kasnije postojao. Prije četrdesetak godina, na inicijativu mještana i uz pomoć bivše Mjesne zajednice, zidovi i dno kanala su betonirani, a na cesti su postavljene željezne rešetke za prikupljanje vode. Uz taj, istovremeno su izgrađena i betonirana još

Ni rešetaka, ni taložnika

dva odvodna kanala, uz kuće brojeva 9 i 11, koje su na najvećem udaru bujica i dosad su kod jakih kiša nerijetko bile poplavljene. Rušitelj kanala, te vlasnik kuće i navedenih parcela svoj čin opravdava činjenicom da srušeni kanal, za razliku od ostala dva, nije ucrtan u katastarsku mapu. Po njegovim riječima, on je njegov vlasnik i može s njim raditi što ga volja, unatoč činjenici da je taj odvodni kanal bio dio sustava foša koje su sprječavale plavljenje poljoprivrednih terena. Na tom je mjestu kanal postojao još od vremena kada je u čitavoj ulici bilo izgrađeno samo nekoliko kuća, a i danas se vidi na satelitskoj snimci. Tko je odgovoran za to što kanal nije ucrtan u katastar, ne znamo. Je li odgovornost na *Hrvatskim vodama* ili nemarnim općinskim službama, sada nije važno. Važno je to da postoji najmanje pedeset ljudi koji mogu posvjedočiti da je taj kanal postojao desetljećima. Zbog toga tražimo od općinske uprave da se taj odvodni kanal vrati u prvotno stanje. Jer, ulica Put starog sela je i za slabih kiša neprohodna za pješake, a za većih postaje bujica. Umjesto da se grade novi odvodi, zatvaraju se stari, kako kome padne na pamet.

Što se tiče *Hrvatskih voda*, jer uništeni je kanal bio u njihovoj nadležnosti, mnogo je primjedbi na njihov rad, odnosno nerad. Ne sjećamo se da smo vidjeli njihove radnike da čiste kanale, a većina zatvorenih kanala nemaju rešetke ni taložnike na ulazima cijevi kako bi spriječili začepljenja. Svako kućanstvo plaća doprinos *Hrvatskim vodama*, pa je normalno da mještani očekuju njihovu veću aktivnost, jer čisti odvodni kanali znače i manje poplava u mjestu, manje štete na kućama onih koje poplave pogode. Također, apeliramo na mještane da smeće i otpad ne bacaju u kanale, potoke i rijeku *Žrnovnicu*, jer sve to na kraju završi u moru, uz koje i od kojeg živimo.

Za grupu građana
Zoran Jurišić

Primjedbe Općini Podstrana na UPU obalnog dijela u Strožancu

Općina Podstrana uputila je 12. kolovoza na javnu raspravu Prijedlog izmjena i dopuna Urbanističkog plana uređenja obalnog dijela od ušća rijeke Žrnovnice do HC Lav. U tom prijedlogu predviđeno je na novoj plaži izgradnja triju zgrada za komercijalnu namjenu, i prenamjena zgrade u kojoj se nalazi Turistička zajednica i prostor za udruge iz društvene u komercijalnu namjenu. Ne slažući se s ovim prijedlogom, uputili smo primjedbe:

Kao udruga u kulturi sa sjedištem u Podstrani, iznosimo sljedeće primjedbe:

- U prijedlogu UPU-a za područje od rijeke Žrnovnice do hotela Lav u članku 5. **Uvjeti smještaja građevina gospodarskih djelatnosti**, tekstualnog dijela prijedloga u stavku (4) za građevinu oznake 1B (postojeća zgrada TZ i prostorija za rad udruga u kojoj sjedište ima više udruga (Ogranak MH u Podstrani i Zajednica športova...) stoji: „Unutar istočne površine namjene K se prema kartografskom prikazu broj 4. ovog Plana omogućava rekonstrukcija postojeće građevine oznake 1B. Sadržaji koji se mogu smjestiti u ovoj građevini mogu biti ugostiteljske, trgovačke, uslužne namjene i/ili za potrebe javnih i društvenih sadržaja (uprava, kultura i sl.).“ Istovremeno se u grafičkom prikazu – kartografski prikaz 4 – navedena zgrada označava oznakom K (poslovna djelatnost), dakle prenamjenjuje se iz namjene D (društvene djelatnosti) u K (poslovna djelatnost).

Predlažemo:

- da se zgrada oznake 1B ostavi za namjenu D, dakle za javne i društvene sadržaje (kultura, uprava)
- da se jedna od tri zgrade (A1, A2 ili A3) ostavi također za potrebe društvenih djelatnosti.

Iako shvaćamo potrebu komercijalizacije, ne možemo se složiti s planiranim promjenama kojima se sav prostor javno-društvenih sadržaja (područje objekata A1 A2 A3) iz sada važećeg UPU-a iz društvene djelatnosti (namjena D s mogućnošću smještaja trgovačkih, ugostiteljskih i sličnih usluga) pretvara u isključivo poslovnu namjenu (K).

Ovdje se vodimo potrebama brojnih udruga u našoj rastućoj općini kojima kronično nedostaje prostora za rad. Nakon niz godina udruge su dobile mali prostor u građevini 1B, a svjedoci smo kako su aktivnosti udruga zadnjih godina u značajnom porastu. To možemo zahvaliti kako vrijednosti volonterskog angažmana njihovih članova, tako i ovom malom, ali vrijednom prostoru u kojima se taj rad većim dijelom obavlja. A sada nam se i on oduzima.

Ovaj prostor stalno ili povremeno koristi petnaestak udruga iz naše općine koje okupljaju gotovo pet stotina članova (Ogranak MH u Podstrani, Planinarsko društvo *Perun*, Ronilački klub *Podstrana*, Jedriličarski klub *Strožanac*, DŠR *Strožanac*, Šahovski klub *Knez Mislav*, Eko udruga *Sita*, Udruga *Toć*, itd.), kao i političke stranke općine Podstrana, koje također koriste ovaj prostor za svoje sastanke.

Potrebe udruga na području općine značajno su veće te bi i dodatni prostor u jednom od objekata A1, A2, A3 dao snažan zamah volonterskom djelovanju udruga u Podstrani.

Također napominjemo da je u objektu 1B smješten Ured TZ-a Podstrana, koji ima bitnu ulogu u razvoju za Podstranu važne gospodarske djelatnosti – turizmu, a kojem je ova lokacija idealna za poslove koje obavlja.

23. rujna 2020.

S poštovanjem,

mr. sc. Darijo Radović, predsjednik Ogranaka MH u Podstrani,

i Zvonimir Marušić, predsjednik Planinarskog društva *Perun* Podstrana

OBEĆANJE LUDOM RADOVANJE

Piše: Ivanka Žaper

Općina Podstrana dala je 1994. godine obećanje mještanima Strožanca da će zatvoriti pothodnik (tumbin) kod diskonta *Mihanović* i izgraditi zamjenski nešto istočnije, a oni nisu bili ludi kad su prihvatili opciju jer ih je veselilo obećanje da će novi biti znatno kvalitetniji.

Otada je prošlo 26 godina. Mještani očekuju ispunjenje obećanja i dogovora, a u međuvremenu šalju razne dopise i peticije koje se ignorira.

Uz javni stubišni prilaz plaži, gdje bi trebao izlaziti obećani zamjenski pothodnik, privatiziran je javni prolaz jer ne možemo direktno na plažu kao nekad. Na kraju prolaza podignut je zid, a napravljeni su

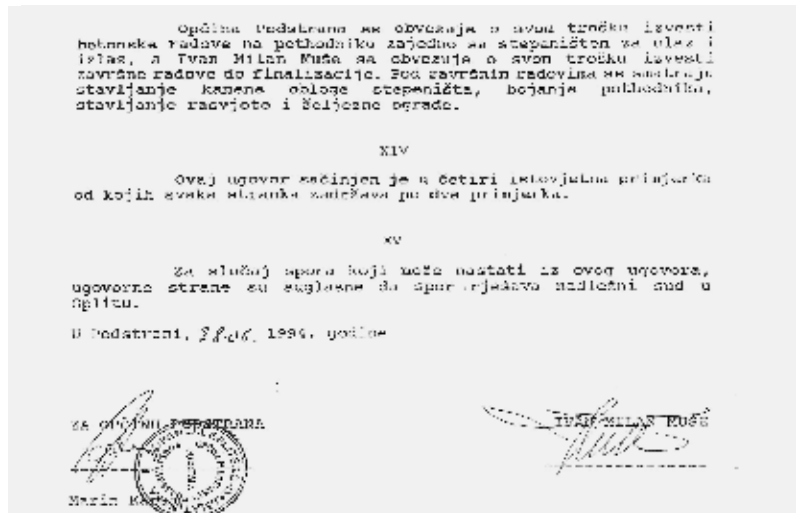
i drugi zahvati, pa treba vijugati i skrenuti u kafić da bismo došli na plažu.

Ne tako davno Općina je mnoge mještane Podstrane koji su imali zemljište na potezu ulice Put starog sela u Strožancu izvlastila bez naknade radi uređenja ulice koja je od javnog interesa. Prihvatila sam izvlaštenje vjerujući da to rade za opće dobro.

Što je s općim dobrom kad je u pitanju spominjani pothodnik?

Zašto dvojni aršini?

Općinari, očekujemo pošteniji i transparentniji rad, a radi eliminiranja nezadovoljstva mještana i narodne izreke iz naslova ovog teksta!

OSVRT NA TURISTIČKU SEZONU 2020. U PODSTRANI

Zdravka Švenda, direktorica
TZ-a općine Podstrana

COVID-19 još uvijek je glavni oblikovatelj i globalnog i našeg lokalnog društvenog i gospodarskog života. Gotovo čitavu godinu živimo s tom bolešću. Pod njezinim smo uvjetima otpočeli ovogodišnju turističku sezonu, pod njezinim smo je uvjetima proveli, a tako smo je i zaključili. Uzlazne putanje svih statističkih pokazatelja uspješnosti turističkog poslovanja, kao i pozitivne i optimistične verbalne ocjene koje smo dosad u kontinuitetu bilježili, ove su godine zapele. Bili smo, naravno, pripremljeni i spremni na to. Ušli smo u ovogodišnju turističku sezonu potpuno svjesni da ćemo raditi u dosad nikad viđenim okolnostima te da se saldo našega poslovanja neće izražavati samo u kunama, nego i u medicinskim parametrima.

Ovog je ljeta u Podstrani sve bilo tiho. Tako je zastao i veliki projekt u koji je Podstrana mnogo uložila i koji je trebao podstransku kulturnu ponudu podići na višu razinu, a koji je predstavljen prošle godine u listopadu na međunarodnoj konferenciji o Luciju Artoriju Kastu. Ni *Kultur-*

no ljeto, koje se niz godina redovito održava tijekom lipnja, srpnja, kolovoza i rujna, nije se održalo. Ta tvornica podstranskog ljetnog raspoloženja, koja bi svoja vrata držala širom otvorena skoro četiri mjeseca, ove je godine itekako nedostajala Podstrani i njezinim stanovnicima. A nedostajala je i podstranskim gostima, budući da među onim turistima koji su ove godine ipak odlučili ljetovati te su za odmor izabrali naše odredište ima onih koji ovdje nisu prvi put. Oni su sigurno zamijetili razliku i vidjeli drukčije ljetno lice naše općine. Opušteno, tiho i mirno, ali ipak vedro.

Matematički jezik suglasan je sa svime rečenim. Prema statističkim podacima Izvješća o poslovanju Turističke zajednice općine Podstrana za promet ostvaren u domaćinstvima u tromjesečnome razdoblju od 1. lipnja do 30. kolovoza, u usporedbi s istim razdobljem prošle godine, vidimo kako nam je najveći broj ovogodišnjih turista došao iz zemalja iz kojih nam i inače dolazi najviše posjetitelja: iz Poljske, Njemačke, Češke i Slovačke. Štoviše, Poljaci i Nijemci došli su nam u gotovo istome broju kao i lani. Sveukupno je Podstrana ostvarila polovinu broja lanjskih dolazaka (indeks dolazaka 51 posto) i nešto više od polovine broja noćenja (indeks noćenja 56 posto) ostvarenih lani u istome razdoblju.

Promet ostvaren u hotelima za-bilježio je veći pad nego promet u obiteljskom smještaju. Tako su podstranski hoteli ove godine ostvarili

oko trećinu dolazaka u odnosu na lanjsko razdoblje (indeks dolazaka 33 posto) i oko dvije petine noćenja ostvarenih lani (indeks noćenja 40 posto). Najveći su broj noćenja i u hotelima ostvarili Poljaci i Nijemci, dok su najveći broj dolazaka ostvarili domaći gosti.

Kad se dolasci i noćenja u domaćinstvima i hotelima obrade zajedno, dobiju se slični rezultati: indeks dolazaka iznosi 44 posto, a indeks noćenja 52 posto. Drugim riječima, u razdoblju od 1. lipnja do 30. kolovoza u podstranske se smještajne kapacitete prijavilo nešto manje od polovine broja gostiju nego u istome razdoblju prošle godine, a ostvareno je tek nešto malo više od polovine lanjskih noćenja.

Uočljivo veliki pad dolazaka gostiju iz SAD-a, Velike Britanije i Norveške pripisuje se velikome smanjenju, gotovo obustavi zračnoga prometa.

Unatoč ovakvim rezultatima, Podstrana smije reći kako je i ove godine ostvarila pozitivan turistički saldo i opstala na turističkoj sceni. Naši gostoprincipi i ugostitelji radili su koliko su im uvjeti dopuštali. Znamo da je podbačaj realna posljedica nečega što je izvan našeg utjecaja. Najvažnije je u ovome trenutku da se odgovorno postavimo prema nadolazećem blagdanskom razdoblju i da se s vjerom u skori završetak pandemije, kao i u oporavak od krize koju je pandemija prouzročila, okrenemo planiranju iduće sezone. Jer nje će sigurno biti.

ODRŽANO DRŽAVNO PRVENSTVO U SPORTSKOM RIBOLOVU

MASTERS +55 u Podstrani

Prof. dr. sc. Jugoslav BAGATIN,
predsjednik SRK-a *Porat*

U organizaciji Hrvatskog saveza za sportski ribolov na moru (HSSRM), od 9. do 11. listopada ove godine održano je Državno prvenstvo u udičarenju štapom s obale za osobe starije od 55 godina, takozvani masters 55+. Domaćin natjecanja bio je Sportski ribolovni klub *Porat* iz Podstrane. Prvenstvo je održano na lokaciji Grljevac – Grbavac (zona 1) i Grljevac – Šćadin (zona 2), a sudjelovalo je 30 natjecatelja iz 15 klubova iz Raše, Pule, Rovinja, Rijeke, Kostrene, Kukljice, Lovrana, Poreča, Matulja, Novigrada, Zadra, Tribunja, Vodica, Splita i Stobreča. Pravo nastupa imali su natjecatelji koji su se prethodno plasirali na svojim klubskim i županijskim natjecanjima.

Prvenstvo je proteklo u izvrsnom raspoloženju, uz maksimalno strpljenje natjecatelja i maksimalnu gostoljubivost domaćina, premda ulov nije bio baš obilat. Prvoplasirani natjecatelj, Gracijano Kuljanić iz SRK-a *Luben* iz Rijeke, tijekom dva dana i pet sati lova oba dana (od 8 do 13 sati) ulovio je ukupno 1968 grama, odnosno 26 riba, a najveća je težila 250 grama. Zadnje plasirani natjecatelj tijekom deset sati nije uhvatio niti jednu ribu. Kao domaćini natjecanja, članovi i vodstvo SRK-a *Porat* pokazali su se kao izvrsni organizatori koji su tijekom pripreme te ribolova bili na usluzi svim natjecateljima. Dan bi započeo već u pet sati mjerenjem temperature svim natjecateljima i domaćinima, kojih je, osim najužeg rukovodstva, bilo dvadesetak. Moram istaknuti svakodnevni rad 10

Pogled na natjecatelje u Grljevcu

Svi dobitnici pehara i medalja s domaćinima ispred klupskog prostora

pomoćnih sudaca, redovnih članova društva: Dražena i Marka Topića, Tončija Mikuličića Šefa, Fabijana Kaštelančića, Nevena Kapića, Kruno Jovanovića, Marija Ružića Baće, Željka Vukovića, Ante Jurasca Prece, Renata Jurina, Marija Perišića Glave, Marina Marić Banje Bajde i Renate Mudronje. Osim njih, u radu su se istaknula dva „smetala“ (potrebni su prema pravilima o ribolovu s obale), Dragica Mihaljević i Neven Kapić, službeni liječnik, te predsjednik društva prof. dr. Jugoslav Bagatin, voditelji natjecanja Dragica Mihaljević i Dražen Topić, glavni i pomoćni kuhar Toni Bašković i Ante Kaštelančić-Banje, osoba za vezu Mario Tomasović, bivša tajnica Nevenka Despotušić i sadašnji i tajnik društva Ivan Colić, glavni sudac Anton Vrbat, opunomoćenik Hrvatskog saveza Robert Stermečki, tajnica natjecanja iz HSSRM-a Tajana Škibola i predsjednik HSSRM-a dr. Đuro Marinović.

Natjecanje je završilo drugog dana oko 16 sati čitanjem plasmana svih sudionika i proglašenjem pobjednika, te podjelom diploma, plaketa i zahvalnica za dosadašnje zasluge. Tom prilikom je predsjednik HSSRM-a dr. Đuro Marinović uručio zlatnu plaketu SRK-u *Porat*, a u ime domaćina zahvalio je predsjednik društva dr. Bagatin, zaželjevši svima sretan povratak svojim domovima. Slijedio je

zajednički ručak, koji su pripremili Toni Bašković i Ante Kaštelančić-Banje, ispred klupskog prostora. Održavanje ovog Državnog prvenstva financijski su potpomogli HSSRM, Općina Podstrana preko Zajednice sportskih udruga, SRK *Porat* i donatori. Ne smijemo zaboraviti ni propagandno-ekonomski učinak natjecanja, jer su svi sudionici od TZ-a Podstrane dobili pismene materijale o Podstrani, a natjecatelji i njihova pratnja odsjeli su u apartmanima privatnih iznajmljivača, što također ima izvjesni ekonomski učinak.

Treba naglasiti da SRK *Porat* iz Podstrane ima veliko iskustvo u organizaciji raznih događanja. Zadnjih godina održalo se nekoliko županijskih i međužupanijskih prvenstava s obale i iz brodice za juniore i seniore. Zadnje međužupanijsko prvenstvo u ribolovu štapom s obale održano je 2019. godine, od 13. do 15. rujna. Za sljedeću godinu ponuđena nam je organizacija Državnog prvenstva za juniore s obale (U-16). Sve navedene aktivnosti dobrovoljnim radom i velikim entuzijazmom obavlja uvijek istih tridesetak članova društva (SRK *Porat* ima ih više od 150).

Na kraju, u ime Upravnog odbora i članova apeliramo da se i ostali uključe u rad društva. Zahvaljujem svim sudionicima i onima koji su pomogli u realizaciji ove vrijedne sportsko-turističke manifestacije.

MH PODSTRANA - KULTURA

PERUUN

DRAGO ČONĐRIĆ

POKUŠAJTE JEDNOM

Pokušajte jednom slušati tišinu,
Da gromove čuješ s one druge strane,
Gdje se vidi mrlja i na bijelom krinu
I sve nevideno što u ljudskost stane.

Ne bojte se svojih prizvuka koraka
Koji odjekuju u nekoj nigdini.
Tišina je, valjda, daleko od mraka,
A ni krivnja nije kao što se čini.

Jer tamo je jedno svevideće Oko
U kojenu krivnja biva tako sitna,
Jer u srce gleda blago i duboko,
Pa je svaka priča o krivnji nebitna.

Al' kad se usudiš krenuti i dalje
I iza tišine gdje se svjetlost rađa,
Vidjet ćeš da ona poruku ti šalje,
Da sve spašeno je i nema beznađa.

Anamarija Kahrić - Mother of heaven

MILJENKO JUKIĆ

DVANAEST SEKUNDI KOLOVOZA

Godina je svake godine ista, pa tako i prva nedjelja kolovoza,
davno svršena sadašnjost: vječnost danas ne smije trajati
duže od dvanaest sekundi, takav je protokol.

Trk kopljonoše na konju je kinetičko remek-djelo,
lirski prizor za gledatelje: u jednoj ruci drže koplje,
u drugoj uzde ljeta.

Na tribinama mogu biti svoj glas, slijediti ga u sedlu
s kraja na kraj trkališta premda između toliko ljudi na nogama
ostanu na mjestu.

Dvanaest i ni sekundu duže. Inače, svih bi zaglušio
topot kopita. Bitke bi ponovo vodile bitku za ovo mjesto.
Ili ovaj dan, svejedno.

S Prologa uzdignutog nad ravnicom
hajduci bi sišli u grad, a onda, s plijenom, vratili se na nebo
o uže horizonta objesiti alku.

Jedno stoljeće drugo podupire oslanjajući se na bilo koju
povlaštenu kotu. Nađu se na trkalištu ili ih trkalište
pronađe i svrsta s alkarima u povorku.

Gradske ulice, mirne dok se s kućama bude na istom mjestu,
dane prisvoje dodirujući ih sve odjednom.

Jedino je nedjelja i dalje nedjelja.

MARIO TOMASOVIĆ

LANTERNA

Moj duh, tilo i razum, moj mir, spokoj i srića
Utjeha, raj i jubav, moga škoja je priča.

Ima tilo i dušu, oko koje svi vide
A noge čvrste i teške, stamen jači od sike.

Ruku tisuću pruža, u zagrljaj svoj sve zove
Ostat ću na njen i ja, grije nek čuva moje.

Grob ovde neka mi bude, sve ča ostalo tu je
Kosti nik mi da dira, zaklinjen oko to tvoje.

Viktorija Radan, Na putu

Ina Jerković, U iščekivanju svijetla

DENIS JONJIĆ

MORE.. ONA I JA

I tiho pala je noć
 Dok su se zvijezde igrale gore,
 Nebo je ljubilo more
 A ja sam ljubio njene oči
 I grlio joj tijelo u toploj noći..
 Volio sam je dušom i tijelom,
 Ko što jutro se otvara bojom bijelom..
 Morski žal što ljubi ga more,
 S nama je čekao tople zore..
 Sada je to čarolija mala,
 Nošena vjetrom maestrala..
 Drago more, ona i ja,
 Lijepa priča sa Jadrana..

Jarmila Vidović, Za božićnim stolom

TUGOMIR ERICA

PRIVARILO GA VRIME

Kasno se čovik probudija,
 privarilo ga vrime,
 pa ni opazija
 kad su počele kužine.

Ne zna o čemu se radi,
 pospan je i pojma nima
 šta se sve ruši i gradi,
 šta je to trgovina.

I ne može da svati
 da se europskim eurima
 kupuju fotelje i mandati,
 diplome i imovina.

Ne bi se zaletit tija
 da ne ošteti naciju,
 pa je malo usporija
 da izvidi situaciju.

A kad je i sam tija
 ušičarit malo,
 osta je brzo bez eura,
 a neće ga ni kune...
 Pa je zgrabija žveljarin
 i razbija ga u bokune.

Nikša Erceg- Kornatski motivi

Tonči Erceg- Nevera

DUBRAVKO MARIJANOVIĆ

zalij cvijeće ako nema kiše

a ako pada gledaj u daljinu
 okrenuta prema sjeveru
 razmakni zastore s nečijeg rođenja
 ukloni tamu ako ne zna hodati bez
 svjetla

onda nazovi kumu, prijatelja ili
 dragog boga
 i reci mu da
 cvijeće cvjeta
 lišće pada
 život prolazi
 samo tako
 samo od sebe
 samo za sebe
 suza za suzom
 zub za zubom

srce luduje
 dok dah putuje
 sve se raduje

VESNA DUMIČIĆ

DUŠO

BILI SMO NERAZDVOJNI
 ŽIVEĆI ISTIM ŽIVOTOM
 DOŠLO JE MOJE VRIJEME
 SNAGA IZMIČE
 ODLAZAK DOMIČE.

MOJ ŽIVOT NESTAJE
 OSTAJE NIZ DAROVA
 NJIHOVA BESKORISNOST
 MOME TIJELU.

MOGLI SMO IH PROGLASITI
 NEVAŽEĆIMA
 U NJIHOVO IME POTPISUJEM
 PRAVO DA PONOVO
 ČUJU, VIDE, DIŠU I POKLONE
 ŽIVOT.

BOLNIČE NEZNAM TKO SI
 I OVA NEMOGUĆA MISIJA
 POSTAJE JAKO, JAKO
 MOGUĆA
 ŽIVOT U KOJI ULAZI DIO
 MENE.
 DUŠO HVALA

VELIMIR VRSALOVIĆ

O PROLAZNOSTI ŽIVOTA

I teku riječi, život, vrijeme...
Dal' je to nešto loše – života
breme?

Kada sve prolazi kao sjene
nastojanja, želje - htijenje...

I teku dani, mjeseci i ljeta
glavno da nije Ahilova peta
il' me samo obuzela sjeta
il' sam postao nečija meta.

Mrzim i volim sentimentalnost
odagnati tugu osjetiti radost
odbaciti gadost zagrliti stvarnost
i života razumjeti važnost.

I teku koraci, samoća i suze
Što mi život daje i što mi to uze?

Magdalena Šošić- Val za valom

JAKŠA ERCEGOVIĆ

JEDINI

Jedan u meni živi koji hrvatski ne zna.
Kada govori lično, muca mi nešto strano
a tako blizu. Kadkad se smije,
diže mi ruke i pjeva mojim glasom.
Kadkada šuti na žutom jastuku tuge.
Često mu dođem, tiho, da ne zbune
zagledanost mu, hodočašća plaha.
On se nasmije. (Voli moje bdijenje).
Šane mi nešto, s povjerenjem, tajno.
Ponesem neke riječi, krhke, drage
s kojih me čežnje podzemljem uzdaha
pale za glazbom krajine u žaru
prisutnost našu lijepim snom da grade.

Pjesmu 'Jedini' Jakše Ercegovića
objavljenu u broju 38. Prosinac 2019.
ponavljamo zbog greške (nije *lijeno* već
lično) koja je potpuno izmijenila smisao
pjesme!

Jasmina Božiković- Moja vala

RADOMIR DUMIČIĆ

VIDIM

Koracam sred mora, po sutonu jedrim
U daljini, ljupka večer, čeka noć u sjeni,
Propinju se moći noćnih vodokoka
Pod umornim danom, teških, tvrdih stopa.

Nad pucinom usnulom vječno srebro gori
Bezdan žedan, u noći, životom se gosti,
Na hrid, punu rana, pokušavam stati
U dubinu vinut, prema nebu pasti.

Izviru iz mraka svijeeće crnih rana
Kraj svakog kamena voštanica gori,
Vidim živu sjenu, ruke sklapa, lomi
Sto li traži dolje, kad je nebo gori.

Evo već je prošlo nebrojeno mijena
Moja soba, uvijek, mračna i ledena,
Uzalud se izdiže plamen iznad ploče
Kad je moj prah sazdan, od duge samoće.

Koracam sad nebom, po svitanju lebdim,
Noć me danju budi, dan po noći slijedim,
kad Te pogledam odozgo' kroz oblak
Vidim tople ruke iznad hladnog praha.

Duško Aničić

Hajdi Tabak Javorčić - Holy night

MLADEN VUKOVIĆ

HRVATSKI JAL-NAŠ BREND

Hrvatski jal - cijenimo više tuđe,
ispada: svi smo samo sisali vesla,
mnogi ne znaju tko je
Bošković Ruđer,
ništa je izumitelj struje
Nikola Tesla!

Marko Polo otkrio pute do Kine,
naš je inovator i
Slavoljub Penkala,
Faust Vrančić

smislio padobran, sine,
Mario Puratić vitlo, nije šala!
Ivan Lupis Vučić torpedo smislija
knjigovodstva otac
Kotruljević Bene,
Ivan Vučetić otkri' otisak prsta,
za potrebe Mohorovičić Andrija,
David Schwarz cepelin,
nitko da spomene
i ostale! Hrvati su čudna vrsta!

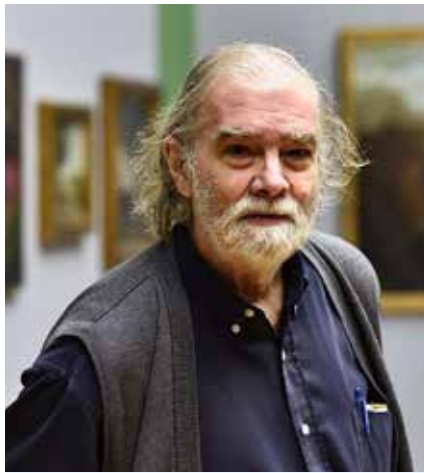
Jagoda Kecman, Muka

DRAGI TONKO, HVALA ZA SVE!

.....
Piše: Darko MATIČEVIĆ
.....

Toga vrućega dana, na blagdan sv. Klare, 11. kolovoza 2020. godine, u poslijepodnevnom satima, napustio nas je dragi, nepovnljivi Tonko Maroević, pjesnik, prevoditelj, esejist, povjesničar umjetnosti, književni i likovni kritičar, publicist, antologičar i urednik, redovni član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, čovjek koji je trajno obilježio i zadužio sveopću hrvatsku kulturu u svim njezinim segmentima. Bio je Mediteranac dušom i tijelom, univerzalan, po svojoj erudiciji i širini svjetonazora renesansni čovjek, skroman i samozatajan, požrtvovan i empatičan, s neiscrpnom energijom i vitalnošću, uvijek strpljiv, tolerantan, ispunjen nekom blagošću i toplinom, pun razumijevanja prema svima. Vedra duha i optimizma s onim vječnim dječakim osmijehom, gdje se god pojavio donosio je radost i ushićenje. Otvorio je možda najviše izložaba i govorio na najviše predstavljanja knjiga u Hrvatskoj. Otišao je korifej hrvatske kulture i to je nenadoknativ gubitak za sve nas. Ispratili smo ga i posljednji put mu se poklonili u mjestu njegovih predaka, u njegovu voljenom Starom Gradu na Hvaru, 14. kolovoza 2020. godine.

Osobno sam upoznao Tonka još kao student glazbe u njegovu rodnom Splitu početkom devedesetih godina prošloga stoljeća. Kao mladi zaljubljenik u poeziju i likovnu umjetnost, vrlo brzo sam u njemu prepoznao sve one ljudske kvalitete i vrline koje je posjedovao. U mno-

Akademik Tonko Maroević (1941 – 11. 8. 2020)

pjesnik, prevoditelj, esejist, likovni i književni kritičar podrijetlom iz Starigrada na Hvaru, autor je mnogih monografija o hrvatskim slikarima a tako i monografije o Anti Kaštelančiću iz Podstrane. Pjesničke antologije: antologije katalonskog pjesništva – Bikova koža (1987.), Riječi za jedan lapidarij (2018.), te antologije hrvatskog pjesništva: Uskličnici (1996.) te Svjetlaci (2019.). Nagrade 1998. nagrada Tin Ujević, 1997. Croatia rediviva, 2011. plaketa Dobrojutro more, 2013. nagrada Vladimir Nazor za životno djelo, 2018. Goranov vijenac za pjesnički opus.

gim zajedničkim susretima i razgovorima uvijek sam bio obogaćen i radostan. Pratio sam predstavljanja knjiga i otvaranja likovnih izložaba, gdje je on redovito govorio. Za mene je to bila neopisiva sreća, užitak u punom smislu riječi. Naše smo prijateljstvo produbili kada sam počeo uglazbljivati poeziju još jednog velikana hrvatske kulture, gospara Luka Paljetka, Tonkova najboljeg prijatelja. Počela su naša zajednička putovanja i nastupi na glazbeno-potetskim susretima, od kojih moram spomenuti druženja na pjesničkoj manifestaciji *Dobrojutro more* u Gornjoj Podstrani i neponovljive susrete Tonka, Luka i moga glazbenog mentora Arsena Dedića, potom

u Vrgorcu na *Danima Tina Ujevića*, predstavljanja u Splitu, Kaštelima, Trogiru, Šibeniku, Zadru, Zagrebu, posebno u Dubrovniku i u mojem rodnom Metkoviću.

Tonkov doprinos glazbi svaka-ko je vrijedan spomena, navedimo samo njegovu suradnju sa skladateljem i akademikom Igorom Kuljerićem (*Starocrkveno pučko prikazanje života sv. Ciprijana i Justine*), a bio je i autor libreta za izvrsnu operu *Judita* skladatelja i akademika Frane Paraća. Divio se veličini i osobnosti, po njegovu mišljenju, najvećeg hrvatskog polihistora svih vremena, skladatelja i liječnika, Splitsanina Julija Bajamontija, o čijem smo životu i djelu u mnogim prigodama razgovarali. Uz klasičnu i filmsku glazbu, posebno je bio sklon i šansoni, volio je opus Arsena Dedića i Zvonka Špišića. Koliko su mu dopuštale prilike, pratio je i moj autorski rad na tom području, a posebno otkada sam započeo intenzivnu suradnju s Paljetkom. Često je dolazio na festival *Chansonfest*, koji se održavao svake jeseni u Kazalištu *Komedija*, i svaki naš susret bio je poseban doživljaj. Kada sam imao autorsko predstavljanje na *Glazbenoj tribini* kao redovan član Hrvatskog društva skladatelja na početku lipnja 2006. godine, s radošću je došao u Berislavićevu i tijekom mog glazbenog nastupa, sjedeći u publici, ležerno, onako kako je samo on znao, napisao prigodni sonet.

Tonko je osobito volio grad Dubrovnik. Tu je krajem šezdesetih godina prošloga stoljeća upoznao Luka i od tada je raslo njihovo divno nepomućeno prijateljstvo. Dubrovnik je za njega bio najljepši grad na svijetu, daleko ljepši od Venecije. Šetnje s Tonkom po staroj gradskoj jezgri, obilasci drevnih ljetnikovaca i perivoja, uz njegovo stručno vodstvo, posjeti Umjetničkoj galeriji, odlazak na Boninovo na grobove Slamnigova oca i tragično preminulog pjesnika Milana Milišića, te na Mihajlo na grob obitelji Vojnović, odlasci na Goricu u Paljetkovih, ostaju mi zauvijek u sjećanju. Nakon nastupa uslijedila bi naša

TONKO MAROEVIĆ

KO KOD SVOJIH

Nisu mi strani ljudi u Podstrani, dapače, tu već s mnogima se družim, Kaštelančiću za svjedoka služim, a drugi dragi dobro su mi znani.

Dobrojutrenja dobrodošli dani potiču me da druženja produžim u krugovima širim ili užim: gdje su zvani, tu su odabrani.

Kod Čitovnice najljepše se stoji i na more se gleda iz visine, vrt dvorca Cindro sasvim me osvoji

jer duh nasljeđa u njemu se goji, al mjesto za me najveće blizine „Pitomcia“ je – tu sam ko kod svojih.

U ČAST JEDNE JUR NIJEDNE

Ako ikad je i bila, teško da se opet javi tako draga, tako mila, pa tko tad da zaboravi onu što je pjesma skrila kad u oblik svoj je stavi.

Teško da se opet javi Ako ikad je i bila

Put, dakako, bje joj bijela, jer pjesniku to se sviđa. Pogledom bi svakog smela makar ga u mraku vidi; pokraj sklada njena tijela i Venera se zastidi, jer pjesniku to se sviđa. Put, dakako, bje joj bijela

Riječ po riječ me dalje vodi da je tražim, pitam: tko si?

Tajnovitost al joj godi, te joj zdušno pridonosi.

Brinut je li još u modi s načelima mi se kosi.

Da je tražim, pitam: tko si? riječ po riječ me dalje vodi.

Doista joj nema para, toliko je s tiho stihovita. Od Starog i Novog Hvara odjekuje sve do Splita i sa srcem razgovara. Stih po stih svršetku hita, toliko je stihovita. Doista joj nema para.

neformalna druženja. Slušati Tonka i Luka bio je istinski užitak. S velikom pažnjom i radošću pratio sam njihov razgovor o slikarstvu dubrovačkih majstora Iva Dulčića, Antuna Masle i Đura Pulitike, ali i o Gabru Rajčeviću, Ivanu Ettoreu i Božidaru Rašici. Nisu zaobilazili ni jedinstveni opus Ignjata Joba, Emanuela Vidovića i Tonku osobito omiljenog Marina Tartaglie. U tim kasnonoćnim razgovorima bilo je povlašteno slušati Tonkova pronicljiva razmišljanja o stvaralaštvu tih autora, te o Držiću, Vetranoviću i Monaldiju, ali i o Vodopiću, Kazaliju i braći Vojnović. Zanimljive su bile i njegove opservacije o Marinkoviću i Šegedinu, Slobodanu Novaku i Desnici, Kišu i Milišiću, kao i o njegovim vječnim nadahnućima, Danteu, Ariostu i Borgesu.

Tonko je volio i moju Neretvu i uvijek je s ljubavlju dolazio u Metković. Šetali smo gradom uz rijeku, odlazili u Vid u Arheološki muzej *Narona* i vozili se lađom na rječici Norin, ali i guštali u neretvanskim specijalitetima i pili najbolju domaću travaricu moje bake Ruže. U sjećanju Metkovaca ostaje prelijepa prošlogodišnja noć u kolovozu, kada smo u prepunom Gradskom kulturnom središtu premijerno predstavili šest svezaka *Sabranih pjesama* Luka Paljetka. Te večeri Tonko je bio posebno ganut, vidjevši koliko Neretvani prate kulturu, koliko vole slavnog Dubrovčanina i u kolikom su broju pohodili ovaj izniman događaj. Sutradan smo krenuli u Dubrovnik predstaviti Lukovu zbirku *Ptice koje se prerano svuku*, posvećenu Lukovoj preminuloj supruzi Anuški. To je bilo, nažalost, naše posljednje zajedničko putovanje. Putujući, slušali smo Mozartov posljednji 27. Koncert za glasovir i orkestar u Buduru, s onom blagom i melankoličnom temom drugog stavka. Slušajući je, ni riječ nismo progovorili.

Početkom rujna prošle godine Luko nas je još jednom okupio u Kneževu dvoru, na dubrovačkom predstavljanju svojih *Sabranih pjesama*, koje su uredili Lukova supruga Anuška i Tonko, a ja sam imao

čast biti njihovim suradnikom na tom projektu.

Nemjerljiv je i Tonkov doprinos časopisu *Dubrovnik*, dubrovačkog Ogranka Matice hrvatske, čiji je bio revni čitatelj i u kojem je objavio niz stručnih i akribičnih tekstova, osvrtata, prijevoda i poezije.

Posljednji put Tonko je došao u Metković ove godine, 24. veljače, kada smo, u organizaciji Ogranka Matice hrvatske Metković, predstavili *Izabrana djela* Metkovca Ivana Slamniga, koja je znalački, pomno priredio Tonko, inače Slamnigov student. Bila je to jedinstvena i topla večer, kakvu je Slamnig i zaslužio.

Na kraju, hvala, dragi prijatelju Tonko, za svaki znak pažnje, za blagost, za lijepo, iskreno, gotovo tridesetogodišnje prijateljstvo. Hvala, prijatelju, za svaku mudro izgovorenu riječ i razumijevanje. Hvala za s ljubavlju pisane razglednice, koje ste mi uvijek slali i koje čuvam na posebnom mjestu, uz one Lukove i Arsenove. Hvala za svaku posvetu na Vašim knjigama, koje mi mnogo znače i kojima ću se često vraćati. Hvala za ljubav i brigu koju ste uvijek pokazivali prema meni i mojoj obitelji.

Jednom riječju, dragi Tonko, hvala za sve!

DRAGAN VUČEVIĆ

DOBRI PJESNIK (TONKU MAROEVIĆU)

Ostao je u vječnim lovištima tako kažu tako je pripao nekoj drugoj dimenziji u snu tako je zatvorio oči duh se u tijelu uskomešao nasukao među rajске zidine

sahranili su ga kako pristoji uvaženom na otoku na groblju pri moru legao je da osjeti ljepotu mira mrtvog čovjekova vrta osjeća se već da se primirio vječnost počinje slovati sve glasnije govoriti

24. Dobrojutro more

Piše: Zoran Jurišić

Zbog pandemije koronavirusa odgođena je većina događanja na *Podstranskom kulturnom ljetu*, ali su, uz poštovanje epidemioloških mjera, u Čitovnici u Staroj Podstrani na Dan pobjede i domovinske zahvalnosti i Dan branitelja, 5. kolovoza, održani 24. pjesnički susreti *Dobrojutro more*, ove godine bez popratne zbirke stihova, pa će sljedeće godine u dvogodišnjaku biti tiskani stihovi laureata i sudionika susreta za obje godine.

U ime domaćina posjetitelje je pozdravio dr. Darijo Radović, predsjednik Ogranka Matice hrvatske u Podstrani, koja ove godine obilježava 25 godina svojeg plodnog rada.

Likovnu izložbu posvećenu moru, sa šezdesetak slika hrvatskih autora, otvorio je predsjednik Likovne udruge *Ante Kaštelančić* iz Podstrane.

„Valja pohvaliti nastojanja matičara u Podstrani da su unatoč koroni organizirali ovu prestižnu poetsku priredbu i time promiču hrvatsku riječ u ova teška vremena“, kazao je predsjednik Društva hrvatskih književnika Đuro Vidmarović, koji je plaketu *Dobrojutro more* uručio ovogodišnjem laureatu Dragi Čondriću, splitskom književniku koji je objavio deset zbirki duhovnog pjesništva, a za koje je dobio najvažnije hrvatske književne nagrade (*Tin Ujević, Antun Branko Šimić, Pasi-onska baština, Fra Martin Nedić...*).

O Čondrićevu pjesništvu s di-

jalezima između neba i zemlje, natopljenom biblijskim motivima, gustim metaforama, metonimijama i citatima, govorio je prof. dr. sc. Miljenko Buljac. Zahvaljujući na nagradi, Čondrić je kazao da piše cijeli život, ali je tek odlaskom u mirovinu počeo objavljivati stihove, te da u pripremi ima još četiri zbirke za koje traži nakladnika.

U programu su svoje stihove kazivali Divna Ban Bakota, Miljenko Jukić, Danica Bartulović, Nevenka Kovačević, Ivica Šušić, Mate Buljubašić, Ivan Bitanga Šujan, Ivan Bašić, Vesna Ujević i Anđelka Korčulanić. Program je vodio Mladen Vuković, a uspješnim izvedbama domoljubnih i narodnih pjesama pljesak je izmamila podstranska ženska klapa *Kurjože*, osnovana 2006. godine, pod ravnanjem Mirka Radana.

OBRAZLOŽENJE DODJELE PLAKETE LAUREATU PJESNIČKIH SUSRETA DOBROJUTRO MORE PJESNIKU DRAGI ČONDRIĆU

Piše: Miljenko Buljac

Gornja Podstrana,
5. kolovoza 2020., u 21 sat

Drago Čondrić (1944., Klačnice, BiH) umirovljen je i živi u Splitu. Pjesnik je dijaloga neba i zemlje, najplodniji hrvatski književnik u zadnjem de-

setljeću, onaj koji je ispremiješao lice i naličje suvremenoga hrvatskog pjesništva kao netko posve drukčiji, nov i neponovljiv, k tome popunio je prazninu nastalu u razredu lirsko-epškoga pjesništva. Od deset njegovih knjiga precizno smo genološkim mjerilima izlučili sedam koherentnih poetskih zbirka, dvije knjige poema te epilij (*Posljednji prorok*). Pjesnik već najavljuje nove naslove. Nakon *Evandjelja po čovjeku* već je *Fragmentima rane jeseni* 2011. uspješnije iskušavao književnu recepciju i stekao uvjerenje kako je vrijedno ono što radi i čega se dohvatio. Riječ je o univerzalnoj poeziji kojoj je ključna svrha odgonetati smisao postojanja. Mistikom duha pjesnik uvodi recipijenta u prostor transcendencije, *transe, iza spuštenijeh trepavica*, Kranjčevićevim riječima. Trag je to Čondrićevih svakodnevnih iščitavanja *Biblije*, osobito *Psalama, Knjige mudrosti, Mudrih izreka, Pjesme nad pjesmama, Izaije, Danijela, Jeremije*. Fasciniran *Biblijom* još kao dječak, Čondrić je formirao kršćanski svjetonazor, a učvrstio ga je školovanjem u čuvenoj Franjevačkoj gimnaziji u Visokom. U lirsko-epškom govornom i razgovornom tipu poezije prevladavaju dijaloške i monološke sekvencije, kakve su najvećim dijelom u hrvatskome pjesništvu razvijali Mažuranić, Šenoa, Kranjčević, a dijelom Preradović i Nazor. Čondrić se umetnuo u neispunjeni prostor blizak Kranjčeviću, a u širim razmjerima Ezri Poundu i Thomasu Stearnsu Eliotu. Poezija Drage Čondrića izvorna je, obogaćena zrelim poetskim govorom, ali i oplemenjena intertekstualnim unosima, brojnim citatima/umetnicima iz pjesama i poema E. Pounda, T. S. Eliota, R. M. Rilkea, F. Pessoa, P. Claudela, J. R. Jimenez, W. Whitmana, F. Hölderlina, A. Machada, G. Apollinaira i drugih.

Golgota, Gulgota! prvonagrađena je poema 2012. na natječaju Društva hrvatskih književnika i Zaklade pasionske baštine. *Sedam velikih biblijskih poema* (2015.) donijele su Čondriću sve prestižne nagrade: godišnju nagradu *A. B. Šimić DHK-a HB*, prvu nagradu Zaklade *Terra tolis*

Sudionici 24. pjesničkih susreta Dobrojutro more

fra Martina Nedića 2015., te godišnju nagradu Tin Ujević 2016. za najbolju objavljenu pjesničku zbirku u Hrvatskoj.

Nagrade, uspjesi i izuzetna recepcija bile su poticajne novim darovima – zbirkama *Cijedenje zrela voća* i *Između Scile i Haribde* te epiliju *Posljednji prorok*. U traganju za logosom, optječno Rilkeu, čiji se krugovi šire, pjesnik hodi sve užim krugovima prema središtu, da bi stigao do Istine o sebi i svijetu, i ostao u čvrstu zagrljaju s božanskom Istinom. Ključna novost jest potiskivanje lirskoga subjekta sve do njegove potpune dezintegracije i pojave fikcijskoga sugovornika.

Intrigantne su i naslovom provokativne zbirke naslovljene *Van Gogh slika čemprese* i *Lahor pred Ilijinom špiljom* s novinama u strukturi stihova, u izričajima i u referencijalnom sloju. Dok poznati slikar kistom resi čemprese i u krajoliku stvara ugođaje, pjesnik Čondrić govori iz čvrste uporišne točke o bolnoj zbilji čovjeka našega doba, o ljudskom univerzumu, punoći iskupljenja i otplovljavanju. Potreba da bude raznolik i svaki put drukčiji nagnale su ga pisati raznoli-

Darijo Radović, Drago Čondrić i Đuro Vidmarović

ke strofe i pjesničke oblike: distihe, tercete, katrene, strofe od pet, šest, sedam, osam ili puno više stihova. Njihova je struktura u skladu s motivsko-tematskim odabirima, poetskim i retoričkim strategijama, izričajnim i ritmičkim svojstvima, također i proširenjima poetske podloge.

Dominantna pjesnička figura Dragge Čondrića je metonimija, redovito živa, oglagoljena, izvedena od metafore, bez unutarnjih stega, svojstvima bliska epskom govoru, sintaktična i retorična, figura izraza, a ne riječi. Poetika i retorika Čondrićeve poezije učvršćena je dinamičnim, ritmičkim govorom i njegovom afektivnom

unutarnjom snagom. Stihovi su silabično-tonski, melodijsko-silabični, uključivši nove ritmičke odrednice silabične versifikacije zasnovane na raznolikim poetskim oblicima. Riječ je o refleksivnom pjesništvu snažne referencijalnosti i nove ritmotvornosti kojom se u znatnoj mjeri izmijenio pjesnikov status u posredovanju govorne poruke i na taj način promijenio ne samo poetski govor nego i njegovu učinkovitost.

Deset pjesničkih knjiga vrlo visoke kvalitete uvrstavaju Dragu Čondrića u niz najuspješnijih i donose mu časno mjesto među suvremenicima.

Iskrene čestitke laureatu!

DIVNA BAN

SAMO DOK SMO MALENI

Kako da te prepoznam u njihovim pogledima
Koji nemaju sposobnost iscjeljivanja
Tek nekako s vremenom shvatim
Da treba uzvratiti tišinom
Proniknem u onostrano i osjetim
Koliko je moje biće utrulo
Nad obznanjenim istinama
Proniknem u tebe takvom lakoćom
I razdijelim tvoje misli na tuđe i tvoje
I priupitam se koliko će vremena trebati
Da nam se istina dodijeli rođenjem kao rast
Ubrzano rastemo samo dok smo maleni
Samo dok smo maleni mijenjamo brzo cipele
Samo dok smo maleni
Pronikneš li u svoje ja
I ako pronađeš ono što će te držati prizemljenim
Ono što te primorava da se ne uzvisiš
Još uvijek ćeš biti sposoban da rasteš

NEVENKA KOVAČEVIĆ

SNAGE NAM TREBA

Snage nam treba kao kruha
da se s lakoćom krećemo
po vjetrovitim dolinama
gdje java ostavlja svoje pečate
u ovo neshvatljivo vrijeme
koje oko nas pomučeno kruži
baca talog bespomoćnosti
na naše ljudske korake
snage nam treba kao zraka
da sačuvamo ljudsku dušu
i ljepotu svoga zavičaja
snage nam treba kao vode
da sačuvamo čovjeka
od bezizlazna umora
od svih zala koja prosipaju
svoj dogorjeli pepeo po svijetu
i truju njegovu živuću korist.

DANICA BARTULOVIĆ

MATERINJA RIČ

Sveži desnu ruku
da njome ne pišeš
ako ti lijeva oduzme pero
sveži i nju
tvoj nožni palac
mogao bi postati pisar
navuci željezne papuče na obje noge
tvoj bi ih jezik mogao zamijeniti
zakuj ga za nepce
nepokorene misli okuj
ni to ti ne jamči
da riječi neće vratiti iz tebe
priznaj
tvoja je smrtna boljka
što ne bi mogla podnijeti
da prije tebe
u tebi umre
tvoja Hrvatska
Materinja Rič

DRAGO ČONDRIĆ

ŽIVOTOPIS

Hrvatski pjesnik Drago Čondrić rođen je 21. veljače 1944. godine u selu Klačnicama, kod Laktaša u Bosni i Hercegovini, gdje mu se obitelj sklonila pred strahotama Drugog svjetskog rata. Odmah poslije rata obitelj se vratila na svoje ognjište, u selo Rapovine kod Livna, gdje Drago završava osmogodišnju školu. Poslije toga završava klasičnu gimnaziju kod franjevacu u Visokom, ali ne odlučuje se za studij bogoslovije, nego odlazi na Pravni fakultet u Splitu, gdje diplomira 1970. godine. Poslije studija se zapošljava, zasniva obitelj i ostaje živjeti u Splitu.

U književnosti se javio relativno kasno. Njegova prva knjiga *Evandjelje po čovjeku* tiskana je 2009. godine, a zatim slijede *Fragmenti rane jeseni*, nagrađene trećom nagradom *Fra Martin Nedić* u Tolisi 2011., te *Golgota, Golgota!*, koja je nagrađena prvom nagradom na trijenalnom natječaju DHK-a i Pasijske baštine u Zagrebu 2010., *Raspredanje sudbine*, te *Sedam velikih biblijskih poema*, koja je 2016. godine nagrađena trima nagradama: najprestižnijom književnom nagradom u BiH, nagradom *Antun B. Šimić*, te prvom nagradom Zaklade *Terra Tolis Fra Martin Nedić*, i na kraju i godišnjom nagradom Društva hrvatskih književnika *Tin Ujević*, kao najprestižnijom književnom nagradom u RH, te posebnom nagradom Ministarstva kulture RH. Slijede zbirke *Cijeđenje zrele voća*, *Posljednji prorok*, zbirka soneta *Između Scile i Haribde*, *Lahor pred Ilijinom špiljom* te *Van Gogh slika čemprese*.

Član je DHK-a u Zagrebu i DHKHB-a u Mostaru.

BIBLIOGRAFIJA

1. *Evandjelje po čovjeku*, pjesme, Naklada Bošković, Split, 2009.

2. *Fragmenti rane jeseni*, pjesme, Naklada Bošković, sunakladnik Matica hrvatska – Livno, 2010.

3. *Golgota, Golgota*, poema, Naklada Bošković, 2011. *Raspredanje sudbine*, pjesme, Naklada Bošković, 2012.

4. *Sedam velikih biblijskih poema*, poeme, Naklada Bošković, Sunakladnik Matica hrvatska Livno, 2015.

5. *Cijeđenje zrele voća*, pjesme, Naklada Bošković, 2016. *Posljednji prorok*, Naklada Bošković, 2017.

6. *Između Scile i Haribde*, Naklada Bošković, 2018.

7. *Lahor pred Ilijinom špiljom*, Naklada Tonimir, 2020.

8. *Van Gogh slika čemprese*, Naklada DHK, Zagreb, 2020.

KNJIŽEVNE NAGRADE

1. Prva nagrada Zaklade *Pasijska baština i društva hrvatskih književnika* za 2010. godinu

2. Treća nagrada *Fra Martin Nedić* za zbirku pjesama *Fragmenti rane jeseni*, 2011. godina

3. Godišnja nagrada Društva hrvatskih književnika Herceg-Bosne *Antun Branko Šimić* za 2016. godinu, za zbirku *Sedam velikih biblijskih poema*

4. Prva nagrada *Fra Martin Nedić* za 2016. godinu za zbirku *Sedam velikih biblijskih poema*

5. Godišnja nagrada Društva hrvatskih književnika *Tin Ujević* za 2016. godinu za zbirku *Sedam velikih biblijskih poema*

6. Prva nagrada za poeziju *Stjepan Kranjčić* za 2019. godinu

7. Godišnja književna nagrada Društva hrvatskih književnika i Matice hrvatske *Dobro jutro more* za 2020. godinu

O pjesmama DRAGE ČONDRIĆA

Iz predgovora knjige
Cijeđenje zrele voća

(...) Drago Čondrić – kao već primijećen i nagrađivan pjesnik – ponešto mijenja konfiguraciju recentnoga hrvatskog pjesništva. Njegov je, naime, prinos iznimna dijakronijska osjetljivost, uistinu eliotovsko doživljavanje književnosti i kulture

LJEPOTA MIRA

Ah, kako je teško istisnuti suzu
Kad je srce puno tjeskobe i sjete!
Ne da joj se teći kroz hodnike tuge
Gdje se očajanja sitna mreža plete.

Nisu li ponori iz kojih izvire
Tek početak vrela tankih osjećaja,
Neizbježan dodir praha i sudbine

U kojem se zemno
sa nebeskim spaja?

Evo moram ipak šutjeti
pred tajnom,

Kao nijemak gledat' pupanje
svemira.

Al' kad se rascvijeta,
tad poklonit' ću se

I sagnuti glavu pred ljepotom mira.

ZRAKA SUNCA

Kad potok krenu sa vrhunca,
Utihtu vjetar i kiša stade,
Probivši oblak zraka sunca,
Sva očarana, na vodu pade.

I tad je prvi zanos minu,
Jer je voda hladna, duboka.

Ali na njoj k'o biser sinu,
Il' ko zjenica Božjeg oka.

Onda skoči po površini,
I zaplesa po bridu vala,

Al' da je takvom samo čini
Oblaka milost, nije znala.

Al' kad se oblak naroguši
Iz samo njemu znanog jala,

Stepenice joj zlatne sruši
I zraka zgasnu gdje je pala.

kao cjeline, i to od najstarijih dana, osobito klasičnih, do danas, dapače, uvođenje poetske tradicije u samo tijelo teksta putem brojnih citata.

No takva citatnost kod njega nipošto ne posljeduje oštrim montažnim rezovima disparatnih fragmenata kao u *Pustoj zemlji*, već je Čondrićev postupak sličniji harmoniziranju različitih tradicija, kao što je to, primjerice, u Eliotovu već dubinski kršćanskome i filozofskom spjevu Četiri kvarteta. Zato se Čondrićev odnos prema pjesničkoj tradiciji ne zasniva na neobaveznom i tendencioznom postmodernističkom miješanju svega sa svime i posve-mašnjoj manipulaciji intertekstom za vlastite, često vrlo prizemne svrhe. Naš pjesnik, naprotiv, zadržava poštovanje prema istaknutim pjesnicima iz prošlosti, čuva njihov udjel u vlastitome tekstu i dalje nastoji dograđivati svojevrsni transtemporalni poetski hram. To je, dakako, situacija prije postmodernističkoga „komadiranja Orfeja“, ali i jedna od posve legitimnih i plodnih pjesničkih mogućnosti unutar suvremenog pluralizma. Čondrićev izbor nije, dakle, kaotični Babilon međusobno pobrkanih svih dimenzija postojanja, estetske, spoznajne i etičke i zavađenih poetskih jezika, već duhovsko usklađivanje funkcije književnosti, te svih razina teksta, kao temeljno nastojanje ovog suvremenog „krstjanina spjevaoca“.

Time se Čondrić pridružuje svojevrsnoj obnovi hrvatskoga pjesništva kršćanskoga nadahnuća koje, u raznolikim glasovima i poetskim modusima, malo-pomalo ipak uspijeva zauzeti sve važnije mjesto u često joj vrlo nesklonoj književnoj i društvenoj prošlosti, pa i sadašnjosti.

Davor Šalat

(...) Možemo zaključiti da je pjesnikovim postavljanjem uma unutar astralnih sfera jasno iskazana i želja za dosezanjem izvanvremenske spoznaje. S druge strane, unoseći svoje autentično stanje u konstantu svojih poetičkih opisa, on širi dominaciju vlastite subjektivnosti, a stvarajući

konstrukcijsko pjesničko polje, jasno iskazuje i spoznatljivo produhovljuje sveprožimajući pjesnički prostor koji je na sebe preuzeo njegovu doživljenost svijeta, ali i stanje njegove predmetnosti. Iz toga, pak, jamačno proizlazi kako nije slučajno da Čondrićevo pjevanje crpi teme i motive bliske klasičnoj književnosti koja se napaja težnjom da se kao temeljni doživljaj pojavljuje upravo konflikt na relaciji prolaznost – vječnost. Ako je to tako, tada metafizički efekti, prouzročeni snagom i trajanjem žrtvovanja, pjesniku otkrivaju

značenje života tako da on shvaća da mu je važnije kako prihvaća pjesničku sudbinu nego kakva je ona zapravo. Međutim, ovdje se jednostavno radi o tome da je pjesnikov duh u njegovim samozatajnim razmišljanjima pripravan i jak na oštrinu u svom duhovnom djelovanju, zato i pjeva:

„Bože koji se sazdao ovo srce,
je li Ti želja bila da ga ovako
iz dana u dan bez milosti
kinji njegova vlastita volja?“
(Uzdah)

Zvonimir Penović

UZ IZLOŽBU SLIKA *DOBROJUTROMORE*

U ono vrijeme - u ovo vrijeme

Kreativna "OLUJA"

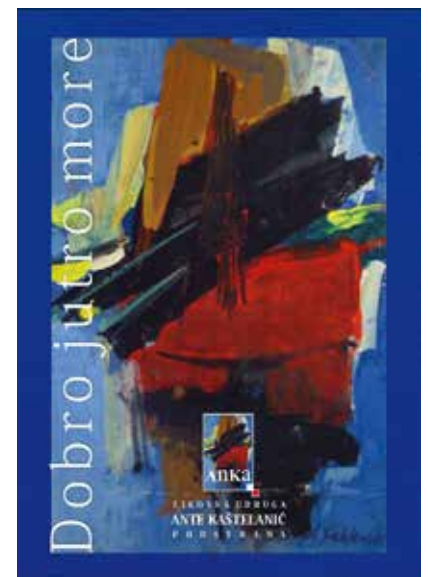
Piše: Duško Aničić

Još u ranom neolitiku obala jadranskog mora bila je nastanjena i bez sumnje možemo ustanoviti da je to bilo 4000 godina prije nove ere. Kada stanovnici današnjih naših obala stupaju u komunikaciju s nekim drugim krajevima Sredozemnog mora. U ono vrijeme naša obala naseljavala se kopnenim i morskim putevima. Kada je Jazon na brodu

Argo sa pedeset vesala, negdje oko 1200 godina prije nove ere, krenuo iz Grčke preko Helesponta u Crno more u Kolhidu, da tamo ugrabi zlatno runo ovna na kojem su pobjegli Frikis i Hela. U vrijeme kada Apolonije

Rodijski piše o Jadranu, postoje već preko 150 godina grčke kolonije Issa, Pharos, Korkyra, Melaina, Herakleia, Epetion i dr.

Mnoge epizode lutanja Odiseja poslije propasti Troje opjevane u Homerovoj Odiseji gotovo su uvijek postavljene u Tirensko i Jonsko more. U ovo vrijeme najnovija istraživanja na našoj obali, potrebno je i to temeljito revidirati. Nema nikakve sumnje da je u Odiseji na mnogim mjestima opisana naša obala i ljudi na njoj. Nagon da istražujemo i spoznajemo sve oko nas i ono dalje od nas, neodoljivo me podsjeća na slikare argonauta koje vam danas predstavljamo na drugoj izložbi "Dobro jutro more". U ovom kulturnom mjestu u Gornjoj Podstrani, tražeći svoje zlatno runo u skrivenom životu boja. Ako dotaknemo samo jednu nit u zlatnom runu, paša slikarska odiseja je ispunjena i možemo biti sigurni da smo doživjeli umjetnost, taj zagonetni društveni fenomen. U svijetu nema slučajnosti, prije rođenja smo za nešto predodređeni, kao i današnji dan. "Oluja", velika operacija, vojno-redarstvena koja je oslobodila okupirana područja Republike Hrvatske. Želeći vam likovno kreativnu oluju, prvu izložbu posvećujemo tom povijesnom događaju za mnoge od nas.

Marija od Presvetog Srca (ANKA PETRIČEVIĆ)

(Razgovor snimila s. Katarina)
Zoran Jurišić

Duhovna poezija, posebno ona kršćanskog nadahnuća, dugo je bila marginalizirana, a u ona ateistička komunistička vremena potpuno obezvrjeđivana u književnoj javnosti. Nažalost, ni danas nije puno bolje. Tek pojedini pjesnici, poput vas ili Drage Čondrića, uspijevaju duhovnu poeziju približiti publici, pa čak i dobiti prestižne književne nagrade. Gdje vi vidite budućnost duhovne poezije i može li ona zauzeti mjesto koje joj u hrvatskoj književnosti nesumnjivo pripada?

– Vidim je u duhovnoj povezanosti autora s Bogom, bez kojega ništa ne postaje, u kojemu je sva ljepota i milina, koji je naš Stvoritelj, naš bitak, bez kojega ne može bilo što biti ili egzistirati. Koji ne može ne biti. Jer on je izvor naše esencije i egzistencije. On i po poeziji i preko nas djeluje svojim Duhom, i ako smo s njim duhovno povezani, i naša će poezija biti duhovna, odnosno produhovljena, i ona po svojoj duhovno-moralnoj vrijednosti ima pravo da zauzme mjesto u hrvatskoj književnosti, koje joj s pravom pripada.

Poezija kao takva, a posebice duhovna, nesumnjivo je i dar Svetoga Duha, ali i onoga što je sam pjesnik dotaknuo svojom kontemplativnošću. Taj dar Duha osjeća se u svakom vašem stihu, u svakoj vašoj pjesmi. Koliko se može poezijom evangelizirati?

– Onoliko kako smo i koliko povezani s Bogom. Što smo više i dublje s njim povezani, to će nam i poezija biti duhovnija. I po njoj ćemo moći pomoći svijetu da ne propadne u svojem besmislu i ništavilu, tražeći svoj užitak i hranu u tjelesno-osjetilnoj sferi, a ne za svoj duh, koji je besmrtn. Sjetimo se samo Otta Maningera, koji je mogao biti

vrhunski intelektualac i umjetnik, ali se prepustio samo iživljavanju u osjetilno-tjelesnoj sferi, bez povezanosti sa svojim duhovnim bićem. Ne pronašavši u svojim osjetilima hrane i života, počinio je samoubojstvo. Ponavljam, duhovna poezija morala bi pronaći mjesto u hrvatskoj književnosti, jer književnost treba biti usmjerena prema dobru, a mi svu dobrotu primamo od dobroga Boga i Oca Stvoritelja, kojemu svi imamo doći nakon kratkog i prolaznog našeg života. A od njega imamo sve što jesmo i što posjedujemo. I njemu idemo dati račun za svoj život i egzistenciju.

Može se poezijom evangelizirati na raznim mjestima i raznim metodama: napisima u raznim glasilima, na raznim priredbama, predavanjima, u crkvama i školama, na sastancima i drugdje.

U vašoj poeziji Blažena Djevičica Marija zauzima važno mjesto. Marija majka, Marija čuvarica, Marija zaštitnica. Što vama znači Osoba naše Kraljice?

– Znači mi mnogo. Ako je ona od vječnoga Boga toliko uzvišena i proslavljena da je odabrana da svijetu podari Krista, Sina Božjega, kako da ne bude i od nas čašćena i uzvišena? A čija nam je pomoć tako

potrebna? Uz dobroga Boga, Marija nam je sve, po milosti. Majka je utjelovljenoga Krista, koji se utjelovio upravo radi našeg spasenja. Ona je za mene majka, uz moju majku, jer nam je za majku dana. Toliko nas je puta spasila. Kao i našu domovinu. I trajno nas spašava. Lourdes i Fatima snažni su dokazi te pomoći. Same naše crkve po domaji znak su njezine svemoćne zaštite protiv onih koji bi nas uništili, ali nisu mogli izvršiti zlodjela jer su bili nemoćni pred čudesnom snagom Marijinom. Trebamo se njoj moliti. Mnogi sveti oci spominju da će dobar Bog prije uslišati molitve koje u Mariji dolaze negoli po drugima. Jer je Mariji predana ta moć. I ja sama svakodnevno molim sva tri ružarija Blažene Djevice Marije; radosna, žalosna i slavna otajstva. I to odavna molim i duša mi je zbog te molitve puna radosti jer je upravljena dobrome Bogu za mnoge.

Koliko pratite današnje mijene u hrvatskoj književnosti, u poeziji? U današnjem poetskom prevladavajućem izrazu, postmodernizmu, ipak je više Boga, više vjere negoli u zadnjem kvartalu dvadesetog stoljeća. Što mislite, kuda će krenuti hrvatska poezija?

– Što se vrijeme po Božjoj pomoći i vjeri u Njega više smiruje, tim se i pjesnicima daje više mogućnosti i slobode da bez straha izraze svoje najdublje vjerske osjećaje. Dok to nisu mogli u vrijeme ratnih prilika jer ih se tada pogrešno sudilo kao protivnike vlasti. I moja sestra, pokojna Anđelka, jer je vodila mladež Bogu, Crkvi i kulturi, bila je osuđena na pet godina tamnice, koju je izdržala u Slavonskoj Požegi. Što mislim kuda će krenuti hrvatska poezija? Naime, postmodernizam daje današnjim pjesnicima slobodu izražavanja, i smatram da će uz mirne dane i poezija biti bogatija i u stihu i u prozi. Ali i duhovnija, jer mora davati slavu svojom ljepotom i izvornošću Bogu, od koga primamo svu ljepotu i nadahnuće. Što je On više nazočan u našem životu i stihovima, bit će i u našim dnevnim

dogadajima, u nevoljama i bolestima, koje ćemo znati primati u duhu vjere, upravljani s mirom i ljubavlju u Ljubav koja nas čeka.

Vi ste se svojom poezijom javili pedesetih godina prošlog stoljeća. Upoznali ste brojne velikane hrvatske poezije, Tina Ujevića, Miroslava Slavka Mađera, Juru Kaštelana, Vesnu Parun... i mnoge druge. Kako iz današnje vizure gledate na njih kao pjesnike i kao ljude?

– Kao ljude gledam pod vidom dobrote, a kao pjesnike ističem prvo Tina, potom Juru Kaštelana, pa Miroslava Slavka Mađera kao pjesnike sa snažnom izražajnom poetskom snagom. Smatram da su bili djeca kršćanskih roditelja, da su vjerovali u dobrotu Boga, u njegovu vječnu opstojnost, u njegovu nazočnost kao Stvoritelja i otkupitelja i da svojom esencijom i egzistencijom imaju i oni svjedočiti da postoji vječni bitak koji nas je u život dozvao. Da postoji punina koja sve ispunja na nebu i na zemlji. Da nema besmisla jer u sebi nosimo besmrtni duh kojim se opredjeljujemo za dobro ili zlo. Blago onima koji prihvaćaju svoj vječni smisao, vječni blaženi život i svoje vječno spasenje. Taj će onda nastojati da živi kako to traži i zahtijeva vječna punina ljubavi i radosti. Tada će njihova stvaralačka aktivnost, kao pozitivno djelovanje na korist, biti prihvaćena i cijenjena, što im od srca želim. A smatram da će hrvatska poezija pristupiti više pravednosti, miru i ljubavi.

Kakav je bio Tin Ujević? Vi ste jedna od rijetkih osoba danas koja može posvjedočiti da je s njime razgovarala. Je li bio staro čangrizalo, ili je bio spreman pomoći savjetom mladom pjesniku, onome koji tek kreće u avanturu pisanja poezije?

– U više navrata susretala sam Tina. Već u svome djetinjstvu upoznala sam ga kad je odlazio u Imotski, svojoj rodnoj kući. I to autobusom koji je imao natpis „Split – Imotski – Mostar“. Pred našom velikom kućom u Lovreću bila mu je stanica jer smo imali gostionicu.

I putnici su obično kod nas ručali. Ulazio je i Tin i sjeo bi za stol. Moja sestra Branka i ja prilazili smo majci i spominjali za njega: „Mama, mama, on ti je velik siromah, nemoj mu ništa naplatiti.“ I više puta mati je tako učinila. Kada se vozio teretnim autom, sjedio je uz materijal, znao bi zavikati s koša: „Kate, Kate, daj mi vina!“ I majka bi mu pružila u boci od pola litra i nikad mu nije naplatila. Isto se tako događalo i u Zagrebu, kada smo morali pobjeći nakon paljevine Tugara i pokolja u našem mjestu. U Zagrebu je otac kupio restoran u Palmotićevoj ulici, nasuprot bazilici Presvetoga Srca. Baš sam s majkom bila za šankom i vidjela Tina. Sjeo je, ručao i pio piće i izišao. Nismo ništa razgovarali, ali znali smo kako živi. Sjećam se dobro i sastanka s njime. Tada sam studirala na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Jednoga dana nakon predavanja, jedan kolega mi reče da će Tin biti u kafiću *Vis*, nedaleko od fakulteta, i da će doći i drugi pjesnici, jer će razgovarati o pripremanju nove zbirke pjesama. Pođoh u kafić. Za stolom, uz prozor, sjedio je samo Tin. Pozdravih ga i uza nj sjedoh. Rekla sam mu da ga već dugo poznajem, još otkad je dolazio u Lovreć, k nama. I kako ga je moja majka pomagala. Bilo mu je drago sve to slušati. Ja ga zamolih mogu li mu recitirati neke svoje pjesme, s posebnom i lijepom metaforikom i duhovnošću. On rado odobri te me s pažnjom slušaše. Na prvu pjesmu koju sam recitirala, a bila je pjesma *Uputi se bajko*, nju sam i u Kazališnoj kavani ranije recitirala. Ne mogu zaboraviti kada sam s jednom prijateljicom naišla na Tina u jednom kafeu sa sjeverne strane Masarykove ulice. Sjeli smo za stol. Tinov kolega nešto mu je govorio i malo ga uznemirio. Tin se objema rukama uhvatio za krajeve stola i, motreći me, reče kolegi da prestane, da ga ova djevojka svojim lijepim očima nije uklela. Ne bijaše u ponašanju takav da bi ga se osudilo. Zamijetila sam da bi šutio ako bi ga netko u društvu napadao. Smatram da bi rado pomogao kojem

mladom pjesniku ako bi od njega pomoć tražio, kao što je i mene rado slušao. Molim za nj.

I vi ste, kao i Tin, imotskih korijena. Napajali ste se duhom i dahom, vodom i riječju imotskih vila i guslara, slušali gangu i poj starih grmarica, osjetili buru sa Zavelima i sunce s Biokova. Zanimljivo je da je ovaj mali zemljopisni kutak iznjedrio pun naramak ponajboljih monolita hrvatske kulture. Od vas, Tina, A.B. Šimića, Vlade Gotovca, Petra Gudelja, Ivana Raosa... do barem još stotinu poznatih i manje poznatih književnika. Što je to u tom podneblju da je neiscrpni izvor pjesnika i književnih stvaralaca?

– To je naš čvrsti kamen i zvjezdano nebo. Naša okolna brda i planine, naš čisti zrak, naši svitnjaci, odnosno kriješovi koji u Ivanjskoj noći ne prestaju sjati po našim brdima i uz naše kuće, naše gusle i naša ganga. Naš zvonki pjev po planinama. Naša ljubav prema našim ognjištima, naša vjera, posebno u dragoga Boga. Osim toga i naša skromnost, naša marljivost i požrtvornost.

Dobitnica ste i plakete *Dobro jutro more*, književne nagrade koju u Podstrani dodjeljuju DHK i Ogranak Matice hrvatske, nagrade za sveukupni doprinos hrvatskoj književnosti. Što vam je značila ova nagrada?

– Nagrada *Dobro jutro more* bila mi je znak da sam od svojih milih književnika i pjesnika priznata po svojem stvaralaštvu, da me cijene i poštuju i čitaju moja djela. A i ja njih volim i poštujem.

Vaš je život posebna zvijezda hrvatske književnosti. Kratki svjetovni i duži duhovni život posvećen Bogu i molitvi, isposništvu, kontemplaciji i poeziji. Jeste li zadovoljni napisanim? Ima li nešto što biste možda promijenili?

– Zadovoljna sam svime što sam po nadahnuću napisala. Nemam što promijeniti u svojim stihovima, ni u svojoj mnogobrojnoj prozi.

Vaše književno stvaralaštvo inspiracija je mnogima koji pišu, pogotovo književnicima vjernici-

ma. Imate li neku poruku, posebno onima čija su djela nadahnutu Božjom ljubavi, a u kaosu stvarnosti ne uspijevaju tu ljubav prenijeti na papir u željenoj mjeri?

– Za one koji su nadahnuti Božjim duhom neka se pouzdaju u snagu Duha Svetoga, pa će ostvariti što žele, i ja ću za to moliti.

Navršili ste devedeset godina. U svoje ime, u ime DHK-a i Matice hrvatske, čiji sam član, želim vam dobro zdravlje i dug život, te da izvorište Duha Svetoga i književno vrelo nikada ne presahne. Hvala vam na razgovoru i utječem se vašoj molitvi i Njegovu blagoslovu.

Hvala na lijepoj čestitci za moje dugo milosno godišće. Dopustite da na vam na kraju ovog intervjua recitiram dvije svoje pjesme Bogu i domovini.

BOGU

Tražih te u beskrajnim
prostranstvima svemira
U kozmičkim moćima
I Mjesec me motrio kako u
obasjanim noćima
Otkrivenje prosim
A ne znadoh da te dubini svoga srca
Ko najsladu bajku nosim.

DOMOVINI

U meni živiš i tobom dišem
O, rane tvoje u duši nosim

Sve ljage tvoje žrtvama brišem
I višnju milost za tebe prosim
O, ti si briga svih dana mojih
O, ti si svjetlost mojega bića
Đerdan od suza nižem ti svojih
I dah si čisti mojega žića

Domajo. Tebe u srcu krijem
Za tvoju sudbu Višnjega molim
Želeć da vječnim suncem te grije
Jer tebe bolnom dubinom volim

Iako s tobom raspeta bivam
Znam da nam zora Uskrsa sviće
Slobodu našu kroz greaj snivam
Iz krvi mora da cvijeće niče

Nad tobom sunce nek se ne zgasi
O, sav sjaj Božji želim ti dati
I vječna ljubav neka te krasí
Jer tebe ljubim, hrvatska mati.

Kako vitez umalo proguta Zmaja i izbjegne oblik bacača plamena

Osedla vitez vjernoga ata
izljubi dragu, zalupi vrata.
Kroz šume mračne i suhu travu
danima jezdi, izlaže glavu.

Močvare gazi, nema mu druge!
Morem sinjim zvijezda ga vodi,
izranja otok iz pregršti pijeska.
- Do onog kopna, tamo se brodi!

Vjerni konjić u čudu se češka,
hladan izvor, miris oaze,
jezero plavo, Zmaj se praćaka,
zvijer vodu muti, ali progovara ljupka:

- Odbaci metal i prašnjave halje,
napoji konja, bistro je Vrelo.
Skoči, što čekaš?
Ova je voda melem za tijelo!

Poslušaj vitez, jer žeđ je golema,
uroni glavu, srkne žestoko,
proguta jezero, Zmaj se praćaka,
a s palme će svraka: - Daj ga, daj ga za jaja!

Ispljune vitez zbunjenog Zmaja.
- Oprosti – reče - piti se mora.
- Sve je u redu - odgovori Zmajko.
- Bolje žestoko no živjeti mlako!

Drago Mlinarec /
za meštra gos'n Peru Gotovca

Vanja Božiković- Jedra

Filozofski Fakultet sveučilišta Splitu - Hrvatsko filozofsko društvo
SIMPOZIJ

XIV. MEDITERANSKI KORIJENI FILOZOFIJE

Split, Hrvatska, 3. – 5. rujna 2020.

Mislav Kukoč
Predsjednik Organizacijskog
odbora simpozija

Hrvatsko filozofsko društvo i Odsjek za filozofiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu organiziraju međunarodni filozofski i interdisciplinarni simpozij *XIV. Mediteranski korijeni filozofije*, koji se održava od 3. do 5. rujna 2020. godine u dvorani Sveučilišta u Splitu, smještenoj na pročelju Peristila, u središtu veličanstvene Dioklecijanove palače, spomenika nulte kategorije svjetske kulturne baštine pod zaštitom UNESCO-a, što kao ogledni primjerak mediteranske kulturne baštine savršeno korespondira s duhom i svrhom simpozija.

Mediteran je kolijevka zapadnoeuropske filozofije i znanosti koja, zajedno s također mediteranskim naslijeđem hebrejsko-kršćanske religijske tradicije, udara temelje zapadnoeuropske kulture i civilizacije. Zapadna filozofija i znanost započinju svoj povijesni razvoj početkom 6. stoljeća pr. Kr. na istočnoj obali Mediterana, u maloazijskim grčkim kolonijama Miletu i Efezu te na obližnjim otocima, potom se širi do Eleje i Sicilije, da bi svoj vrhunac postigla u Ateni, jednom od središta antičkog Mediterana. Daljnji razvoj antičke filozofije, od helenizma do srednjovjekovne epohe, preko novih središta filozofske misli Aleksandrije, Antiohije, Kartage i Rima, također je sudbinski vezan za Mediteran. Stvaranje, sukobljavanje i međusobno prožimanje mediteranskih kultura, specifični mediteranski multikulturalizam dao je bitno obilježje daljnjem razvoju filozofije Zapada. Grčka i rimska antika, helenističko-rimsko naslijeđe, Bizant, orijentalne arapske tradicije, uz pečat nove islamske religije stapaju se u islamsko-arapsku srednjovjekovnu filozofiju, kulturu i civilizaciju. Bizan-

tinci su grčku filozofiju prenijeli Arapima, a oni, posredstvom križarskih ratova, preko svojih vodećih filozofa, Avicene, Averroesa, Ibn Halduna, vratili Europi u njoj već zaboravljeno naslijeđe Aristotelove filozofije.

To su samo neke od početnih premisa i mogućih naputaka za tematiziranje sadržaja simpozija *Mediteranski korijeni filozofije*. Dakako, ne i jedini. Sljedeći aspekt koji ulazi u tematski okvir simpozija odnosi se na utemeljenje hrvatske filozofije, koja se, kako u svojim počecima, tako i u najsajnijim vrhuncima, korijeni u mediteranskom dijelu svojega višeregionalnoga kulturnog identiteta. Počev od Hermana Dalmatina, preko Marka Marulića, pa do Matije Vlačića Ilirika, Frane Petrića i Ruđera Boškovića, da spomenemo samo najznamenitija imena.

Treći sklop što ulazi u okvir teme simpozija odnosi se na filozofsko, ali i interdisciplinarno promišljanje specifičnosti mediteranskog multikulturalnog prostora koji je iznjedrio aktualne međucivilizacijske napetosti koje prijete globalnim sukobom civilizacija, ali otvaraju i mogućnosti dijaloga i pomirenja. S tim u svezi otvaraju se pitanja koja se, među ostalim, promišljaju na simpoziju:

- Utječu li *mediteranski korijeni filozofije* na nastanak i razvoj suvremene filozofije Mediterana?
- Filozofsko promišljanje mediteranskog multikulturalizma
- Poticaji mediteranske filozofije za utemeljenje globalnog ethosa kao pretpostavke međucivilizacijskog dijaloga
- Filozofija Mediterana kao globalizacijska paradigma.

Sudionici *Mediteranskih korijena filozofije* primijetiti će pomak u terminu godišnjeg simpozija: umjesto travnja rujna. Na to su nas primorale aktualne zdravstvene neprilike, što su

se proširile ne samo Hrvatskom i Mediteranom, nego i čitavim svijetom. Negativni učinci globalizacije izazvali su pandemijsku najezdu *krunskog virusa*, kako ga je domišljato imenovao pjesnik, diplomat i liječnik Drago Štambuk. *Dok topovi pucaju, muze šute*, veli se, no *Minervina sova*, prkoseći im, hrabro polijeće našim mediteranskim nebom, a njezinu zovu odazvalo se, s prijavljenim pripćenjima, dvadeset i dvoje autorica i autora iz Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Slovačke i iz različitih dijelova Hrvatske, kao i nekoliko ostalih sudionika simpozija.

IZBOR SAŽETAKA

Pavo Barišić
Fakultet hrvatskih studija,
Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

MEDITERANSKI STUPOVI EUROPSKE KULTURE DANAS

Promatra li se velebna zgrada europske kulture i pokuša li se proniknuti do njezine biti i identiteta, tada se pogledu ponajprije otvaraju njezina tri stupa koja su ponikla u mediteranskom ozračju – helenska filozofija, rimsko pravo i kršćanska duhovnost. Tako je u svojemu ocrtu europskih kulturnih odrednica postupio začetnik paneuropske ideje filozof Richard Coudenhove-Kalergi. Prvo je ukazao na znameniti prijelaz iz svijeta mita u svijet logosa u helenskom stožernom dobu svjetske povijesti. Na tom je stupu grčka mudrost sagradila perivoj filozofije i znanosti koji je postao planetarna uspješnica. Drugi je kulturni stup oslonjen na rimsku pravnu stečevinu iz koje je izvedena suvremena ideja pravedne države i vladavine prava. Treća je supstancija europske uljudbe kršćanska duhovnost iznikla iz mediteranske mješavine kultura i razumijevanja čovjeka, Boga i svijeta. U ovom izlaganju razmatram u kakvom se stanju nalaze ta tri stupa na početku trećega tisućljeća. Jesu li uzdrmana i mogu li održati Europu na životu i ujedinjenu? Povezana su ta pitanja s dvojbama o budućnosti europske kulture i identiteta Europe u cjelini.

Ivan Bekavac Basić
Zagreb, Hrvatska

DE OPTIMO GENERE INTERPRETANDI SVETOG JERONIMA

Sveti Jeronim (lat. Sanctus Eusebius Sophronius Hieronymus, oko 346. – 420.) oko 396. piše Pamahiju (lat. Pammachius), svome prijatelju još od školskih dana, pismo *De optimo genere interpretandi (Epistola LVII.)*, u kojemu se polemički osvrće na svog tužitelja (*accusator meus*) Rufina, koji kudi Jeronimove prijevode knjiga *Svetog Pisma* s grčkog na latinski. Nastojeći potvrditi svoje stavove o prevođenju, poziva se na ugledne autoritete rimske književnosti i prevoditelje (Horacija, Cicerona, Terencija, Plauta), kao i na analizu prijevoda *Svetog Pisma* s hebrejskoga na grčki u *Septuaginti*. Ovom poslanicom želi saprati sa sebe optužbu da je krivotvoritelj (*falsarius*), pa se povjerala prijatelju Pamahiju.

U referatu se tematizira problem prevođenja uopće te aktualnost teza sv. Jeronima o prevođenju s osvrtnom na Jeronimove prijevode.

Marita Brčić Kuljiš
Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska

LEGALNA PRAVA ILEGALNIH IMIGRANATA

Ilegalni/iregularan/nedokumentirani ili neautorizirani imigrant osoba je koja nema službeno dopuštenje od strane države za boravak na njenom teritoriju. Međunarodna organizacija za migracije (IOM) definira ilegalnu/iregularnu/neautoriziranu migraciju kao onu koja se odvija izvan postojeće zakonske regulative, odnosno koja se događa izvan postojećih imigracijskih zakona koji vrijede za pojedinu državu.

Iako je sam pojam *ilegalan imigrant* sporan, ovdje ga koristimo da bismo pojasnili relaciju između statusa ilegalnih imigranata (koji nije usklađen sa zakonima pojedine države) i njihovih prava (koja im država, pod čijom se jurisdikcijom nalaze, treba osigurati). U izlaganju ćemo predstaviti koncept *prava ilegalnih*

imigranata na (legalna) prava koja im treba osigurati država u kojoj se oni nalaze *ilegalno*.

Tonći Kokić
Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska

LJUDSKI UTJECAJ NA GLOBALNO ZAGRIJAVANJE. PRO ET CONTRA

Klimatske promjene i globalno zagrijavanje su činjenica. Kod interpretacije ove činjenice postoji dilema je li uzrok ljudsko djelovanje (ispuštanje stakleničkih plinova), kako tvrdi 97 % objavljenih relevantnih znanstvenih radova, ili je riječ o prirodnom procesu izmjene ledenih i međuledenih doba. CO₂ nije glavni staklenički plin, ali je visoka koncentracija CO₂ u zraku (400 ppm) viša od povijesne prosječne vrijednosti (280 ppm), a čovjek sudjeluje u ugljičnom ciklusu s 3,4–3,8% sveukupno ispuštenog CO₂ (26–29 gigatona od ukupno 750 gigatona)

Bruno Ćurko
Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska

POGLED NA MEDITERANSKU TUNU KROZ PRIZMU KULTURNE ANIMALISTIKE

Profesor Nikola Visković, tvorac koncepta kulturne animalistike, istu definira kao „prikaz mnogostranih i mnogoznačnih relacija životinja – čovjek u jedinstvenoj povijesti života na Zemlji“. Iz same je definicije vidljivo kako je kulturna animalistika neiscrпно vrelo istraživanja odnosa čovjeka prema drugim, ne-ljudskim životinjama. Jedna od mnogobrojnih tema je i odnos ljudi na Mediteranu prema tuni (*Thunnus*). Naši mediteranski preci iz kamenog doba slikali su tunu po zidovima sicilijanskih špilja. Stari Grci molili su se Posejdonu, bogu mora, da tuna koja se tek ulovila u mrežu ne pobjegne dok se mreža ne izvuče na kopno ili brod. Tuna je zbog količine svoje krvi bila idealna žrtva Posejdonu. Festivali posvećeni Posejdonu započinjali bi žrtvovanjem tune. Grci su tunu

smatrali svemoćnom ribom. Naziv „tuna“ dolazi od grčkog *thunnos* u značenju „odskočiti“ ili „žuriti“, pa je očito kako je od početka povijesti tuna bila poznata kao izuzetno brza riba. Usoljenu tunu „osmislili“ su Feničani, a usavršili Rimljani. Aristotel je raspravljao o tunama u svojim knjigama o životinjama, a tvrdio je kako je tuna mnogo ukusnija kad je se jede u jesen nego u ljeto. Sve do današnjih dana i masovnog uzgoja i masovne eksploatacije tune, ta je riba usko povezana s ljudima koji naseljavaju otoke i obale Mediterana.

Mislav Ježić
Fakultet filozofije i religijskih znanosti, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

JE LI HELENSKA FILOZOFIJA DOKAZ O NUŽNOJ ODVOJENOSTI PRAVE FILOZOFIJE OD RELIGIJE?

Karl Praechter (*Friedrich Ueberwegs Grundriss* 1953., 8) u svojoj inače vrlo pouzdanoj *Philosophie des Altertums* kaže: „Kod Istočnjaka općenito ostaje spekulacija toliko u službi religije i pojedinih znanosti da se u njih o nekoj filozofiji u pravome smislu ne može govoriti.“ Dopušta da su Indijci donekle izuzetak po razvijanju metafizike i logike, ali im je filozofija ipak usko vezana uz religiju. Uz prigovor da druge kulture nemaju ni imena ni pojma filozofije, ili da ne izvode filozofske stavove strogim racionalnim postupcima, prigovor vezanosti uz religiju različiti zapadni auktori najčešće navode kao razlog što iz pregleda filozofije izostavljaju neeuropske ili nezapadne filozofske tradicije. No zapadna filozofija jednako je vezana uz religiju od Philona, Justina, Klementa i Origena do suvremenih personalista i neoskolastičara, ali i do suvremenih ateista i agnostika, kao i arapska, ili kao indijska, kineska i svaka druga koja se razvija u kulturi u kojoj postoje sveti ili vjerski mjerodavni tekstovi, iako se povremeno prema njima može odnositi ne samo kritički, nego i pobijateljski. Je li helenška filozofija dovoljan i je li uopće

dobar dokaz da prava filozofija mora biti slobodna od svake vezanosti uz religiju?

Zlatko Juras
Matica hrvatska, Podstrana,
Hrvatska

BOŠKOVIĆEVA ATOMISTIKA I NAČELA KVANTNE FIZIKE

Ruder Bošković u *Teoriji prirodne filozofije* (1757.) implicira pojavu valno-čestične naravi materije po točkama materije izvorištima sila među njima. Produktom ovih počela nastaju složevine čija valna priroda slijedi iz oscilatornog karaktera sila, a čestična iz ravnoteže sila u točkama kohezije. Energija predstavljena kvantima površina ispod krivulje sila razdvaja stabilne od labilnih putanja. Ovo inspirira Thomsona za model atoma (1903.). Bohr je Einsteinovu kvantizaciju za fotone (1905.), s obzirom na Planckovu hipotezu (1900.) o kvantima energije, primijenio na elektronske orbitale u atomu. Analogno Boškovićevu konceptu sila i stabilnih putanja, razvija se kvantno mehanički model atoma, a valnu teoriju materije sve do relativističke formulacije nadograđuju Schrödinger, Dirac te Heisenberg (relacije neodređenosti) i Feynman spominjući Boškovićev doprinos mijeni determinizma klasične mehanike u koncept vjerojatnoće i neodređenosti mikrosvijeta kvantne fizike.

Anđelko Milardović
Institut za migracije i narodnosti,
Zagreb, Hrvatska

GENEALOGIJA MEDITERANSKIH KORIJENA POLITOLOGIJE

Politologija je pojedinačna znanost o politici. Njezino podrijetlo je u praktičnoj filozofiji rođenoj u Grčkoj i Rimu, šire Mediteranu. Sve do 19. stoljeća znanje o politici (*political science* / *Politikwissenschaft* / *politikê epistêmê*) bilo je dijelom praktične filozofije. Tijekom 19. i poglavito 20. stoljeća u procesu opebljivanja ili izdvajanja iz filozofije nastaje moderna politologija.

Ante Ružić. U fokusu Splita

Kao pojedinačna znanost nije izgubila svoje mediteranske korijene filozofije. U odnosu na glavne struje mišljenja u modernoj politologiji susrećemo se s tri relevantne škole mišljenja i tri građevna bloka politologije prema UNESCO-ovoj klasifikaciji.

Prva je u politologiji normativno-ontološka škola znanja o politici. Temeljno pitanje ove škole je: kakvo bi političko trebalo biti? Ono izvorno pada u polje grčko-rimske i kršćanske tradicije (Platon – Aristotel – Toma Akvinski) s naglaskom na etičku dimenziju politike i političkoga, poglavito u Aristotelovoj filozofiji u odnosu na razdiobu njegova sustava na *theoria* – *praxis* – *poiesis*.

U toj razdiobi normativno-ontološka koncepcija politike kao dijela onoga *praxis* (etika – ekonomija – politika) ima snažno aristotelijansko naslijeđe u slučaju Tome Akvinskoga, na tragu prožimanja etike i politike. U povijesti hrvatske politologije s aristotelovskim se naslijeđem susrećemo kod Nikole Vitova Gučetića i dijelom politologa u Hrvatskoj 20. stoljeća koji slijede normativno-ontološku koncepciju politike. *Mediteranska tradicija znanja o politici (politikê epistêmê) imala je svoj utjecaj u germanskom svijetu. Normativistički smjer u svjetskoj politologiji zastupa više relevantnih filozofa/politologa: L. Strauss, W. Heisenberg, H. Arendt, E. Voegelin, H. Spiro, H. Maier, B. Chirck, M. Oakeshott i Karl-Heinz Volkmann-Schluck.*

Aristotelovsko-rimsko-kršćanska tradicija normativno-ontološke koncepcije znanja o politici susrela se s izazovom razdvajanja (njem. *Trennung*) etike i politike. Auktor toga razdvajanja bio je novovjekovni Mediteranac Niccolò Machiavelli. Smatra se ocem novovjekovne politologije, utemeljiteljem nauka o politici kao tehnicima (*Politik als Technik*) uspostavljanja vlasti i tehnicima vladanja, odnosno političkom instrumentalizmu. *Vladar* je nastao u Firenzi (1532.) na Mediteranu. Od njegove pojave ne postoji više jedinstvo etike i politike. Tradiciji Niccola Machiavellija, čini se, najbliži je Vinko Lozovina u djelu *Machiavelli i njegova politička nauka* (1928.).

Druga škola mišljenja u politologiji škola je političkog instrumentalizma. Ne biraju se sredstva da se dođe do cilja. Riječ je o školi koja pokušava znanstveno tumačiti politiku kao tehniku (vladanja).

Normativno-ontološka koncepcija politologije sastavnica je političke teorije kao prvog građevnog bloka politologije prema UNESCO-ovoj klasifikaciji. Politička teorija ima korijene u mediteranskoj filozofiji. Dijeli se na klasične i moderne političke teorije. Klasične su politička filozofija i povijest političkih ideja. Moderne su pozitivne i znanstvene političke teorije.

Drugu sastavnicu politologije prema UNESCO-u tvori znanje o *političkim sustavima* ili oblicima vladavine. Uporište ima u političkoj filozofiji Mediteranaca poput Platona, Aristotela, Akvinskog, Machiavellija, čije su tipologije o oblicima vladavine preuzeli politolozi tijekom povijesti politologije.

Treća škola mišljenja u politologiji je *empirijsko-analička*, s uporištem u sociologiji i psihologiji, koja se ne pita kakvo bi političko trebalo biti, već kakvo političko jest. Ova je struja pod utjecajem nadasve britanskog i američkog empirizma.

Treći građevni blok politologije prema UNESCO-u tvore teorije vanjske politike i međunarodnih odnosa. *Politička teorija, unutarnja politika (oblici političkih sustava/vladavina) i vanjska politika/međunarodni odnosi prema UNESCO-u čine strukturu političkih znanosti*. Na nju se nadograđuju discipline u relaciji spram politologije kao što su politička filozofija, politička antropologija, socijalna i politička psihologija, sociologija politike i politička povijest. Ove discipline također imaju svoje korijene u filozofiji nastaloj na Mediteranu. Struktura politologije i njezinih mediteranskih korijenja podastarta je u prvom (1996.) i drugom izdanju (2014.) knjige *Uvod u politologiju*, autor koje je pisac ovih skromnih redaka. Ovo je izlaganje pak kompatibilno s njegovom novom knjigom *Znanje o politici i hrvatska politologija u europskom kontekstu*.

Hrvoje Relja
Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska

TOMISTIČKO POIMANJE ČUDA

Čuda se predstavljaju kao izuzetno čudnovati događaji koji u nama bude čuđenje, koji nas nužno potiču da se pitamo: što su čuda, postoji li istinsko čudo, jesu li moguća, impliciraju li istinska čuda Boga za autora, ako postoje, zašto postoje, ako ih Bog čini, zašto ih čini, ako postoje, možemo li ih spoznati, ako ih možemo spoznati, kako ih može-

mo spoznati? Da bismo se približili odgovorima na navedena pitanja, u izlaganju će se u svjetlu metafizike Tome Akvinskog iznijeti tomističko poimanje naravi čuda, prvo ontološke, a onda i semiološke, da bi se zatim, na osnovi tih argumentacija, obrazložila tomistička pozicija o odnosu koji ljudske spoznajne moći i razumnost mogu imati u razlučivaanju čudnovatih događaja kao čuda.

Slobodan Stamatović
Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska (doktorand)

NOVA SLIKA ANTIČKE FILOZOFIJE I VELIKI POVRATAK PLATONU

Dok po tradicionalnom gledištu antička filozofija obično završava s Aristotelom, s novijim razvojem filozofijske historiografije počela se pomaljati nova slika antičke filozofije koja se pokazuje mnogo življom i sadržajnijom. U njoj su tradicionalno podcijenjena postaristotelovska razdoblja s pravom zadobila svoju veliku revalorizaciju, što je dovelo do toga da se sada i doaristotelovska filozofija vidi u novom svjetlu. Iako je nova periodizacija antičke filozofije još uvijek u izgradnji, smatramo da se sada već mogu razlučiti tri petostoljetna razdoblja kao njene najopćenitije povijesne epohe: ranoantička filozofija, srednjoantička filozofija i kasnoantička filozofija. Pokazuje se, međutim, da je ta povijesna struktura antičke filozofije određena njezinim odnosom prema Platonu: bijegom od Platona (*fuga Platonis*) i vraćanjem Platonu (*reditio ad Platonem*). To veliko vraćanje Platonu koje se odvijalo u razdoblju od oko 80. pr. n. e. do oko 220. n. e. rezultirao je time da je antička filozofija našla svoje dovršenje u kasnoantičkom platonizmu, filozofiji koju su religije Zapada, kršćanstvo i islam, koristile za svoje filozofsko-teološke svjetonazore. Upravo je to platonističko naslijeđe kršćanstva i islama ključni razlog što zapadni svijet ima svoju antičku filozofiju, čiji su glavni protagonisti Platon i Aristotel.

Enco Kovačević

Duje Drago Jurković
Split, Hrvatska

AKTUALNOST FILOZOFIJE MARKA AURELIJA

Jedan od posljednjih „dobrih“ rimskih careva i posljednji veliki predstavnik stoičke filozofije, Marko Aurelije, koji je vladao u zahtjevnom vremenu polaganog zalaska Rimskog Carstva, prodora barbara i u doba Antoninske kuge, svoje djelo pisao je „Samomu sebi“, na hladnim sjevernim granicama Rimskog Carstva. Život mu je obilježilo vrijeme krize i nesigurnosti koje se puno ne razlikuje od vremena u kojem i sami živimo, stoga iz filozofije Marka Aurelija danas možemo izvući brojne lekcije. Stoicizam kao filozofija, posebno misao Marka Aurelija, danas postaje sve popularnija i brojni suvremeni autori ne kriju kako su inspirirani upravo mislima ovog antičkog mislioca, dok njegove brojne tvrdnje, misli i zaključci postaju *self-help* internetski alat kojim se ljudi služe kako bi poboljšali svoje živote i dali im određeni smisao.

SPLIT: ODRŽAN MEĐUNARODNI ZNANSTVENI SKUP

SANCTUS HIERONYMUS DALMATIAE VIR ILLUSTRIS – SVETI JERONIM SLAVNI DALMATINSKI MUŽ

.....
 Piše: Dragica ZELJKO SELAK
 .....

Važnost sv. Jeronima za hrvatski narod, veliki utjecaj na hrvatsku pismenost i kulturu, na naše renesansne pisce, osobito na Marulića, na duhovnost hrvatskog naroda, egzegetske i teološke teme, istraživanje Jeronima u njegovu izvornom kontekstu, vrela i metode, sadržaj i značenje njegove egzezeze, utjecaj koji je izvršio na teologe svoga doba poput sv. Augustina, bile su jedne od tema međunarodnog znanstvenog skupa *Sanctus Hieronymus Dalmatiae vir illustris – Sveti Jeronim slavni Dalmatinski muž*, održanog 24. i 25. rujna u sklopu 32. *Knjige Mediterana*, u Zavodu za znanstveni i umjetnički rad u HAZU-u u Splitu, u organizaciji Književnoga kruga Split i Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu i pod visokim pokroviteljstvom HAZU-a.

Cilj skupa, čiji je naziv nadahnut Jeronimovim djelom *Slavni muževi (De viris illustribus)*, bio je prikazati kako su Hrvati došavši na prostore nekadašnjeg rimskog Ilirika uzeli sv. Jeronima za sveca i zaštitnika, posebno franjevci, koji su ga prihvatili kao iskusnog i vrsnog učitelja isposništva i duhovnosti i što ga se vezalo uz nastanak glagoljice te je kao takav utjecao na oblikovanje kršćanske svijesti hrvatskoga naroda, koji se još od srednjega vijeka njime ponosio kao svojim *Vrlim sinom*.

SVETI JERONIM - TUMAČ SVETOG PISMA

Pozdravljajući skup, domaćin akademik Nenad Cambi kazao je: „Sv. Jeronim naš je zemljak kojim se Dalmacija ponosi, tu je izrastao i posvetio se širenju kršćanstva. Kršćanski humanist Marko Marulić prvi je zapazio veliku ulogu sv. Jeronima za Dalmaciju te ga je štovao i širio njegovo štovanje.“

Uvodnu riječ uputio je i priređivač skupa prof. dr. don Ivan Bodrožić, profesor na splitskom KBF-u, koji je okupio oko 30 domaćih i stranih znanstvenika koji su raspravljali (i *online*) o nepoznatim činjenicama iz života sv. Jeronima u Dalmaciji, objasnivši kako će se na skupu govoriti o okolnostima u kojima je sv. Jeronim djelovao, o njegovu utjecaju i značenju tada i sada, i o važnosti za Hrvate u teoriji i praksi prijevoda *Svetog*

pisma, o utjecaju na hrvatsku pismenost i kulturnu baštinu, na teologiju i duhovnost hrvatskog naroda, koji ga je izabrao za sveca i zaštitnika, o učitelju askeze i duhovnog života franjevaca, o povezanosti njegova imena za nastanak glagoljice: „Sveti Jere jedan je od najvažnijih kršćanskih tumača, vrsnih poznavalaca i prevodilaca *Svetog pisma* na latinski jezik i time je zadužio cijelu Crkvu. Bio je veliki asket i uzdanica monaškog života na Zapadu. To su zasluge po kojima ga Crkva časti.“

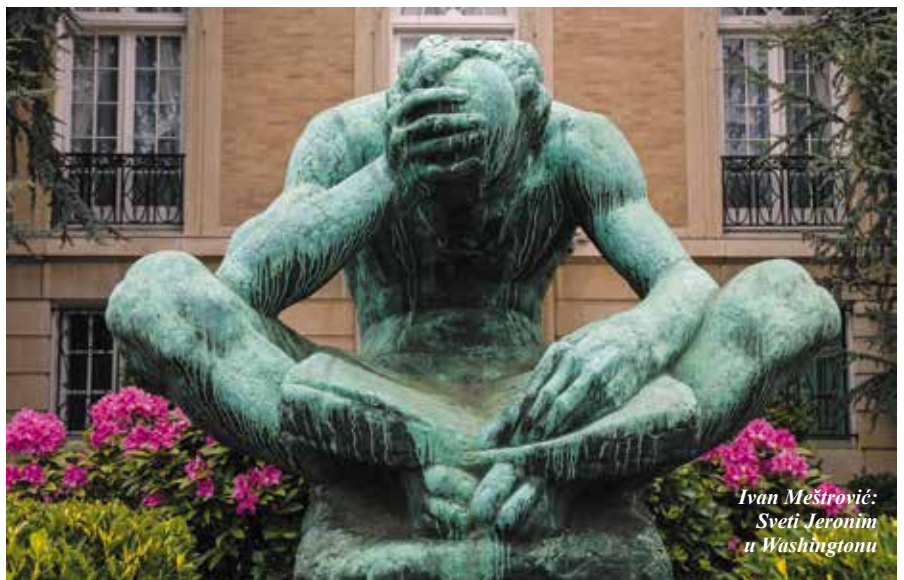
Okupljene je pozdravio i župan Blaženko Boban, kazavši: „Sv. Jeronim je čeznuo za rodnom Dalmacijom i prirodno je da ga Splitsko-dalmatinska županija slavi kao zaštitnika.“

U ime supriređivača KBF-a Split, okupljene je pozdravio dekan Fakulteta prof. dr. don Mladen Parlov, naglasivši: „Fakultet je za nebeskog zaštitnika izabrao sv. Jeronima jer je *znameniti Dalmatinac* i ubraja se među četiri velika crkvena oca Crkve na Zapadu, od sve četvorice najučeniji je, svojim djelom najviše je zadužio zapadnu uljudbu. Prijevodom *Biblije* postavio je normu kršćanskog latinskog izraza koja će stoljećima biti podloga brojnim teolozima i piscima. *Vulgata* će postati temelj za gradnju standardizacija narodnih jezika. Marulićeva *Judita*, koju splitski humanist pjeva služeći se Jeronimovom *Vulgatom*, postavlja temelj hrvatskoga književnog jezika. Važan razlog izbora sv. Jeronima za zaštitnika je i stoljetna legenda o njemu *kao izumitelju hrvatskog jezika i apostolu Slavena*. Već u 9. st. Hraban Maurus je u *De inventione*

linguarum zapisao da je Jeronim izumio glagoljicu, a papa Inocent IV. 1247. dopušta bogoslužje na hrvatskom jeziku. KBF u Splitu je utemeljio *Centar Hieronymianum*, na čelu kojega je don Ivan Bodrožić, s ciljem da postane europsko i svjetsko središte za proučavanje života i misli velikog Dalmatinca. Ovaj skup, *Hieronymiana II*, značajan je doprinos, a donijet će i nove spoznaje o djelu sv. Jeronima, o utjecaju na europsku i hrvatsku uljudbu.“

DALMATINAC IZ STRIDONA

Slijedila su predavanja domaćih i međunarodnih stručnjaka koji su tijekom dva dana dali važan znanstveni obol o sv. Jeronimu Dalmatincu. **Nenad Cambi** je u svojem izlaganju *Jeronim, Stridon, Dalmacija* kazao: „Sv. Jeronima, crkvenog oca i pisca, koji je zadobio ugled u kršćanskom svijetu, od srednjega vijeka, i ranije, svojatali su mnogi gradovi i narodi. Svuda je postojala želja da se njegovo podrijetlo ugnijezdi u vlastitu domovinu i zavičaj. Dvojbe o podrijetlu možda je i on potaknuo natuknicom o rodnom gradu Stridonu, na granici Dalmacije i Panonije. Jeronim je Dalmatinac, proistječe iz posprdnog navoda biskupa Paladija iz Helenopola u Bitiniji: *Što se dobro može očekivati od Dalmatinca*. Budući da je Paladije u sukobu s Jeronimom i njegov suvremenik, navod je izvoran. Jeronim je bio rimski građanin, latinskog izričaja, rođen u Dalmaciji, u Stridonu, što je nedvojbeni ilirski *urbanom*.“

Ivan Meštrović:
Sveti Jeronim
u Washingtonu

POVIJESNI I KULTURNI LOKALITETI U PODSTRANI KAO POTENCIJAL RAZVOJA TURIZMA

Piše: Zoran Jurišić

Kulturni turizam danas je najekspanzivniji oblik turizma jer većina današnjih turista uz svoj dolazak u pojedinu turističku destinaciju planira i obilazak kulturno-povijesnih lokaliteta te upoznavanje lokalnih povijesnih priča. Budući da je naša općina sama po sebi vrlo različitih povijesnih nalaza, priča i mitova, to znači da bi ova vrsta turizma budućim gostima bila izuzetno zanimljiva, a našim mještanima i široj zajednici donijela bi velike dodatne prihode. Osobito zbog toga što kulturni turizam ne ovisi o godišnjim dobima, moru i suncu, nego o nečemu posve drugom – o zanimljivostima kulturno-povijesnih sadržaja određenog područja i onima koji tu priču znaju prezentirati, ispričati i naplatiti. No, nije sve tako jednostavno. Da bi takve priče turistima bile ozbiljne, potreb-

no je urediti lokalitete koji su vezani uz određene povijesne priče i koji ih predstavljaju. Dakle, da bi se nešto naplatilo, potrebno je nešto i uložiti. Na svu sreću, potrebno je puno manje uložiti u odnosu na ono što se sutra može zaraditi.

Da bi naša općina krenula u razvoj turizma, najvažnije gospodarske grane od koje žive brojni mještani, potrebno je uložiti određeni napor, osmisliti ideje kako pojedine priče predstaviti, urediti određene lokalitete, te animirati agencije i iznajmljivače da naše zanimljivosti približe turistima. A ove povijesne priče mogu u našu općinu dovesti stotine tisuća turista tijekom cijele godine.

Nabrojiti ću samo najvažnije povijesno-kulturne zanimljivosti kojima raspolažemo:

1. Priča o kralju Arturu: Dva znanstvena skupa dokazala su da je rimski vojskovođa Lucije Artorije Kast, čiji je mauzolej bio u Podstrani, ratovao

u Britaniji te je njegov životni put i ime podloga za stvaranje jednog od najvećih svjetskih mitova – mita o kralju Arturu (posebno zanimljivo zapadnoeuropskim i angloameričkim turistima).

2. Priča o staroslavenskoj mitologiji: Održan je jedan znanstveni skup. Hrvati su dolazeći u današnju postojbinu donijeli sa sobom i svoju mitologiju, svoj svjetonazor. Elementi tog mita nalaze se na lokalitetima gdje su održavali obrede, a danas su sačuvani u imenima brda Peruna, Zmijskog kamena i Sita. Prihvativši kršćanstvo, nisu uništavali svoja sveta mjesta, nego su im davali kršćanske pandane. Danas je u Podstrani (i Žrnovnici) najočuvaniji prostor ovog mita sa svim elementima koji ga karakteriziraju (posebno zanimljivo turistima iz srednjoistočne Europe i Rusije).

3. Priča o Poljičkoj kneževini: Održana su dva znanstvena skupa o povijesti male hrvatske kneževine koja je teritorijalno posljednji ostatak (uz Dubrovačku Republiku) nekad suverenog hrvatskog kraljevstva. Posebnost je Poljički statut, koji je regulirao društveni život i uzor je poštenja i pravednosti u društvenim odnosima (posebno zanimljivo Hrvatima).

4. Priča o knezu Mislavu: Hrvatski knez Mislav prisilio je Mlečane da plaćaju Hrvatima danak za plovidbu hrvatskim morem (zanimljivo hrvatskim turistima).

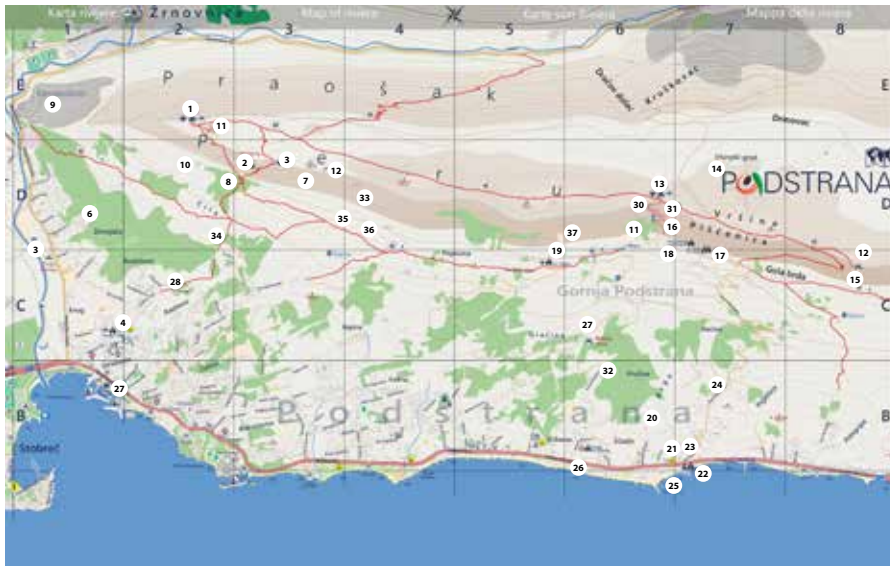
5. Arheološki ostaci: Ilirske gomile, rimski arheološki nalazi i suhozidi pričaju o stanovnicima koji su nekada živjeli na ovom području (zanimljivo svima).

6. Don Mate Luketa: Posljednji podstranski pop glagoljaš, umro je na glasu svetosti (vjerski turizam).

7. Ante Kaštelančić: Najveći hrvatski ekspresionistički slikar, europska veličina (zanimljiv ljubiteljima umjetnosti).

Da bismo ono što smo naslijedili od naših starih prezentirali drugima, bilo bi potrebno izgraditi kulturno-muzejski centar u kojem bi se sve ove priče mogle prikazati audio-vizualno. Za posjećivanje posebnih lokaliteta potrebno je obučiti specijalizirane vodiče, koji bi sve ove priče poznavali i prezentirali turistima.

No, do tada je potrebno krenuti od onog najvažnijeg – odlučiti hoćemo li krenuti u budućnost ili ćemo ostati u prošlosti.

Kulturno-povijesne točke općine Podstrana kao turistički potencijal

1. Crkva sv. Jure na Perunskom, 2. Veliki Perun (penjaliste, ferata), 3. Perunić, 4. Crkva Gospe u Siti, 5. Zmijin kamen, 6. Kapela za duše u čistilištu, 7. Perunovo selo, 8. Hrastova šuma – odmaralište, 9. Kamenolom – peta Peruna, 10. Bunje, 11. Suhozidi, 12. Ilirske gomile, 13. Crkva sv. Jure na Vršini, 14. Vilanjski grad, 15. Piščenica, 16. Staro selo (Crkva uznesenja Blažene Djevice Marije, Crkva sv. Ante i sv. Roka, reljef pana Silvana, Čitovnica), 17. Rodna kuća Ante Kaštelančića, 18. Rodna kuća don Petra Cara, 19. Crkva sv. Fabjana i Sebastijana, 20. Ostaci rimskog naselja Pituntiuma, 21. Staro groblje (Crkva sv. Martina, stopa svetog Martina, nadgrobna stela Lucija Artorija, nadgrobne stele iz rimskog doba, grob don Mate Lukete), 22. Mač kralja Artura, 23. Spomenploča kneza Mislava, 24. Ploča rimskog namjesnika Auzonija, 25. Arheološki ostaci u moru (Porat), 26. Ostali arheološki nalazi (budući kulturni centar, ex. Vinkovačko odmaralište), 27. Vila Cindro, 28. Polača, 29. Babina stina, 30. Križni put, 31. Ostaci ilirskog naselja, 32. Ostaci sela Bilaj, 33. Ostaci sela Mirča, 34. Povijesne tematske staze, 35. Planinarske staze, 36. Biciklističke staze, 37. Jama Grebenica

SPLIT: TJEDAN SJEĆANJA NA VUKOVAR I ŠKABRNJU VEČER DOMOLJUBNE POEZIJE I DODJELA NAGRADA ZA NAJBOLJU PJESMU VUKOVARU I ŠKABRNJI – H – MOMENTO POETIKA

U sklopu Tjedna sjećanja na Vukovar i Škabrnju, u petak, 13. prosinca, u prostorijama Četvrte gardijske brigade u Splitu priređena je sedma *Večer domoljubne poezije*. U sklopu *Večeri* upriličena je i dodjela nagrada za najbolju pjesmu pristiglu na natječaj pod nazivom *Vukovaru i Škabrnji – H – Momento poetika*.

Prva nagrada *Vukovaru i Škabrnji – H – Momento poetika* pripala je hrvatskom branitelju i pjesniku Peji Šimiću za pjesmu *Grad u sjeni križeva*, druga don Slavku Vranjkoviću – Sacerdosu za pjesmu *Slomljeni cvjetovi* i treća pjesnikinji Dragici Zeljko Selak za pjesmu *Hrvatima zvona zvone salve – 2020*.

Potom su predstavljena i tri zbornika: *Vukovaru–Škabrnji – H – Memento poetika*, *Bojni blaženika na nebesima* i *Rasplamsaj oluje u pjesmi i srcu*, objavljena u Nakladi Protuđer, a predstavio ih je pjesnik, pukovnik u miru Mate Buljubašić, koji je vodio program i uručio na-

grade pobjednicima. Na natječaj se javilo 40 autora sa 71 pjesmom.

U ugodnom ozračju, punom ponosa i sjećanja na hrvatske domoljube i junake, žive i mrtve, svoje su pjesme uz nagrađene pjesnike krasnoslovili Danica Bartulović, Branka Mlinar, Nikša Krpetić, Silvija Vrljičak-Budin, Zvonimir Hazdovac, Ilija Protuđer te Milan Perin, hrvatski branitelj koji se pjesmom prvi put predstavio u javnosti, a don Slavkovu drugonagrađenu pjesmu krasnoslovlila je Ivana Grubišić.

Naslovnice zbornika, kao i nagradu *Memento poetika* izradio je fotograf Vladimir Zemunik, dugogodišnji fotograf i suradnik Festivala dalmatinskih klapa Omiš.

Svečanosti je, uz hrvatske branitelje, članove obitelji poginulih i nestalih, nazočio i predsjednik Zajednice branitelja *Gojko Šušak* Dragan Maretić, uime Splitsko–dalmatinske županije pročelnik Upravnog odjela za hrvatske branitelje Damir Gabrić, uime Hrvatske udruge *Benedikt* Jakša Čosić i Ivana Grubišić, a uime Četvrte gardijske brigade Ante Perković. Program je vodio Mate Buljubašić, pukovnik u miru. U glazbenom dijelu programa nastupila je klapa *Elektrodalmacija*, koja je izvela hrvatsku himnu i nekoliko domoljubnih pjesama.

Događaj su organizirali Hrvatska udruga *Benedikt*, Udruga veterana 4. gardijske brigade i Udruga Hrvatske domovinske vojske 1941. – 1995. – Glavni stan Split. (ZDS

DUŠKO ANIČIĆ

Diplomirao je na fakultetu Prirodoslovno-matematičkih znanosti i odgojnih područja, program studija likovne kulture i povijest umjetnosti.

Od samog početka radi kao likovni pedagog te ravnatelj splitskih osnovnih škola. Na području likovne pedagogije dobio je niz državnih i međunarodnih priznanja. Član je HULU-a Split od 1979. te predsjednik udruge od 1991. do 1997. Za vrijeme Domovinskog rata bio je osnivač i zapovjednik kulturnih i znanstvenih djelatnika Hrvatske pod nazivom Art garda.

Bio je vijećnik Grada Splita na prvim demokratskim izborima od 1990. do 1994. Predsjednik je Likovne udruge SalonaArt iz Solina od 2010. do 2015. Sada je predsjednik Likovne udruge Ante Kaštelančić, u kojoj vodi školu slikanja.

DUŠKO ANIČIĆ, Neka bude svjetlost

Sudionik je mnogih likovnih kolonija i humanitarnih akcija. Samostalno je izlagao 27 puta te na oko 130 skupnih izložbi u zemlji i inozemstvu. Autor je mnogih likovnih kritika i osvrti.

DUŠKO ANIČIĆ

VRATIT ĆU SE

Kad kamen izmami mjesečevu boju
A nebo bude u spokoju
plesu modrih stranputica
Vratit ću se u plavom uzmicanju.
Vratit ću se s prvom šparogama
Na tepihu tratinčica,
Kad zaspu mrazovice
U dubini morskih daljina.
Hoće li me prepoznati
Plavi kamen, oči prepelice,
Mandrači Brača, usnula Šolta,
zdanci buđenja mosorke oskoruše?
Vratit ću se u plavom uzmicanju,
Vratit ću se s prvim šparogama
Hoće li me prepoznati
Plavi kamen, oči prepelice?

Deseta obljetnica simpozija **PERUNOVO KOPLJE I JURJEV MAČ**

Piše: Fea MUNITIĆ

Deset je godina prošlo otkako je važan međunarodni interdisciplinarni projekt *Sakralna interpretacija krajobraza* okončan završnim simpozijem održanim u Podstrani i Žrnovnici. Žrnovničani i Podstranjanjani pozvani su da se u povodu ove jubilarne obljetnice barem nakratko prisjete časti koja im je tada iskazana.

Tragova praslavenskih vjerovanja ima posvuda po Hrvatskoj, što su nam obilno pokazala istraživanja prije, tijekom i nakon ovog četverogodišnjeg projekta. No, karizma žrnovničko-podstranskoga Peruna prevagnula je u odabiru lokacije za završnu manifestaciju projekta. Volimo, naime, vjerovati da ovaj kraj nije privukao znanstvenike samo činjeničnim razlozima – a to je obilje međusobno povezanih toponima te nedvosmisleni materijalni dokazi: povijesne isprave, sakralni objekti i punktovi te neke umjetnine – nego da ih je pozvao i svojom neprolaznom ljepotom i pitomošću te susretljivošću i razumijevanjem ljudi uključenih u mjesnu potporu projektu, bilo samostalno, bilo u okviru Ogranka Matice hrvatske u Podstrani i žrnovničke udruge Žrvanj.

Izlaganja koja smo slušali tijekom tih triju dana u listopadu 2010. u hotelu *Le Meriden Lav*, u OŠ Žrnovnica te prigodom obilazaka lokaliteta obogatila su nas saznanjima o duhu najstarijih slojeva naše nacionalne povijesti, o

Sudionici skupa u obilasku Podstrane: akademik Mislav Ježić i pok. akademik Radoslav Katičić u Gornjoj Podstrani

zahtjevnoj količini energije koju je potrebno uložiti u njihovo istraživanje te o aktualnoj važnosti tih spoznaja.

I dok se kao pojedinci zasigurno razlikujemo po tome koliko su nas osobno te spoznaje obogatile, oplemenile ili pak ostavile indiferentnima, dotle znamo da je percepcija u javnosti, makar samo kulturnoj, o tim otkrićima i tumačenjima vitalna te da se svijest o njihovoj vrijednosti itekako razvila. Nakon simpozija izdano je još nekoliko iznimno vrijednih publikacija (R. Katičić, V. i J. Belaj, A. Pleterski, A. Milošević) posvećenih toj temi. U listopadu 2014. organizirana je manifestacija *Perunu u pohode* u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, na kojoj su sudjelovali i predstavnici Sabora Republike Hrvatske, a na kojoj se o svemu moglo ponovno čuti s najviše razine. Istodobno su u našem bližem i daljem susjedstvu, u Splitu, Sinju, Dugopolju i na Braču, održana javna predavanja o praslavenskim tragovima u Žrnovnici i Podstrani, s ciljem da se radoznalim, a manje upućenim građanima pruži uvid u najvažnija saznanja kojima raspoložemo o tim vrijednim spomenicima vlastite prošlosti, koja su nam svima tu, „ispred nosa“.

Praslavenska baština konačno osvaja područje kulturnoga turizma. Svjedoče o tome brošura o Žrnovnici, koju je 2019. izdala Turistička zajednica Grada Splita, zatim prostor koji je toj baštini posvetila službena web-stranica Turističke zajednice Općine Podstrana, te vrlo uspješna, duhovita i, dopustimo sebi neskromnost, spektakularna predstava *Artur i zmaj* održana 2019. na platou bivšega kamenoloma Perun.

Planinarske aktivnosti, tradicionalne za mosorski kraj, uključuju i viziju mitoloških poučnih staza kojima bi se obilazili tematski lokaliteti na Perunu i u okolnome prostoru te o tim lokalitetima na licu mjesta stjecale osnovne spoznaje.

Je li obuhvat ovih ostvarenih aktivnosti dostojan nadahnutih zamisli koje su se mogle čuti na simpoziju, svakako je dobro pitanje. No, raduje činjenica da i potvrđan i niječan odgovor na njega mogu biti podjednako poticajni. Priča o Perunu još će zadugo mnoge inspirirati i tko zna kojim sve kreativnim proizvodima može uroditi. A prirodno lijepo okružje u kojemu je smještena može s njom postati samo još humanijim.

Sudionici i organizatori skupa (foto: Vjekoslav - Veki Aljinović)

Hello, Dolly!

Piše: Radomir DUMIČIĆ

Dogodilo se to u utorak, 16. prosinca 1969. godine, dakle prije točno 51 godinu; ispred Reilly Theatrea u New Yorku bila je neopisiva gužva i tražila se ulaznica više za premijeru novog filma *Hello, Dolly!*, redatelja Genea Kallyja i u produkciji Ernesta Lehmana, koji je ujedno napisao i scenarij za film, temeljen na knjizi istog naslova autora Michaela Stewarta. Svi su željeli vidjeti priču o izvjesnoj Dolly Gallagher Levi koju bogati, ali i osamljeni Horace Vandergelder zapošljava da mu nađe ženu, da bi se na kraju kroz niz sentimentalnih, nostalgčnih i zanimljivih situacija osamljeni bogataš Horace našao pred svećenikom sa svojom mladom miss Dolly. Bio je to još jedan dokaz kako menadžeri znaju brk omrsiti – najprije sebi. U filmu su glumili Barbra Streisand, Walter Mathiou, Michael Crawford, Louis Armstrong, a trajao je 129 minuta. Glazbu za film skladao je Lennie Hayton, uz pomoć Lionela Newmana. Film je imao čak sedam nominacija za Oscara, a uspio je osvojiti tri mala pozlaćena golišavca. Jedan od njih bio je i onaj u kategoriji glazbe i mjuzikla, koji su dobili Lennie Hayton i Lionel Newman.

Inače, bio je to ustvari broadwayski mjuzikl čija se premijera održala u St. James Theatreu u New Yorku 16. siječnja 1964. godine i koji je postao jedan od najpopularnijih mjuzikla u američkoj povijesti tog žanra. Postigao je veliki uspjeh. Iako su se za naslovnu ulogu u filmu pet godina kasnije borile tri velike zvijezde, Ginger Rodgers, Betty Grable i originalna glumica iz broadwayske revije Carol Channing, ulogu je dobila nova hollywoodska zvijezda Barbra Streisand, koja se upravo proslavila u filmu *Funny Girl*. Iako je film uz sedam nominacija pokupio tri Oscara, mladu je zvijezdu Barbru kritika doslovno pokopala kao totalno pogrešan izbor. Međutim, mnogima

je Dolly ostala u sjećanju zahvaljujući sjajnoj izvedbi istoimene pjesme kralja jazza Louisa Armstronga. Pjesma *Hello, Dolly* postala je popularna odmah nakon broadwayske premijere 1964. godine i do danas je poznato najmanje dvjesto izvođača koji su tu pjesmu stavili na nosač zvuka, počevši o dixieland grupa do pop pjevača i instrumentalista. No, sve njih zasjenio je popularni Satchmo svojom veselom i hrapavom izvedbom. Pjesma *Hello, Dolly!* pojavila se prvi put na američkoj popularnoj ljestvici 15. veljače 1964. godine, da bi se 9. svibnja zaustavila na prvoj poziciji i na tom

se mjestu zadržala tjedan dana, ukupno 22 tjedna. Ploča je prodana u više od milijun kopija po cijeni od osam dolara, a izvedba je trajala 2.22 minute. Pjesma se našla i na prvoj poziciji AC ljestvice slušatelja i na tom se mjestu zadržala devet tjedana. Nagrađena je i brojnim nagradama, a našla se i na drugim ljestvicama: na HRH-u je zauzela 119. poziciju; nagrađena je priznanjem Grammy u kategoriji najbolje pjesme godine, a Louis je označen kao najbolji pjevač godine. Pjesma je uvedena u Dvoranu slavni Grammyja, a nalazi se i na ljestvici NPR 100. O ovoj skladbi raspravljao je i sud, koji je konstatirao da se pjesma temeljila na poznatom hitu *Sunflower* iz 1949. godine, pjesmi koja je te godine bila čak u šest navrata, u različitim izvedbama, na američkoj popularnoj ljestvici. Inače, to je pjesma i savezne američke države Kansas. Zanimljivo je da je za „kralja“ jazza Louisa Armstronga, nakon duge i uspješne karijere u kojoj je snimio na stotine ploča, ovo bila tek druga pjesma koja se pojavila na prvoj poziciji američke popularne ljestvice singl ploča HOT 100. Prva pjesma koja mu se našla na prvoj poziciji ove ljestvice zvala se *All Of Me* i na prvo se mjesto popela davne 1932. godine, na njemu je bila dva tjedna, ukupno 18 tjedana. Dakle, nakon 32 godine Satchmo je ponovno na prvoj poziciji te kao najstariji pjevač dobitnik Grammyja. I još nešto — ovo je bila njegova prva ploča koja je prodana u više od milijun kopija.

Demokracija

Piše: Petar ČORIĆ

Cijelo su nas jutro majke gnjavile da rastjerujemo antilope oko pojila. Nismo bili gladni, izvodili smo to tek onako, vježbe radi. U redu, kišna sezona tek je prošla, i prilično je svježije, ali ipak trčati cijelo sasrano jutro...

U početku je još i bilo zabavno, ali bez rušenja i ubijanja prije ili poslije dosadi. Svima osim Gulfu. On misli da će on jednog dana biti vođa čopora pa se baš trudi. Samo ako se ponovno pojave ljudi s puškama, a ja ne budem spreman. A bit ću spreman, bar spremniji od Gulfa, jer ja sam davno shvatio da se ljudi s puškama šuljaju, dok ovi drugi uopće ne izlaze iz svojih čudnih kockastih, što ja znam, valjda slonova. Gulf to ne bi shvatio ni da ga taj slon pregazi. A tad mu je kasno. Vidio sam što su napravili dikobrazu, a dikobraz stvarno nije netko s kim se možeš zezati.

Bilo kako bilo, sunce je već krenulo nizbrdo kad su nam majke rekly da bi bilo dosta. Kao da smo se mi zabavljali, što li?

Napio sam se vode i krenuo na uzvisinu do Arga. Već prije kišne sezone i Arg i ja razvili smo taj ritual kunjanja na uzvisini. Arg je vođa, majka kaže već godinama, a ja sam jedini jednogodišnjak s kojim se družim. Još jedan, dakle, dokaz da ću ja postati vođom čopora. U redu, miljenik sam mu, ali to je njegov, a ne moj izbor. Uostalom, i postao sam miljenik jer nekog vraga valjda vrijedim.

Popeo sam se na uzvisinu i legao u sjenu baobaba. Arg je samo otvorio oko ispod guste grive, blago se nasmiješio i odmah potom zaspao. Mi nemamo problema sa spavanjem, kao što to, pričala mi je majka, imaju, recimo, leopardi. Mi zaspimo čim nam je dosadno, dok leopardi muči nesanicu. Zato valjda i love noću.

Pružio sam se na travu, smotavši šape ispod brade, da me san uhvati gledajući dolinu Mara Mare, i one puste gnuove i ostale životinje što su tako glupe da ne znaju da u ovo doba trebaju biti u hladu. Nije mi trebalo, kao što sam već upozorio, puno da zaspim.

Sanjao sam kako hodam oba-

lom rijeke, a krokodili bježe u vodu kako se kojemu približim. A onda se jedan krokodil pretvorio u gnu. Sljedeći također, onaj poslije nije ni bio krokodil, odmah je bio gnu. Probudio sam se, no miris gnua i dalje mi je ležao u nosnicama. Pa sam, shodno tome, i otvorio oči.

I imao sam što vidjeti: jedan se stari olinjali gnu penje prema nama, otud miris.

Nevjerojatno! Čuo sam da se ljudi znaju vlastoručno ubiti, no za gnua nikad. Pogledao sam Arga. Bio je budan, sa u čudu izvijenim obrvama. I dalje je ležao.

– Vaše veličanstvo, vaše veličanstvo... – prošaptalo je govedo kad nam se približilo dovoljno da ga jedva čujemo. Noge su mu se tresle, možda od straha, možda od starosti, a možda od svega navedenog. – Kaži, lutka – rekao je Arg posprдно.

– Bismo li mogli nakratko porazgovarati? – upitao je gnu.

– Pa rekao sam: kaži, lutka – osmijeh mu se uvukao u grivu s obje strane glave.

– Znate, mi već danima vijećamo, i konačno smo došli do nekog zaključka,

– Zaključka?! Ajde...

– Pa da znate, ova situacija, vi nas napadate, trčite za nama, znojite se, lovite nas i jedete, mi bježimo koliko možemo, i sami znate... Nama je to, zapravo, veliki stres, puni smo frustracija i prikrivenih strahova, pa smo, eto, našli način da i mi i vi bude- mo zadovoljni.

– Što, bit će da se mi počnemo hraniti hijenama, pa da možete u miru preživjeti?

– Ma ne, ne. Mada, kad ste već spomenuli...

– Da si ikad zagrizao hijenu, ne bi ti takvo što palo na pamet!

– Ne, ne. Naš je prijedlog prilično rafiniraniji.

– Rafiniraniji? Ma što kažeš?

– Da, znate, mi već dvije sezone raspravljamo o tome, i jutros smo konačno demokratski došli do zaključka da mi vama tjedno isporučimo tri grla da ih pojedete, a zauzvrat vi nas ne ganjate. Nemate pojma kako je teško nama vođama primiriti stampedo.

– Ma što, nama gnuovi sami dođu u usta?

– Pjesnički rečeno, upravo tako.

– I ne bježite?

– Ne, ne. Demokratski izabrani gnu došetat će do vas, čak i leći da se ne gnjavite propinjanjem i skokovima.

– A mi vas zauzvrat ne lovimo?

– Upravo tako. Sve ste shvatili. Pravi ste vođa!

Arg se malo zamislio, malo mrštio i konačno rekao:

– Ma može, rogonjo. Tri krave tjedno i mirni ste.

– Znao sam da ćete pristati, znao sam ja da ste vi jedan razuman lav – rekao je gnu i krenuo prema dolini.

– Ček, ček, ček – rekao je Arg. Gnu se ukopao papcima i ukočio kao ona statua na ulazu u Mara Maru.

– Da? – šapnuo je gnu promuklo. Izgledao je kao da će zaplakati.

– Ma kako si ono rekao da ste to odlučili?

– Odlučili? A da, demokratski smo odlučili. Kod nas već neko vrijeme vlada demokracija.

– A je li? – pitao je Arg, nekako kao da mu nije sve najjasnije. – I sutra ćete nam stvarno poslati govedo da se samo ulovi?

– Da, da, pa tako smo se dogovorili.

– U redu, ajde praši... – rekao je i izvalio se na leđa.

Šutke smo ga gledali kako se nesigurnim kasom spušta u krdo, a oni ga dolje očekuju sa zebnjom. Promukao je riječ, dvije i dolje je nastalo nešto kao opće veselje.

Pogledao sam Arga, samo je sle- gnuo ramenima.

– Stari lave? – upitao sam.

– Molim?

– A što je to demokracija?

– Demokracija? – podignuo je obrve pa kimnuo glavom, kao da sve na svijetu zna, a znam da ne zna. – Demokracija ti je, mali moj prijatelju, vladavina stoke.

Božićna priča za laku noć

MILIJUNENAŠ*

Piše: Ivo KLARIĆ

Štovani gledatelji, draga publiko, i najdraži moji kandidati za ovaj iznimni božićni dobitak, nemam riječi kojom bih izrazio zadovoljstvo što mi se pružila prilika da vam najavim kako će ova epizoda *Milijunaša* biti nešto uistinu posebno. Puno je novosti koje će obradovati ne samo cijenjene kandidate već i sve vas koji ste toliko puta pomogli našim kandidatima, a sve to zaslugom naše hrvatske televizije... Što je, nitko ne plješeće?... Tako, tako vas volim... Hvala, hvala, štedite dlanove, bit će još prilika da ih zagrijete. Dakle, vaša najdraža televizija zaključila je da, htjeli ne htjeli, do kraja života ne smijete zaboraviti *Milijunaša* što vam ga poklanja uoči našega najpučkijega i najradosnijega blagdana. Radoznali ste, znam, htjeli biste znati u čemu se sastoji naša mala tajna. Ali naša mala tajna može biti opasna za zdravlje ako je odmah u potpunosti konzumirate. Zato ćemo vam je otkrivati kap po kap, na žličicu, tako je zaključeno na kolegiju, da koga, ne daj Bože, od uzbuđenja... Ne želim ni pomisliti na to. No, ovaj neophodni mali uvod je gotov pa, dame i gospodo, odmah prelazimo na najduži, pardon, najbrži prst... Pitanje glasi: poredajte po abecednom redu slova **a**, **b**, **c** i **d**!... Gotovo!... O ho, samo petnaest sekundi!? Bravo, najbrži prst je ovaj put vlasništvo gospodina... No, recite, kako se zovete?

– Feliks.

– Dobra večer, gospodine Feliks, za ovu prigodu baš pravo ime...

– Je...

– I nitko vas ni slučajno ne zove Srečko?

– Zašto Srečko kad san od rođenja Feliks!

– Pitam tako, da nešto pitam... ali vi ste zaista srečković.

– Pa ja i jesan Srečković.

– Možete li biti malo jasniji, precizniji, radi gledatelja...

– To mi je prezime, čoviče.

– Feliks Srečković!!! Čini mi se da ću bez vode ostati prije nego što sam mislio. No, gospodine Srečkoviću, biste li nam rekli nešto o sebi, tko vas je dopratio, tko vam u ovoj jedinstvenoj prilici drži palce... Vidim tamo jednog starijeg gospodina s napola obrijanom bradom i sjedinama...

– To je moj did.

– Dobra večer, gospodine...?

– Mraz...

– Djed Mraz! Zanimljivo, jako zanimljivo, pa sve se ovaj put poklapa!

– Je, did Luka Mraz, did po materi.

– Pa što biste nam vi, gospodine Luka, mogli reći o svojem unuku koji je, čini mi se, škrt na riječima, ali zbilja srečković.

Joško Marušić, iz knjige Ive Klarića, *Krajnje vrime*

– Vraga je on srečković. Samo po prezimenu. Eto, prije po godine, zafaljujuć ministarstvu prosvite, koje je za to utopilo milijune, počea se oboružavat znanjen na školi za život za polupismene, di je jedva završija prvo polugodišće. A ne bi ni to da ga nisan natira. Ako je tovar meni izija libre, ne smi tebi, reka san mu. Di ćeš takav u Irsku, sinko. Da znate koliko me to živac koštalo!... A kako je ovde dospija, neka van sam reče.

– Da čujemo, Feliks.

– Gren ja prije koji dan na peškariju kupit po kila srdel, kad me niko ozada po ramenu – bum! Polako san se počea okrećat s obadvi ruke u ariju. Mislija san, panduri... Pripa san se. Možda su me zaminili za kakvo-ga lupeža, oli terorista... šta ja znan.

A kad san se okrenija, ugleda san čovika s crnon krpon na očima, a iza njega još jednoga s kamerom koji je viknija: „To je naš kandidat za milijunaša!“ Ništa nisan razumija, ali bilo mi je laglje. Objasnili su mi kako san odabran. I tako san se naša ovde, ni kriv ni dužan. A to šta moj did spominje veleučilište za život... i jedno polugodišće... Sumnjan da će mi to ovde pomoć. Ali nikad se ne zna. Da san barenko...

– Dame i gospodo, je li mogao postojati neki demokratskiji odabir kandidata za ovu svečanu prigodu koju nam je pružila naša hrvatska televizija!? Gospođa Štefa, biste li vi sad rekli kako ste postali kandidat za ovu TV svečanost? Premda vaš prst nije bio tako brz, vjerujte mi, nije sve propalo. Uskoro ćete se u to uvjeriti vi, a i ostali kandidati.

– Ja sem čekala v redu za obed u Caritasu kad me je jen gosponček lupil po ramenu, kak i Srečka, pardonček, Feliksa, ne tak fest kak njega, al ipak mi je na tle pala torba s flašama kaj sam ih tren ranije zvekla z kontejnera. I zbog čega me pandur lupil po prstima, jer da se to ne dela u vreme korone. Zbog infekcije.

– Kako vidite, dame i gospodo, najdemokratskiji izbor kandidata koji smo dosad imali.

Primjedbu iz gledališta „pa tako manje-više biramo i saborske zastupnike“ prekrije zaglušni pljesak plaćenog oduševljenja prisutne publike.

– I ostali kandidati mogli bi ispričati slične priče – nastavi voditelj – pa prelazimo na drugi dio naše male tajne. Feliks, dame i gospodo, odgovara u ime svih kandidata. On je njihov zastupnik.

Žamor iznenađenja.

– Odgovara na jedno jedino pitanje.

Uzdasi!

– A dobitak dijele svi kandidati na jednake dijelove.

Tišina.

– Imate li tremu, Feliks? Popijte gutljaj, neće vam škoditi, naprotiv.

– Ja bi, dide, najradije odusta...

– Čini kako te voja, oli je sto kuna niki gubitak.

*Priča *Milijunenaš* prvo, nešto jednostavnije izdanje, ugledala je svjetlo dana 2003. godine. Drugo, doradeno u skladu sa zahtjevima trenutka, 2008. godine u knjizi *Tata, kaj je to velika nužda*. Ovo, treće izdanje, koje puštam u promet u čast obnovenog kviza, usklađeno je s dostignućima kurikularne škole za život i s nalazima nacionalnog instituta za zaštitu mentalnog zdravlja koji garantira da je rok trajanja sva tri dosadašnja izdanja – neograničen!

– Nemojte tako, gospodine Mraz. Rekao sam jedino, a ne prvo pitanje. Razlika nije baš mala. Feliks, nema odustajanja. Jeste li spremni? Pitanje glasi: **Ima li razlike između 3 puta 3 i 4 plus 4 više 1.** Točan odgovor glasi: a) sumnjam, b) sto posto sumnjam, c) jako sam zbunjen, d) odustajem. Ali prije nego što čujemo odgovor promidžbene poruke naših sponzora...

Feliks se počne vrpolti, mijenjati boje, mrmljati nešto u bradu kao „zašto množenje dolazi u drugon polugodišću“, da bi na kraju odlučno izgovorio:

– Ja bi zva onoga čovika iz Zadra. Kratki muk koji prekida voditelj:

– Na žalost, Feliks, zakasnili ste.

Gospodin je promijenio format i mjesto boravka. Preselio na ahiret s kojim ne možemo uspostaviti vezu, ni telefonsku ni internetsku.. Ali, što ste se smrkli, nije sve crno kako izgleda. Zar ste zaboravili što sam na početku rekao?

– Dobro, moga bi pitat pupliku. Vidin, prilično su mladi, čini mi se da još nisu prošli školu za život, a pitanje je malo zeznuto... Ako falin, razapet će me ova čeljad šta je zastupan. Ali dobro, pitat ću pupliku.

– Da vidimo što kaže publika... Nevjerojatno!!!

25 posto za a, 25 posto za b, 25 posto za c i 25 posto za d. Nevjerojatno! Ne znam što da kažem... Ali ne gubite nadu, imamo još jedan džoker.

– Kakav đoker! Dosta mi je đokera. Dosta mi je milijunaša. Odustajen. I konačno odustajen. Dide, gremo doma...

Konsternacija među kandidatima.

I Feliks se digne da otiđe.

– Čekajte malo, kamo žurite. Smirite se, popijte još jedan gutljaj. Zar nisam rekao da ovo nije obični *Milijunaš*. Da vidimo što kažu lampice... Zamislite, sve četiri pokazuju zeleno! Pa vi ste dobitnik, Feliks!... Dobitnik!!!...

Feliks skače u zrak, publika u deliriju, poklopili ga kao da je dao gol Brazilu, voditelj pokušava doći do riječi, na kraju to i uspije:

– Vrijeme je da konačno otkrijem tajnu. Feliks, dame i gospodo, nije mogao izgubiti ni da je htio. Naša i vaša televizija nije mogla dopustiti da kandidat koji, za najradosniji blagdan, za Božić, zastupa narod na

najdemokratskiji način, ništa ne dobije. Zato je za ovu prigodu izmijenila pravila igre i izbora kandidata. Zato je jedno jedino pitanje na koje nije mogao dati pogrešan odgovor i da je htio, zamijenilo ostalih petnaest...

Voditelj glas gubio se u urnebesnom oduševljenju publike i povcima: „Milijunjenaš, milijunjenaš!“ Na kraju, kad je koliko-toliko uspio stišati prisutnu euforiju, nastavi:

– A sad, da vam otkrijem i posljednji dio naše male TV tajne. Svi večeras ovdje prisutni dobivaju kilogram krumpira za...

– Nami kumpiri, vami bakalar – dopre glas iz publike.

– Nije tako, pogledajte što piše na vrećicama. To je specijalna sorta, dame i gospodo. Prvi put u novijoj hrvatskoj povijesti jest ćete, zahvaljujući našim udruženim sindikatima, koji su konačno otkrili svoju istinsku funkciju, najkvalitetniji domaći krumpir. Rok trajanja neograničen. Čuvajte ga za...

– Bakalar koji ćemo dobit kad budemo dočekivali Irce šta će posli korone nagrnit u Hrvatsku tražit posal! – zaključič glas od malo prije.

P.S. – Lud si sto gradi. Blesaviju stvar nisan ni čuja ni pročita od osamostaljenja – zaključič moj stalni šankerski književni kritičar koji očito ne prati saborske seanse.

Možda i jesan lud, ali nisan veslo sisa.

Pardon, gotovo sam zaboravio: „**Dom je tamo gdje je ha, ha, ha TV!**“

Ako je to točno, ja sam beskućnik.

(Tekst je integralan sa svim dodacima)

Foto: Vedran Mihaljević, I gledam more

Zlatko Juras – Mediteran

JANDRE DRMIĆ

AFORIZMI

Kada umrem,
bit će to veliki gubitak za mene.

Nije on papak.

On je kompletna svinja.

Monogamija? Put od strastvenog dijaloga do unutrašnjeg monologa.

Krenuo sam putem razuma i ustanovio da nemam kondicije.

Uključujem se u raspravu o virusu.
Ni ja o tome nemam pojma.

Žene kojima cvjetaju ruže
ne žive s vrtlarima

Došao je k sebi
ali se nije dugo zadržao.

Svakoga dana rađaju se novi problemi - reče ravnatelj rodišta.

Kada umre, kršćanin dobije plus

Balkanski doprinos dramii?
Tragedija u kojoj pogibaju gledatelji.

Organizirani kriminal je samo za velike Hrvate. Mali krađu spontano.

MLADEN VUKOVIĆ

NAJSRETNIJI POLITIČKI BROJ

Najvažniji je ključ naše vlasti,
u svijetu i ne baš tako čest,
zastupnici premazani s masti,
imati takvih - sedamdeset šest!

E MOJI MINISTRI

Svaka čast Stožeru! Još jedan navod,
sanjao sam Vladin prijedlog najjači:
Sad spasiti Imunološki zavod.
Inače - uzalud vam trud svirači!

SUHI RAČUNALNI SMIJEH

Kada iz ljudske duše humor kapne
tada je poput lijeka pravoga,
to ne može robot ni kad se rapne!
Trebalo malo duha - i to Svetoga!

Jedriličarski klub PODSTRANA

PIŠE: Nikola ALJINOVIĆ, predsjednik kluba

Jedriličarski klub *Podstrana* ovu je, 2020. godinu započeo svečanom godišnjom skupštinom na kojoj je tajnik kluba Marc Geurts sve članove upoznao sa stanjem u klubu, uspjesima i planovima kako za godinu koja je iza nas, tako i za ovu koja slijedi. Predsjednik kluba obavijestio je sve članove koji su bili prisutni na skupštini o aktivnostima u kojima ćemo sudjelovati tijekom godine i regatama koje ćemo organizirati, te o školi jedrenja za djecu koju smo planirali, kao i svake godine, i ove pandemijske organizirati tijekom ljeta.

Prilikom planiranja aktivnosti za ovu godinu računali smo, kao i svih prethodnih godina, na određena financijska sredstva od Općine, Turističke zajednice i naših stalnih sponzora. Međutim, nismo planirali ovu situaciju s COVID-om 19 zbog koje smo, uslijed *lockdowna* i zatvaranja većine obrta i poslovnih subjekata, već u ožujku ostali bez redovitog financiranja kluba, slijedom čega su i sve planirane organizacije i aktivnosti postale upitne. Međutim, ta novonastala situacija, u kojoj smo čak i zbog naših proljetnih jedrenja upozoravani na ozbiljne kazne, nije nas obeshrabrila, nego smo se reorganizirali i nastavili održavati treninge u skladu sa svim epidemiološkim mjerama. Štoviše, ova novonastala situacija, u kojoj smo ostali bez gotovo svih planiranih i potrebnih sredstava za naše

aktivnosti i rad, samo nas je potaknula da dokažemo prvo sebi, a onda i svima drugima da „nije u šoldima sve“ te smo nastavili s klupskim aktivnostima, odnosno jedrenjima i treninzima, naravno, sve u granicama i u skladu s epidemiološkom situacijom koja je tada bila na snazi. Ove godine posebno nas je razveselio veliki broj novih članova, te ponosno možemo istaknuti da smo dosad u ovoj godini, zajedno s djecom i „starijim“ članovima, upisali više od 60 jedriličara.

U odnosu na natjecateljski dio i regate koje organiziramo, treba naglasiti da su prve dvije prijavljene regate koje su bile u planu za svibanj, odnosno lipanj, nažalost morale biti otkazane - riječ je o regati za krstaše pod nazivom *Startup Europe Regatta 2020.*, za jedrilice preko 12 metara, te o našoj regati za Kup Hrvatske u jedrenju na dasci *Kup Poljičke republike 2020.*

Kako se bližilo ljeto, epidemiološka situacija bila je sve povoljnija pa smo odlučili krenuti u našu prvu organizaciju ove godine, i to regate u povodu Sv. Ante, 13. lipnja. To nam je bila glavna proslava za ovu godinu, u čiju smo organizaciju uložili dosta vremena i truda, ali vrijedilo je jer smo ove godine uspjeli dogovoriti i realizirati posjet najvećeg broja jedriličara i njihovih trenera iz susjednih klubova, *Labuda*, *Mornara*, *Zente i Orišca*, a dragi gosti bili su nam i pri-

jatelji iz Planinarskoga kluba *Mosor*. Cijelog tog dana imali smo događanja na moru: razne regate u jedrilicama laser i optimist, zatim utrke u kajakima, na daskama za veslanje SUP, kao i na električnim *hydrofoil* daskama, koje su bile posebna atrakcija. Na kopnu smo pak organizirali bogatu tombolu, kao i glazbu uživo uz DJ-a Gašija. Počastili smo sve nazočne posjetitelje i natjecatelje, te smo im uz dobar riblji i mesni meni ponudili i kolače te ostale slastice koje su naše vrijedne članice danima prije same pripremale.

Kako turistička sezona i nije bila toliko loša kako se očekivalo, od Općine smo dobili i mali novčani poticaj, pa smo odmah nakon ove fešte nastavili s radom, odnosno sa školom jedrenja za najmlađe. Nažalost, ove godine zbog manjka opreme za surfanje i financijske situacije koja nam nije omogućavala nabavu nove opreme nismo bili u mogućnosti upisati sve one koji su željeli naučiti jedriti, tako da smo broj ograničili na 28 polaznika. Svakako, uz profesionalni rad klupskih trenera, odradili smo oko mjesec dana ljetne škole jedrenja. Tijekom tog razdoblja naše smo najmlađe naučili osnovnim vještinama na moru te smo, s obzirom na sve ovogodišnje nedaće, na to posebno ponosni, kao i na činjenicu da od ove godine imamo i trećeg školovanog trenera u klubu. Nastavak škole jedrenja slijedi dogodine, po običaju, nakon završetka školske godine.

U srpnju smo u Bolu na Braču organizirali regatu, već šestu godinu u nizu, s tim da je potrebno naglasiti, budući da to nije poznato onima koji se ne bave jedrenjem, da smo ove godine u Bolu organizirali svjetski profesionalni kup u jedrenju na dasci pod nazivom *PWA Tour*. Zanimljivo je kako je pandemija, koja je neko vrijeme blokirala cijeli svijet, nama ovdje „išla naruku“, budući da je upravo zbog nje došlo do preslagivanja kalendara te ispadanja nekih lokacija iz *PWA Toura*, a mi smo ovu situaciju, kao i povoljnu epidemiološku situaciju u to vrijeme u našoj zemlji, uspješno iskoristili kako bismo ovo svjetsko natjecanje doveli upravo u Hrvatsku. Iako našom regatom u Bolu svake

godine privučemo najbolje jedriličare iz Hrvatske i inozemstva, ove godine to je ipak bilo nešto posebno jer smo privukli najbolje svjetske jedriličare.

Kako se epidemiološka situacija popravila, 2. listopada ipak smo uspjeli organizirati *Startup Europe Regattu 2020.* koja je bila otkazana u svibnju. Sa zadovoljstvom možemo reći da je bila uspješna, a prijavilo se 10-ak velikih brodova dužine preko 15 metara. Po vrlo jakom jugu uspješno smo dobili pobjednike ove regate koju organiziramo u suradnji s prijateljima iz Zagreba, a koja je od prošle godine postala tradicionalna. Dva dana poslije ove regate čak petero naših članova sudjelovalo je na najmasovnijoj regati u Hrvatskoj – *Mrduji 2020.*, na kojoj je po bonaci Tonći Čačija na brodu *Dubrovnik* bio najbolje plasirani član kluba.

Posebno bismo istaknuli i našu natjecateljsku sekciju koju čini manji, ali iznimno vrijedan broj naših članova koji su ovoga ljeta sudjelovali na Državnom prvenstvu u Voloskom, gdje je Ian Anić bio najbolji junior u Hrvatskoj, a Lara Bulić prva cura na regati. Ante Berlengi na jakoj je regati na Pelješcu, koja je ujedno bila i prvenstvo Češke Republike, osvojio treće mjesto ukupno, a taj uspjeh ponovio je i u listopadu u Splitu na Prvenstvu Hrvatske, i to u *foil* jedrenju.

Zimi i dalje za sve zainteresirane svake druge subote organiziramo klupske treninge na našim sportskim jedrilicama tipa laser ili pak na kataranim, a ako zapuše jugo, i na daskama za jedrenje.

Kad se uzmu u obzir sve poteškoće u ovoj, u svakom smislu, zahtjevnoj godini – poteškoće u organiziranju natjecanja, ali i u financiranju kluba (napominjem da smo ovog ljeta zbog velikog kvara ostali i bez klupskog gumenjaka) – moramo biti prezadovoljni učinkom – svim organiziranim regatama i uspjesima naših članova.

Još jednom bismo zahvalili svim članovima koji su se, kad je bilo najteže, pokazali kao naša najveća snaga te oslonac i nada za bolju budućnost.

Semper fidelis - JK Podstrana

Dragica Mihaljević najtrofejnija sportašica Podstrane

Piše: Mario TOMASOVIĆ

Teško je nabrojiti sve osvojene trofeje Dragice Mihaljević, naše najbolje klupske natjecateljice u ribolovu, osvojene na natjecanjima širom Hrvatske i svijeta, pa ćemo od više od stotinu dobivenih priznanja spomenuti samo najznačajnija koja govore o vrhunskim sportskim rezultatima i karijeri jedne od najboljih hrvatskih sportašica, u sportu nepravedno svrstanom na nešto nižu sportsku razinu. Prije toga mora se reći da je Dragica Mihaljević na državnoj razini priznata ne samo kao natjecateljica, nego i kao vrsna organizatorica, sutkinja i poznavateljica ribolovnog natjecanja u svim kategorijama tog sporta. No, od svega je najvažnije da je uvijek spremna svoje znanje i iskustvo podijeliti s drugima, pogotovo s najmlađima.

Dragica Mihaljević natjecala se do 2006. godine za Sportsko-ribolovni klub *Arbun* iz Makarske, a dolaskom u Podstranu odmah se uključila u naš Sportsko-ribolovni klub *Porat*, čija je još uvijek članica. Kad je u pitanju bilo kakvo natjecanje u udičarenju, tu je Dragica alfa i omega. Sve se zna, i nema pitanja ni potpitanja. Svatko treba odraditi svoje i sve će biti za pet. Tako smo u posljednje tri godine uz njezinu pomoć organizirali dva županijska i jedno državno natjecanje u ribolovu i dobili priznanja tih saveza za izvrsnu organizaciju natjecanja. Tu se mora naglasiti i vrlo dobra suradnja s predsjednikom našega kluba dr. Jugoslavom Bagatinom, kao i s ostalim članovima organizacijskog odbora.

Od mnoštva nagrada koje je Dragica „pokupila“ izdvojiti ćemo samo njoj najdraže, a to su:

- sportašica je Makarske 1998. i 2001. godine
- najbolja je sportašica Splitsko-dalmatinske županije 1998. godine

- najbolja je sportašica RH 2000. godine
- hrvatska je reprezentativka od 1997. do 2006. godine
- članica je Hrvatskog sportsko-ribolovnog saveza
- sudjelovala je na Svjetskom prvenstvu u Londonu 1997. godine i osvojila trofej za najdužu ribu
- sudjelovala je na Svjetskom prvenstvu u Danskoj 2000. godine
- sudionica je prve Sportsko-ribolovne olimpijade u Livornu 2001. godine
- godine 2003. primila je priznanje HOO-a i svrstana je u rang hrvatskih sportaša četvrte kategorije.

I tako dalje...

U svojoj bogatoj i uspješnoj karijeri kao natjecateljica i kao sportsko-ribolovna sutkinja primila je stotine priznanja. Nadamo se da će ova izvanredna sportašica odgojiti barem jednog svojeg klupskog nasljednika i da će joj to biti najveća zahvalnost za sve što je zaslužila kao vrsna sportašica.

SRK *Porat* ima dosta zapaženih natjecateljskih rezultata i vrlo dobrih natjecatelja koji će naslijediti svoju ribolovnu učiteljicu, a možda će neki biti i bolji od nje.

Planinari s Peruna

Piše: Stipe DEDIĆ

Po mnogočemu izazovna, u najmanju ruku nekonvencionalna godina iza nas nije mizila nikoga. Opet, valjalo se što prije prilagoditi novonastalim uvjetima i poštujući sva epidemiološka pravila nastaviti sa životom, čitaj planinarenjem.

Redovite sastanke u prostorijama koje i dalje dijelimo s još ponekom udrugom iz Podstrane zamijenili su *online* WhatsApp i Zoom sastanci, koji su opet imali neku svoju draž, pa smo im se s vremenom počeli veseliti baš kao da su pravi, premda smo svi skupa željeli da se što prije vidimo.

Planinarsko društvo *Perun*, unatoč svemu, pamtit će minulu 2020. godinu kao izrazito produktivnu. Iako neke stvari nismo uspjeli odraditi – na pamet ponajprije padaju dan društva u travnju i godišnji izlet na Prokletije, koji smo zamijenili barem jednako atraktivnim šestodnevnom planinarenjem po Velebi-

tu – odradeno je jako puno. Prije *lockdowna* uzrokovanog pandemijom krenuli smo planiranim izletima na Hvar, Blidinje i Omišku Dinaru, a onda je nakon izleta na Šugarsku dulibu sve najednom stalo. Društvene izlete zamijenila su planinarenja u manjim grupicama ili ona individualna, od kojih su neka iznjedrila zaista hvalevrijedne pothvate. Karlo Lolić i Ivana Jakelić po drugi su put prehodali svjetski poznati El Camino, a Pero Ćurković prvi je član Planinarskog društva *Perun* koji je prošao 1100 kilometara dugu *Via Adriaticu*. Za to vrijeme ostali su članovi društva otkrivali ili nanovo posjećivali lokalne planine, kad su to epidemiološki uvjeti dopuštali.

Dojma smo da je 2020. godina uopće, koliko god navijali da se nikada ne ponovi, barem sa stajališta prosječnog planinara donijela i jedan pozitivan fenomen. Ljudi koji do sada, što zbog pritiska planinarenja s iskusnim planinarima, što zbog nedostatka slobodnog vremena, nisu imali hrabrosti ili vremena aktivnije boraviti u prirodi, dobili su priliku učiniti upravo to i u nemalom broju slučajeva u sebi nanovo probuditi želju za planinarenjem. Ove smo godine tako, ranije nego inače, valjda za inat virusu, dosegli brojku od sto članova, a do vremena u kojem je pisan ovaj članak taj je broj još dodatno porastao. Koliko god bili sretni zbog sve većeg broja izletni-

ka na Perunu, naglašavamo da pri aktivnostima u prirodi budete što oprezniji, da nikada ne idete sami, te da pazite jedni na druge i na naš predivni Perun.

Društvene aktivnosti društva točku vrhunca dosegule su početkom listopada, kada je i staro i mlado po-tegnulo pri organizaciji drugog izdanja utrke *Perun Adventure Race*. Više od 40 volontera, potpomognuto volonterima Hrvatske gorske službe spašavanja, učinilo je da drugo izdanje PAR-a bude na ponos svim mještanima Podstrane, a pohvale za organizaciju utrke stižu nam još i danas na *e-mail* adresu. Osim organizacije utrke PAR, kao uspjeh ističemo i markiranje staze Mura koja spaja Mutogras i Gornju Podstranu, a u pripremi je još jedna staza na južnoj strani brda. Radimo i na popularizaciji takozvanog Trans Peruna, odnosno staze kojom ćete preko grebena Poljičke kose iz Strožanca stići u Omiš, ako vam 20 kilometara duga „feta“ nije prevelik zalogaj. Uskoro će na svim većim portalima vezanim uz planinarenje biti dostupni i službeni opisi svih staza na našem Perunu s njihovim GPS tragovima, tako da se unaprijed veselimo još većem broju izletnika na Perun.

Za kraj, treba pohvaliti i još poneki individualni uspjeh naših članova. Dobili smo četiri nova člana splitske ispostave Hrvatske gorske službe spašavanja, od kojih su čak tri pripadnice ljepšeg spola, dvije nove speleologinje i jednu vodičicu. Kada sve ovo stavimo na papir, čovjek se ne može oteti dojmu da 2020. godinu nije obilježila nikakva pandemija, nego sjajni uspjesi naših „perunovki“.

PERUN ADVENTURE RACE

Piše: Petar ČORIĆ

Neki je mudrac jednom rekao: „Ako ne sanjaš velike snove, ništa veliko ni ne možeš ostvariti.“ E pa 6. listopada godine korone Planinarsko društvo *Perun* iz Podstrane (u daljnjem tekstu – mi) svoj je san i ostvarilo. Organizirali smo pustolovnu utrku dugu više od 60 kilometara, obojili je baštinom, provukli je atraktivnim lokacijama i ispričali jednu od ljepših priča u svijetu pustolovnih utrka, a i šire.

Da podsjetimo, odnosno objasnimo: pustolovne su utrke one na kojima se natjecatelji kreću trčeći, biciklima, svladavaju raznorazne prepreke, plivaju ili veslaju, konopima se spuštaju niz klisure, a ponekad čak i skijaju. Osnovno je pravilo – što teže, to bolje, što opakije, to slađe. Nažalost, zbog preskupe licencije u Hrvatskoj, a i u okolnim zemljama, organizirane lige pustolovnih utrka već odavno nema i teško da će je uskoro i biti, što prilično jasno oslikava ekskluzivnost, profitabilnost i atraktivnost ovog sporta.

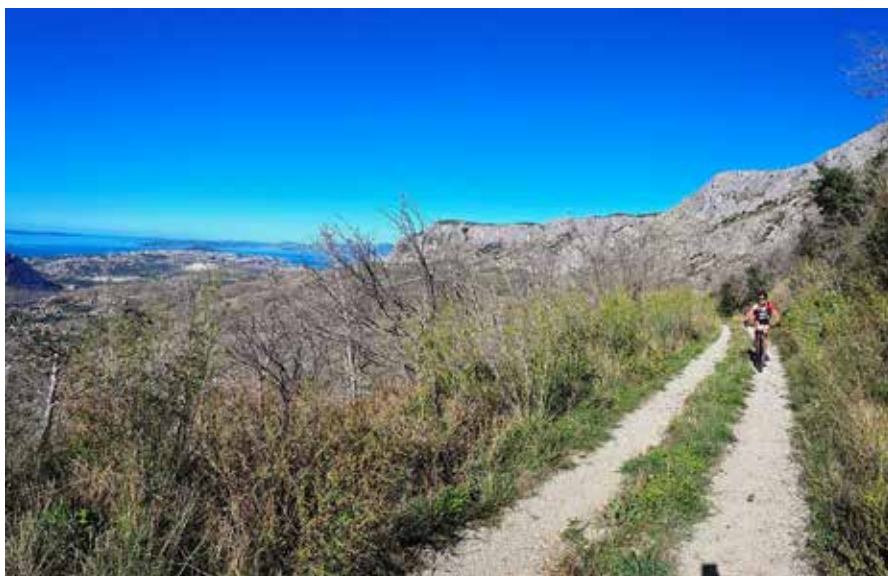
Brojevima rečeno, *Perun Adventure Race* izgleda otprilike ovako: 7. listopada 18 timova, 36 natjecatelja, 36 bicikala, 36 alpinističkih pojaseva, 18 kanua, više od 50 volontera i najveći broj HGSS-ovaca na osi-

guranju jedne utrke dosad. Privukli smo samu kremu planinarskog trčanja i avanturističkih utrka – preneseno, to je kao da smo organizirali malonogometni turnir, a prijave nam se *Hajduk*, *Dinamo*, *Bayern* i *PSG*. Vjerovali ili ne. Dakle, najbržem je timu za tih 64 kilometra trebalo sedam sati i 10 minuta da svlada ono što smo osmislili.

Odmah na početku trkače smo proveli našom feratom kroz stijenu Peruna, i to je dosad prvi put da jedna takva utrka koristi sajlu i klinove za napredovanje. No to je tek prvo iznenađenje koje je dočekalo natjecatelje. Tako je trkače, nakon ferate, na Perunskom ispred crkvi-

ce sv. Jure dočekao sam bog Perun i kći mu Mirta. U Vilaru ih je dočekala vila, a u Žrnovnici bicikli. Koje nemaju nikakve veze s baštinom, ali imaju s utrkom. Od žrnovničkog mosta natjecatelji su trebali uz Morsor otpedalirati do Gata, gdje su na kontrolnoj točki morali ragbi-lopptom gađati osmanlijske osvajače pa se sjuriti u kanjon Cetine, odakle su sljedećih 18 kilometara veslali kanuima do Mutograsa, gdje su ih pak dočekali vojnici kralja Artura. Na plaži su razdragano odbacili vesla pa su se trkom preko Mure, Mošnjice, Sv. Jure na Vršini i Svetog Fabijana i Sebastijana sjurili na cilj, odnosno odakle su i krenuli.

Pobjednički pehar

Posljedica je toga da ne samo da su natjecatelji bili oduševljeni utrkom, nego su, za razliku od uobičajenih utrka na kojima se analiziraju brzine, kalorije i vremena, sada svi govorili o kanjonu, Perunu i vilama, plažama i stijeni. Ili, kako mi je poslije utrke rekao jedan natjecatelj dok smo kusali izvrzni gulaš: „Uvijek se satarem na utrci, a ovo je prva di sam se i satra i izgušta i naučio nešto!“

Takva je atmosfera vjerojatno i utjecala na to da pobjednička ekipa *Pinokio i Đepeto*, odnosno Dane Opara i Nenad Keč, svoj pehar sportski dodijele trećeplasiranoj ekipi *Tears for Beers*, curama iz Zagreba koje su cijelu noć vozile da bi prispjele na utрку. Dane i Nenad objasnili su da oni svaki dan treni-

raju na ovom terenu, dok su cure tu prvi put. Svaka čast momcima, a bome i curama, nije mala stvar u takvoj konkurenciji stići treći. Zapravo, svaka čast svima, nije lako izvući 64 kilometra ovako negostoljubivog terena ma koliko domaćini bili gostoljubivi.

Navedenu gostoljubivost oslonili smo na našu gastronomsku sekciju, koja je pripremila tri vrste jela, barem dvanaest vrsta kolača, napunila divovski hladnjak osvježavajućim pićima, među kojima je, moramo biti iskreni, dominiralo pivo. Natjecatelji, nenavikli na takav tretman, jednostavno su se redom pribilježili na sljedeću utрку, za koju već znamo datum –3. listopada 2021. godine. Mišljenja sam da, iako smo ove godine popunili natjecateljska mjesta u

rekordnom roku, za sljedeću utрку već nema mjesta.

Na kraju moramo zahvaliti svima koji su pomogli i pripomogli da se ovaj događaj održi na ovakvom nivou: u prvom redu – natjecateljima. Bez njih sav ovaj trud ne bi imao nikakvog smisla. Svim volunteerima na suradnji, vještini, mašti, znanju, zalaganju i ljubavi. HGSS-u, jer je lijepo osjećati se sigurno. TZ-u Podstrane i Općini Podstrana na razumijevanju i suradnji. Nadalje našim partnerima i sponzorima: *Iris Adventures Split*, *Ziplineu Croatia*, *Skywalku Poljud*, udruzi *Žrvanj*, kolegama planinarima iz Hrvatskog planinarskog društva *Mosor* i Planinarskoga kluba *Gojzerice*, te Bici-klističkom klubu *Timun* (BK Timun) i Jedriličarskom klubu *Podstrana*.

Piše: Ivan BAŠIĆ

Čovjek mora imati čvrsto stajalište s kojega promatra svijet, mora imati svjetonazor koji se mora jasno odražavati u svakom njegovu postupku. Za takva čovjeka možemo reći da u nešto vjeruje i da je dosljedan. Takvi ljudi zavrjeđuju poštovanje pa makar stajali na pogrešnom stajalištu. Jer oni će ga, ako shvate da su na pogrešnom stajalištu, mnogo lakše i brže promijeniti nego oni koji ne znaju tko su i što hoće pa su, ovisno o ostvarenju svojeg interesa i vjetru koji trenutno puše, čas ovakvi čas onakvi. Takvi se ljudi teško mijenjaju jer sve žele prilagoditi i podrediti sebi, sebe stavlja u centar

svijeta i zato su neskloni služenju i žrtvi.

Čvrsto stajalište daje sigurnost, mir, sposobnost i hrabrost za dosljedno svjedočenje.

Čvrstih stajališta ima mnogo, ali koje je najčvršće? Koje opstaje i kad sve drugo propada? Koje će stajalište netko zauzeti, ovisi o cilju koji želi postići. Onome tko želi vječno živjeti nije nimalo uputno ni logično kao čvrsto životno uporište izabrati nešto prolazno, na primjer bogatstvo. Za ostvarenje toga cilja treba mu nešto izvanzemaljsko, što će opstati, i on zajedno s njim, i ako zemlja propadne.

PROSVIJETLENOST

O, da mi je biti proziran!
 Biti proziran, a ne biti prazan.
 Kao voda, staklo ili nebo.
 Biti, a kao da me nema.
 Biti na način
 da svjetlu ničim ne priječim
 da me potpuno ispuni
 i kroza me prolazi.
 Biti tako da drugi kroza me vide,
 da ne vide mene, nego svjetlo.

Ivan Bašić

Svjetlost je najčvršće uporište, iako se takvom na prvi pogled ne čini. Bez nje nema života, jer upravo je Ona život. Ona je Istina. Omogućava nam vidjeti, u fizičkom i duhovnom smislu. Pod njom biva potpuno jasno tko je tko i što je što. Ništa nije postojanije od nje. Savršena je, a to što nam se često čini da je nestabilna govori više o našoj manjkavosti, govori da nas jedino ona može usavršiti.

Stoga bi nam životni cilj trebao biti što veća prosvijetljenost. Za to su nam najbolji primjer sveci. Veza između njih toliko je čvrsta da se riječi „svjetlost“ i „svetost“ razlikuju u samo dva slova: SV(J)ET(L)OST.

Zato stoj na svjetlu, svjedoči ga odsjajima i nećeš propasti.

Naše gore list, Mons. Mate Uzinić

Piše: Danica BARTULOVIĆ

Dragi nam je gost našeg lista mons. **Mate Uzinić**, dubrovački biskup, koji će uskoro preuzeti dužnost nadbiskupa koadjutora u Riječkoj nadbiskupiji. Crkva je vrlo oprezna kad nekoga uzdiže u svojoj hijerarhiji. Tu osobu podrobno motre, prosuđuju, dodjeljuju joj titule i stavljaju je na ona mjesta gdje neće baš puno spavati i odmarati se, nego se cijelim bićem angažirati da opravda povjerenje nadležnih, dokaže se i pokaže svoje sposobnosti. Ima ljudi koji su stručni, usavršavani u raznim zvanjima, da uoče srž problema s kojim se hvataju ukoštac, rješavaju komplicirane zadatke, na vrlo učinkovit i mudar način. Upravo takav je naš uvaženi gost, obdaren mnogim talentima, koje usput stalno umnožava.

Rođen u Dubravi 17. rujna 1967., u kamenom srcu Mosora, rastao je u obitelji uz trojicu braće. U Dubravi je išao u osnovnu školu, bio bistar, povučen dječak. Nastavio je potom školovanje u Nadbiskupijskom sjemeništu u Splitu. Zatim odlazi na odsluženje obveznog vojnog roka na godinu dana. Po povratku nastavlja studij na bogoslovnom Teološkom fakultetu u Splitu, postiže stupanj bakalareat 1993. Iste godine zaređen je za svećenika 27. lipnja. Postavši svećenik, poslan je kao župni vikar u Omiš, gdje je pastoralno služio dvije godine, a zatim u župu Otrić-Struge, u kojoj je boravio jednu godinu i, po njegovim riječima, tu se osjećao izvrsno. Otuda je poslan na studij u Rim. Na Papinsko lateransko sveučilište, gdje postiže licencijat iz crkvenog i civilnog prava. Po povratku u Split obnaša službu sudskog vikara i suca na Crkvenom interdijecezanskom sudu I. stupnja. Od 2001. rektor je bogoslovnoga sjemeništa u Splitu. Od 2002. član je Prezbiterskog vijeća Splitsko-makarske nadbiskupije, a od 2004. Vijeća Hrvatske biskupske konferencije za sjemeništa i duhovna zvanja.

Dubrovačkim biskupom imenovao ga je papa Benedikt XVI. na blagdan svetog Franje Saleškog, 24. siječnja 2011. Za biskupa je zaređen u dubrovačkoj katedrali na blagdan sv. Josipa 19. ožujka iste godine.

Na blagdan sv. Karla Boromejskog, 4. studenoga 2020., papa Franjo imenovao ga je nadbiskupom koadjutorom Riječke nadbiskupije.

Službe u Hrvatskoj biskupskoj konferenciji:

- predsjednik Vijeća HBK-a za ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života (2. 10. 2011. – 13. 10. 2012.)

- član Biskupske komisije HBK-a za odnose s državom (23. 1. 2012. – 12. 11. 2015.)

- predsjednik Pravne komisije HBK-a (31. 3. 2011. – 15. 11. 2012.)

- član mješovite komisije HBK-a i HKVRP-a (od 15. 11. 2015. do danas)

- predsjednik Vijeća HBK-a za život i obitelj (od 10. 11. 2015. do danas)

- predsjednik Biskupske komisije za Papinski hrvatski zavod sv. Jeronima (2019. – 2020.)

- predsjednik Povjerenstva HBK-a za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba (od 9. 9. 2019. do danas).

Letimičan pogled na ovaj sažeti životopis cijenjenog nadbiskupa Mate Uzinića zateče čovjeka. Kojom je brzinom napredovao, savladavao postavljene zadatke, kojom vještinom! Čini se kako je koračao koracima od sedam milja, ili letio kao orao. Svaka od navedenih dužnosti bila bi pojedinačno dostatna da se čovjek s njom suoči i jako

umori da bi odradio valjan posao. Ne možemo ne pitati se, i ne pitati našega gosta, kojom je vještinom i brzinom usvajao znanje, rješavao probleme. Nije to samo stvari uzeti u svoje ruke i raditi kako misliš da je najbolje, tu su brojne, na prvi pogled nevidljive okuke, nizbrdice i uzbrdice, ljudi s kojima se treba usuglašiti, koji imaju svoje stavove. Često je to kao ući u gustu šumu, gdje ne znaš tko te vreba, što te čeka. Svaki potez koji učiniš, ma koliko bio ispravan, uvijek će se naći netko da to ospori, pokuša opstruirati. Tu su neizbježne ljudske zadjevice, nesuglasja, napadi i osporavanje nekih Vaših poteza, čemu smo, cijenjeni nadbiskupe, svjedočili. Ljudska podlost i riječi koje znaju jako povrijediti i uzdrmati čovjeka. Ali ustrajali ste, pokazali da ste bili na ispravnom putu i kad drugi to nisu shvaćali. Što kažete na sve to?

– Iskreno, ne znam što bih rekao. Izgleda kao da sam učinio nešto posebno, a zapravo nisam činio ništa posebno. Samo sam vršio svoje svakodnevne biskupske obveze i poslanje koje mi je Bog dao u posljednjih deset godina u Dubrovačkoj biskupiji i koje sam shvatio, kako to kaže i moje biskupsko geslo, kao poslanje „Od ljudi za ljude“.

Živimo u svijetu koji se naglo mijenja, okreće na glavu. U vremenu digitalizacije, globalizacije, umjetne inteligencije, klimatskih katastrofa, strašne pandemije, nerazmjera između nezamislivo bogatih i onih koji umiru od gladi, a hrana se baca. Porasta konzumacije droge, alkohola, opijata. Podlosti i manipulacija mnogih svjetskih lobija koji nemaju nikakvu etiku. Novi svjetski poredak zastrašujući je, suprotan Bogu i Njegovim naptucima. Nekako se stječe dojam, uz sve blagodati suvremenog svijeta, da smo pesimistični. Umorni, deprimirani. Ignoriramo Boga. Kažu, vjerujemo, molimo se, a gle što nam se događa. Zlo se ne može otjerati bez molitve i samodiscipline. Opuštenost i konzumacija svega i svačega okrenuli su nas materijalizmu. Može li se, recimo, uz religiju, filozofiju, sociologiju, psihologiju, pa i koristeći postignuća

znanosti i materijalni napredak, produhoviti čovjeka, da bismo shvatili da smo puno više od samoga tijela, i da tek produhovljenošću i rastom u duhu možemo presložiti svijet, uz postojeća vrijedna postignuća, unijeti u njega duhovnu dimenziju koja nam razvija sposobnost shvaćanja, intelekt, suosjećanje. Donosi mir. Mudrost na koju smo zaboravili, koja nas vodi prema središtu bitka.

– Slažem se s Vama da su svijet i vrijeme u kojemu živimo izazovni zbog mnogih stvari koje nam se događaju, ali naš svijet i naše vrijeme u tome nisu ništa više ili manje izazovni od svjetova i vremena koji su nam prethodili. Svako, zapravo, vrijeme sa sobom nosi svoje izazove. I ne može se smatrati neko vrijeme boljim ili gorim od drugoga. Naše vrijeme, kao i prostor u kojemu živimo, sa svim onim što to u sebi uključuje, naše je poslanje. I umjesto da žalimo nad svojim svijetom i vremenom i gubimo nadu, pozvani smo ih oblikovati, svatko od nas s onim sposobnostima i darovima koje on ima. Rekao bih da nam je zadaća vrijeme i svijet u kojemu živimo svojim ljudskim i kršćanskim doprinosom učiniti boljim vremenom i svijetom negoli smo ga zatekli. Naravno, ne ovisi sve samo o nama. Mi smo darovani ovom svijetu od Boga. I zato nam je potrebna molitva i sve drugo što se u širem značenju može uključiti u taj pojam, a povezuje nas s Bogom i Boga s nama. Zahvaljujući tome odnosu s Bogom mi spoznajemo da vrijeme nije samo *kronos*, nego je i *kairos*, a što znači da ono nije samo nešto što teče i prolazi, nego je i milosno vrijeme, a tim i prilika koju nam je Bog darovao da se svojim životom uključimo u njegov plan s čovjekom i čovječanstvom i dademo mu svoj doprinos.

Mali smo narod, s malo biološke mase. Dočim se malo osovimo na noge, eto nam porobljivača sa svih strana. Svima otvaramo vrata. I nama su nekad neki otvarali, to je ljudski. Trudimo se pomoći došljacima da se prilagode, započnu ovdje novi život. I ovo malo što nam je ostalo od naše stečevine potpalo je pod tuđu upravu. Gotovo smo robovi. Raseljeni smo, ognjišta se

gase. Mladi su izgubljeni, dezorientirani. Mnogi rasprodaju djevodinu. Stranci kupuju zemlju, razne nekretnine, na nekim otocima oni su većinsko stanovništvo. Strah me je da ćemo za koje desetljeće mi biti asimilirani, nestati s pozornice svijeta. Ta je misao nepodnošljivo bolna. Kako gledate na to?

– Razumijem Vašu bol zbog demografskog starenja i izumiranja našega naroda, kao i mogućih posljedica te sve očitije činjenice koju više nije niti potrebno dokazivati, jer je to na neki način i moja bol. Zato sam u više navrata isticao potrebu demografske obnove naše domovine i, u skladu sa svojim mogućnostima, pokušavao, koristeći se i s pomoću znanstvenika, doprijeti do onih koji po tom pitanju mogu nešto napraviti. Nažalost, to baš i nije imalo nekog većeg odjeka u javnosti. Istovremeno bih želio upozoriti da nam za ovo nisu krivi drugi. I također reći da nam zatvaranje pred drugima i osobito promatranje drugih kao prijetnje neće i ne može pomoći. Drugi i drugačiji, oni koji zbog nesređenih prilika u svojim zemljama kucaju na vrata Europe, nisu nam prijetnja, nego prilika. Bio bih sretan da oni kucaju na vrata Hrvatske i žele tu ostati, ali oni to ne čine. Žele samo preko nas proći dalje. Kao što to čine i mnogi naši sugrađani koji su za boljim životom otišli iz Hrvatske. Ovo, naravno, ne znači da svatko može doći kad i kako hoće. Pravila moraju postojati. Ali, ako smo kršćani, to ne smije dovesti u pitanje našu kršćansku otvorenost za one koji su u potrebi i u kojima nam, jer su u potrebi, dolazi

Krist. To je ono na što nas poziva i što nam poručuje papa Franjo s one svoje četiri čarobne riječi koje su rješenje i za migrante, ali i za zemlje koje ih udomljavaju. Te četiri riječi su: prihvatiti, zaštititi, promicati i integrirati.

Uvozi se nova „kultura“ življenja, koja mnoge omamljuje, a zapravo je crvotočina, koja razara i uništava našu duhovnu i materijalnu genezu. Kako s tim izaći na kraj?

– Znam da nam se neke ponude koje nudi današnje vrijeme mogu učiniti takvima kakvima ste ih Vi opisali, ali za razliku od nekih drugih vremena i totalitarnih sustava koji su, Bogu hvala, za nama i nadam se zauvijek, to su danas ipak ponude, a ne prisile. Ne možemo očekivati da naše društvo kao nekad bude kršćansko i da svi misle i žive na sličan način. Danas živimo u sekularnom i pluralnom društvu koje, istina, sa sobom nosi mnoge izazove, ali i mnoge prilike. I umjesto da se žalimo na to kakve su ponude drugih, trebamo se kao kršćani potruditi pokazati ljepotu i važnost svoje kršćanske ponude. To je put, a ja bih rekao i rješenje za izazove s kojima se suočavamo. Ono te izazove neće ukloniti, ali će mnogima pokazati način kako se s njima nositi. No za takvo što nije više moguće biti kršćanin samo zato što smo rođeni i živimo u takvoj obitelji ili sredini. Danas je nužno da biti kršćanin postane osobni izbor.

Uzroka za nezadovoljstvo ima napretek, ali bilo ih je uvijek. Pandemija koronavirusa učinila je da se osjećamo kao gubavci, nosimo

maske, izbjegavamo socijalni kontakt. Posljedice su dalekosežne. Molitva je često mijenjala ljudsku povijest. Svećenici se trude, no veliki dio populacije sve manje i manje dolazi u crkvu, a u kući se gotovo ne moli. Je li nekako moguće navesti narod na istinsko obraćenje, osvještenje, da nam se ne dogodi što i u zapadnoj Europi?

– Koliko god da je pandemija COVID-a 19 sa sobom donijela mnoge probleme i međusobno nas udaljila, a što sa sobom nosi i neke negativne posljedice za vjerski život i osobito religioznu praksu, nije ipak sve tako negativno. Prije samo nekoliko godina ljudi su bili potpuno nevažni za liberalnu ekonomiju, a danas se događa da se zbog zdravlja ljudi, i to onih najslabijih među nama, ta ista liberalna ekonomija stavlja u potpuno drugi plan. Koliko je samo truda uloženo, a i nastavlja se ulagati da bi se pomoglo baš svakom bolesniku, iako smo svjesni da sve nije moguće spasiti. Ovo je prilika da naučimo kako živjeti i kad prođe pandemija, da nam i nakon pandemije bude stalo do drugih, da ih štitimo, za njih se brinemo, da se brinemo i pomažemo osobito one najugroženije među nama. Istina je da je manje ljudi u crkvama, ali ne bih se složio s tim da se u obiteljima uopće ne moli. Ima i takvih obitelji. Kao što ima i onih u kojima ima nasilja i drugih negativnih pojava. Ali ima i drugačijih primjera. Pandemija je i nama u Crkvi pomogla da ponovno otkrijemo obiteljsku ili kućnu Crkvu i da je potaknemo da se prepozna kao Crkva. I istovremeno nam je, čini mi se, pomogla da postanemo svjesni da bi i Crkva trebala sve više biti obitelj

u kojoj se svi brinu za sve. Vjerujem da to može biti i naš kršćanski doprinos osvješćenju i obraćenju Europe. Ali, ne zaboravimo, obraćenje je nešto što treba promijeniti ponajprije nas kao pojedince. Tek nakon toga je moguće da se dogodi i obnova naših zajednica i našeg zapadnoeuropskog društva.

Svećeničko zvanje jest poniznost, odricanje od svojega ega, blagost, strpljenje i trpljenje. Unutarnja borba s ljudskom naravi. Odupiranje zloduhu. A da bi se Bogu udovoljilo, mora se zanemariti vlastito biće, vlastite potrebe. U nekim povijesnim vremenima bilo je opasno biti svećenik, nije ni danas posvuda poželjno. Nismo ni izbliza svjesni koliko su nam svećenici dragocjeni. Mnogi kažu, nepotrebni su nam, mogu se moliti Bogu i bez njih. Od koga su naučili moliti? Ne znaju, bez euharistije, bez obreda koji su propisani, da bi to njihovo moljenje, ako uopće mole, brzo prestalo i upali bi u poganstvo. Utopili se u bezvjerju. Nisam još čula, niti bilo gdje pročitala, da je ikada postojala ozbiljna religija bez ljudi koji su svoj život posvetili razvoju i unaprjeđenju neke religije, održavali je na životu. Širili svijetom, što milom, što silom. Što Vi mislite o toj „duhovnosti“, koja se danas popularizira kroz mnoge „duhovne“ pokrete?

– Slažem se s Vama da su nam svećenici, kao oni koji su svoj život potpuno stavili u službu Bogu i bližnjima, potrebni. Istina je, međutim, da i sami možemo moliti i biti u kontaktu s Bogom. Ipak postoje mnoge milosti koje nam Bog želi ponuditi, a nisu moguće bez svećenika. Bez svećenika nema euharistije, koja je *izvor, vrhunac i središte kršćanskog života*, kao i nekih drugih sakramenata bez kojih je otežan naš duhovni rast. Međutim, važno je da i mi svećenici shvatimo da nismo sami sebi svrha, nego da smo to što jesmo zbog drugih, da smo dar onima kojima nas Bog šalje. Potrebno je izbjegavati ekstreme u kojima je moguće sve bez nas i mi svećenici, zapravo, nismo potrebni, ali i one druge u kojima smo mi svećenici sve i bez nas nije moguće ništa. Svećenici su potrebni

vjernicima laicima, ali i vjernici laici su potrebni nama svećenicima. Svatko od nas ima svoju ulogu i poslanje, svoje mjesto u tijelu Crkve. I samo ako svatko od nas daje svoj doprinos, koji nije protiv onih drugih, nego u suradnji s njima, tijelo Crkve može funkcionirati i izvršiti svoje poslanje u svijetu.

Nekako su kršćani, pogotovo katolici, svjetskoj vladajućoj eliti kost u grlu, i ne kriju prijezir prema nama. Ni na jednu drugu veliku religiju, čak ni na sekte, ne udara se takvom žestinom, takvom mržnjom. U nekim su kršćanskim zemljama crkve pretvorene u muzeje, pizzerije, pubove, negdje u javne ustanove, negdje u džamije. Iako se Dobro i Zlo oduvijek sukobljavaju, čini li Vam se da to kulminira u današnje vrijeme? Suočavamo li se zaista sa Silom, s velikom Zvijeri, prsa u prsa?

– Nije naše vrijeme po tom posebno u odnosu na neka prošla vremena, koja su bila daleko gora od našeg vremena. Autentični kršćanin provocira, kao što je provocirao i Krist. Njega su zbog toga ubili. Nemamo pravo očekivati da bi naša sudbina trebala biti drugačija. Isus nam nije obećao ovozemaljski uspjeh i slavu. Ipak, valja priznati da nije uvijek problem u drugima, odnosno da nas se ne progoni baš uvijek zato što smo autentični. Zašto su crkve u nekim zemljama pretvorene u muzeje, *pizzerije, pubove* i slično? Nije to zato što nas kršćane u tim zemljama netko mrzi, nego zato što nama kršćanima nisu bile više potrebne pa smo ih prodali. Nekad je kršćanstvo bilo masovno i trebale su nam, danas nije, postajemo sve više manjina, i ne trebaju nam. To je jednostavno tako. I ne treba žaliti zbog toga, nego kao manjina početi autentično živjeti i u društvo koje je ispražnjeno od vrijednosti donositi svojim životom onu najvišu vrijednost za koju su kršćani oduvijek davali život, a ta je vrijednost Isus Krist i njegovo evanđelje. Čitava povijest je povijest borbe između dobra i zla. Ali Krist je pobijedio zlo. I, iako se još ne vidi kako će ta pobjeda konačno izgledati, mi smo dionici njegove pobjede kad god se trudimo živjeti ljubav s vjerom i u nadi.

Čeka vas ponovo veliki životni izazov. Jeste li umorni od rada i

izazova? Tamo gdje odlazite, pomalo je drukčiji mentalitet ljudi od onih s kojima ste bili dosad. Trebat će Vam hrabrosti i žrtve, kao prvim apostolima, Petru i Pavlu. Nekad čovjek prosipa svjetlost, ali tama se uporno odupire. Puno puta lije suze i pita se: zašto je ovo mene dopalo? Ali kad se pojavi i mali tračak svjetlosti, shvati da je taj tračak zapravo začetak vatre. Kad se nešto pokrene, ima onih koji će se odazvati. Koji su vezani uz Boga, uz vjeru. Vjera u nadnaravno, u ovom slučaju u Svemogućega Boga, čovjekov je najprirodniji instinkt. Ljudi su osjećajni, znaju prepoznati istinske vrijednosti. Oduševiti se nekime tko je svojim kreativnim duhom unio u vjeru život, pokrenuo mnoge projekte, usmjerio mnoge koji su lutali. Svojim svjedočenjem i djelima, svojom žrtvom, samoprijegom, svojom energijom probudio uspavane. Zasjeo. Bojite li se krenuti na taj novi apostolski put?

– Prva poruka koju je uskrsnuli Gospodin rekao svojim učenicima je

poruka da se ne boje. To im je ponovio i u drugim okolnostima. Strah nije kršćanski osjećaj. On blokira i onespoboljuje nas učiniti ono što smo poslani učiniti u Kristovo ime. Ovo nije nešto što sam ja izabrao. Dapače, pokušavao sam objasniti onima koji me šalju da nisam najbolje rješenje za ovu službu. Ali Božja je volja bila takva kakva jest. Zato nemam straha. Iako znam da osobno nisam dorastao ovom izazovu, ali nisam to bio ni kad je riječ o Dubrovačkoj biskupiji, ne bojim se izazova koji su preda mnom. Ako sam, uz pomoć Božju i pomoć onih koje mi je Gospodin poslao kao suradnike, kao i otvorenost i molitve vjernika, uspio izvršiti Božje poslanje u Dubrovačkoj biskupiji, onako kako sam najbolje znao, vjerujem da ću u tome uspjeti i u Riječkoj nadbiskupiji. Znam da ponovo mogu računati na Božju pomoć, a nadam se da neće izostati niti pomoć dobrih suradnika, kao i otvorenost i molitve vjernika, koje će mi Bog darovati u mojoj novoj biskupiji, Riječkoj nadbiskupiji.

Cijenjeni nadbiskupe, vaše poslanje do sada se pokazalo vrlo opravdano i učinkovito. Vaša je misija u ljudskom svijetu vrlo, vrlo važna. U svoje ime i u ime naše župe, u kojoj ste ostavili svijetao, neizbrisiv trag, koji mnogima svijetli i danas, i cijele Podstrane, želimo Vam da pod Božjom zaštitom, Gospodinim zagovorima, uz pomoć svetaca kojima se obraćate za pomoć, uz Vaše molitve i žrtve, Vašu oštromnost i empatiju, kao i naše dobre želje i molitve, Vašoj budućoj, Riječkoj nadbiskupiji, budete svjetionik, a Vaš biskupski štap, kao Mojsijev. I naravno, da Vas posluži dobro zdravlje.

Sretan Vam Božić i predstojeći blagdani. Nova godina 2021. neka Vam bude blagoslovljena, plodovi Vaših molitava, rada i zalaganja, Bogu na čast, nama na korist.

Hvala Vam na vremenu koje ste izdvojili za nas.

Hvala Vam! Pozdravljam sve i svima također čestitam sretan Božić i novu 2021. godinu. I molim vas, molite za mene, a ja obećavam da ću moliti za vas. Bog vas blagoslovio!

Red SVETE KLARE u Splitu

s. Dolores MANDIĆ, opatica

Drugi franjevački red, Red sv. Klare (Ordo S. Clarae), sestre klarise, započeo je svoj povijesni hod u Splitu 1308. godine. Prve sestre došle su iz Italije i počele su živjeti karizmu sv. Majke Klare u prvom izgrađenom samostanu na vratima Rive, u blizini gradskih vrata, u južnom dijelu Dioklecijanove palače. No, ubrzo sestre prelaze u jugoistočni dio Palače, uz crkvu sv. Andrije, gdje ostaju dugo.

Nakon skoro 600 godina provedenih u starom samostanu, 1883. godine, na blagdan Našašća tijela sv. Majke Klare, 23. rujna, sestre su prešle u novi samostan, u kojemu žive i danas. Mnogi samostani klarisa dokinuti su u našoj zemlji, posebno uz hrvatsku obalu: zbog navale Turaka, reformacije, zakona cara Josipa II., Napoleonova zakona i drugog, no splitski je samostan klarisa opstao. I danas se opet nalazi u centru grada, kao duhovna oaza usred gradske vreve i buke.

Ovako izgleda jedan dan u našem svakodnevnom životu:

– U pola noći je molitva službe čitanja ili Matutina i ostale molitve. Posebno se moli na nakane, za sve one koji se preporučuju u naše molitve. Na svetkovine i blagdane mole se tri Nocturna, običnim danom dva. Noćna molitva traje oko jedan sat.

– U 5.30 je ustajanje i molitva. Jutarnje razmatranje, franjevačka krunica, jutarnja iz Časoslova, te Treći čas. U 7 sati je sveta misa zajedno s vjernicima u našoj samostanskoj crkvi, a u 7.30 zahvala nakon svete pričesti i mise.

– U 8.45 je doručak, čitanje duhovnog štiva, pa uređivanje ćelije.

– Od 8.30 do 11.15 je radno vrijeme. Samostanska uprava određuje svakoj sestri dužnosti. Pravimo hostije i obrađujemo veliki vrt koji okružuje samostan. Sestre se po tjednima mijenjaju u kuhinji i u radionici. Tu je i služba ekonome, vratarice, sakristanke, bolničarke itd. Također su sestre raspoređene u čišćenju samostana.

– U 11.20 je molitva krunice i druge molitve.

– U 12 sati, nakon molitve Anđeo Gospodnji (Kraljice neba), sestre iz kora i pred velikim kipom Gospe Lurdske na stubištu izmole Zdravo Kraljice, i u procesiji moleći Misere-re (ps. Smiluj mi se, Bože...) odlaze u blagovaonicu i mole prije ručka obredne molitve. Za vrijeme ručka čita se Evanđelje i razne knjige poznatih duhovnih pisaca, posebno Franjevački spisi.

– Od 12.30 do 13 sati vrijeme je za rekreaciju, razgovor... Sestrama je najdraže izići u naš prelijepi vrt i raditi ručne radove.

– U 13 sati imamo zahvalnu molitvu – u procesiji sestre mole Te Deum i dolaze u pohod Presvetom.

– Od 13.30 do 15 sati vrijeme je kanonske šutnje preko dana. Sestre mogu čitati, osobno moliti ili otpočiniti.

– U 15 sati je molitva šestog i devetog časa. Uz to se dodaju molitve Svetom Ocu Franji, sv. Majci Klari, Iz dubine... za zadnju pokojnu sestru i jedan za pokojne dobročinitelje.

– Od 16 do 18.15 vrijeme je rada. Uz spomenute dužnosti, sestre nakon popodnevne molitve vježbaju pjevanje. Naime, imamo mali samostanski zbor i pjevamo za vrijeme nedjeljnih svetih misa u našoj crkvi, također i na svetkovine i blagdane.

– U 18.30 je Vesper – večernja molitva, dio Časoslova. Zatim slijedi pola sata razmatranja u šutnji.

– U 19.30 sestre opet u procesiji mole Misere-re i dolaze na večeru. Čita se također duhovno štivo, poslanice i određene duhovne knjige.

– Od 20 sati do 20.30 vrijeme je za rekreaciju. Kad god je lijepo vrijeme, sestre vole prošetati vrtom.

– U 20.30 sestre iz blagovaonice

odlaze u procesiji u kor na molitvu Povečerja.

– U 21.00 sestre se povlače na počinak u svoje ćelije.

Inače, svaka sestra ima osobni sat klanjanja dnevno. Sestre se mijenjaju svaki dan.

Čuvamo samostansku tradiciju moljenja devetnica uoči svih većih svetkovina i blagdana. Također se mole devetnice i trodnevne mnogim svecima, posebno onima iz Franjevačkog reda. Samostan ima svoje vlastite običaje, koje nastojimo vjerno izvršiti. Između ostalih, imamo trosatno klanjanje na Veliki petak od 12 do 15 sati u spomen Isusove Muke i svete Smrti. A nakon obreda imamo procesiju kroz cijeli samostan od oltara do oltara Gospe Žalosne, kada molimo kronicu sedam žalosti BDM.

U zahvalu sv. Josipu, koji je spasio samostan od požara početkom 20. stoljeća, sestre svake godine 1. svibnja imaju procesiju samostanskim hodnicima do zavjetne slike sv. Josipa. Pjevaju se litanije svecu i hvalospjevi njemu u čast.

U korizmene petke sestre jedu juhu klečeći, kao i u dane posta uoči svetkovina.

Klarisa znači da Bog živi danas među nama! Govori o snazi Božje ljubavi, zbog koje je vrijedno sve ostaviti i predati život Bogu, radi spoznaje Njegove silne ljubavi. Duh sv. Majke Klare živi i danas u srcima njezinih kćeri širom svijeta u oko tisuću samostana i 20.000 sestara klarisa. I danas Gospodin daje velika nadahnuća svojim odabranim dušama, za ovo vrijeme. Dijeli milosti i očituje svoje planove spasenja današnjeg čovječanstva. I danas želi otvorena srca za Njegovo sveto djelovanje.

Želi neke nove Franje i Klare koji će pokrenuti ljude našega vremena. Molitva klarise obuhvaća svijet, duhovna je majka mnoštva duša, posebno onih koje će upoznati tek u vječnosti.

Za svaku bi sestru moralo vrijediti ono što je bilo rečeno za majku sv. Klaru: „Nije bilo moguće da takva zapaljena svjetiljka, tolikoga sjaja, ostane skrivena, a da ne širi svjetlo i da dom Gospodnji ne rasvjetljuje... Dapače, lomeći nemilice u tijesnoj osami alabastrenu posudu svoga tijela, Klara je miomirisom svoje svetosti ispunila cijelu Crkvu.“

Danas u splitskom samostanu klarisa živi 20 sestara. Od njih su četiri sestre u formaciji: jedna novakinja i tri juniorke s prvim zavjetima. Ostale sestre imaju vječne – doživotne zavjete.

U svijetu ima oko 20.000 klarisa. Novi samostani otvaraju se u misijskim zemljama Afrike i Azije. U Hrvatskoj imamo tri samostana klarisa i jedan u Brestovskom kod Kiseljaka (BiH).

Duboko vjerujemo u snagu molitve, kojom je ispunjen sav naš život! Isus nas uči moliti u našem potpunom posvećenju Njemu i molitvi za cijeli svijet; za čovječanstvo, koje želi spasiti! Molitva iz srca mijenja svijet, preobražava ga i spašava od zla... „Smatram te pomoćnicom samoga Boga u spasenju duša.“ To su riječi naše Majke sv. Klare češkoj kraljevni, koja je na samim počecima slijedila Klaru. Moglo bi se reći da je to definicija našeg kontemplativnog poziva, kako bi znao reći sv. papa Ivan Pavao Drugi: „Srce Klare i njezinih sestara veliko je kao svijet.“

Kada jedna djevojka osjeti u duši poziv i javi nam se, budemo u kontaktu s njom. Upozna naš način života i kada se odluči da krene ovim duhovnim putem, odredimo dan ulaska u samostan. Time započinje vrijeme kandidature i postulature. Nakon jedne godine vrijeme je novicijata (kušnje); obred je to svečanog redovničkog oblačenja habita. Novicijat traje dvije godine. Nakon toga su privremeni zavjeti. To je vrijeme dubljeg upoznavanja Pravila i Konstitucija sv. Klare. Sestra još više ulazi u život zajednice... Nakon pet godina su doživotni zavjeti.

Poziv klarise je duboko otajstvo, Božja tajna, Božji blagoslov i dar Crkvi i svijetu!

NAŠ MLADOMISNIK

Piše: Zoran JURIŠIĆ

Don Mirko Šakić rođen je 4. listopada 1995. u Splitu, za svećenika Splitsko-makarske nadbiskupije zaređen je 27. lipnja 2020., a svoju mladu misu slavio je 4. srpnja 2020. u župnoj crkvi Gospe u Siti u Strožancu. Don Mirko je drugi naš mještatin koji se zaređio u ovoj, od vremena osnivanja mladoj, ali duhovno bogatoj župi.

Don Mirko, što vas je privuklo i ponukalo da se odlučite za ovaj zahtjevan poziv, koji traži i veliku žrtvu i samoprijegorno odricanje?

– Gospodin – kad me je u krštenju učinio svojim. Kad kažete „zahtjevan poziv“, znam da mislite na svećenički poziv, ali ja mislim na kršćanski poziv koji smo primili na krštenju. Nema zahtjevnijeg, ali nema ni ljepšeg poziva od kršćanskog, jer je kršćanin pozvan ljubiti, a to znači služiti, odnosno darovati se potpuno za drugoga. Primajući ljubav koju nam Otac daruje u Sinu Isusu Kristu, pozvani smo živjeti kao „dar za drugoga“. Netko kao muž, pa onda i kao otac, a ja sam u 17. godini prepoznao da me Gospodin poziva da služim kao svećenik. Do tada nisam to želio, imao sam neke druge planove, ali od tog trenutka cijelim bićem *želim* služiti kao svećenik.

Je li vam, i koliko, ova župa i prije, dok je župnik bio don Ante Čotić, i danas, dok je župnik don Ante Vranković, pružala podršku da ustrajete na svojem putu formiranja za svećenika?

– Apsolutno. I to puno više od same podrške. Rekao sam u zahvali na mladoj misi da je moja župa Gospe u Siti itekako „kriva“ za to *što sam*

ja danas svećenik, jer je tu moj drugi dom. Otkad znam za sebe tu susrećem ljubav, prihvaćanje, podršku. Posebno sam zahvalan župnicima don Anti Čotiću i don Anti Vrankoviću za sve što su činili i čine za mene.

Kušnji je svakako bilo. Što je vama osobno davalo snagu u odluci da postanete svećenik?

– Kao veza momka i cure koji idu prema braku, tako je i za jednog bogoslova vrijeme pripreve za svećeništvo jedan hod povjerenja s Bogom u kojem sve više upoznaješ tu osobu koja te je izabrala i koju si ti izabrao, ali u svemu tome sve više upoznaješ i sebe. Pa vidiš da si ustvari maleno, slabo i krhko biće i da to nije nešto zastrašujuće, nego nešto jako dobro jer će u svemu tome Bog bit velik, On će biti na djelu preko tebe. On me je takvog želio i On zna zašto me je pozvao. Odnos s njim je nešto gdje sve naše stoji ili pada.

Vi ste, nakon don Ivana Marića, drugi mještatin Strožanca koji se zaređio za svećenika. Što biste poručili mladićima i djevojkama koji u sebi osluškaju Božji poziv?

– Budite hrabri i oslušajte na što vas Gospodin poziva, gdje ćete i u čemu vi biti najradosniji i druge činiti takvima.

Budite odlučni i nemojte dopuštati drugima da odlučuju o vašem *životnom pozivu*.

Ne dajte nikome i ničemu da vam oduzima mir, gradite s Bogom i ne bojte se!

Krećete u svoj svećenički poziv u župi sv. Petra na Priku, u Omišu. Želimo vam puno uspjeha u vašem poslu. Naravno da će svaki novi dan donijeti nove životne situacije koje se ne uče u školi i na fakultetu. Kako se osjećate i je li vas strah?

– Radujem se svemu što dolazi, a za strah nema mjesta jer je Gospodin taj koji sve vodi: Njega sam poslan naviještati, ne sebe i svoju neku priču pričati.

U ime uredništva Podstranske revije i Predsjedništva Ogranka Matice hrvatske u Podstrani, a posebno u svoje ime, čestitam vam na hrabrosti da se odazovete Božjem pozivu. Želimo da vas na vašem putu prati blagoslov i molitve župne crkve Gospe u Siti. Hvala na razgovoru.

Don Mirko u zagrljaju roditelja

Don Mirko i obitelj

IN HOC SIGNO VINCES

(U ovom se znaku pobjeđuje)

Piše: Ines BOŠKOVIĆ SORIĆ

Danas je 18. studenog 2020. godine i po tko zna koji put razmišljam o tužnim i slavnim danima 1991. godine i o tome što svi ti događaji znače za Vukovar i za čitavu Hrvatsku. Razmišljam o tome tko su i kakvi su to ljudi naši branitelji. Da bih na prethodno pitanje mogla odgovoriti našim mlađim čitateljima i predočiti im istinu o tim časnim ljudima, počeo ću, istina, malo zbrda-zdola kopati po svim svojim sjećanjima iz 1991. godine. Nadam se da će ipak svatko moći razumjeti što sam htjela reći.

Evo jednog događaja od 6. svibnja 1991. godine. Tog jutra hodala sam ulicama Splita i prolazila pokraj dvorišta jednog dječjeg vrtića. Upravo tim putem prolazila je kolona ljudi, i to radnika iz *Brodogradilišta Split*. Grupa male djece, u dobi između četiri i šest godina, prišla je uz ogradi vrtića i s čuđenjem gledala skupinu ljudi u radnim odijelima. Mališani su bili zbunjeni i jedan od njih je pitao: „Barba, gdje idete?“ Odrasli čovjek umorna lica odgovorio mu je: „Djeco, ovo idemo radi vas i vašeg dobra, da vama bude bolje.“ Ovaj je odgovor bio dirljiv jer je tog dana većina građana Splita išla pred zgradu Komande Vojnogomorske oblasti JNA. Pobunjeni Srbi već su nekoliko dana držali hrvatsko selo Kijevo u blokadi i sprječavali opskrbu bolnice u Vrlici. Split se tada digao na noge. Prosvjedi su bili iskaz hrvatskog naroda u Dalmaciji, koji se ovim činom jasno izjasnio protiv velikosrpskih težnji. Prosvjed u Splitu pokazao je odlučnost hrvatskog puka da brani svoju domovinu i uvjerenje da neće bez borbe agresoru dopustiti okupaciju Hrvatske.

Tako su se naši dragovoljci branitelji, onako goloruki, vrlo brzo organizirali. JNA i jugokomunistički totalitarni režim bili su nemilosrdni, ali ipak je svekoliki puk imao bezrezervno povjerenje u svoje branitelje. Mogu ilu-

stracije radi prepričati jedan isto tako dirljiv dijalog iz naše obližnje škole. U prvom razredu sjedila je i učila svoja prva slova grupa prvašića, tada preplašenih šestogodišnjaka. Vidjeli su grupu naših dragovoljaca branitelja u maskirnim uniformama te su pitali učiteljicu: „Jesu li ovi momci koji ovuda u blizini šetaju vojnici?“ Učiteljica im je umirujućim tonom odgovorila: „Da, jesu, to su naši branitelji, a onaj momak što mi se javio, to je moj sin.“ Dijete je odgovorilo: „Učiteljice, onda se mi ne moramo bojati, oni će nas čuvati i nitko nam ništa ne može.“ Učiteljica je samo odgovorila: „Tako je.“

E, pa sad sami zaključite može li ovaj članak imati i naslov „Od ove ljubavi nema veće“.

Moj odgovor bio bi „da“ i mogu objasniti zbog čega.

Naši su branitelji bili ljudi koji su spašavali živote svojeg naroda, svojih najbližih i doslovce su branili svoj prag, svoj dom. Uza sebe su imali i oružje i krunicu. Njihovo oružje nije bilo namijenjeno napadanju nevinih ljudi i agresiji, a krunica je bila znak njihove vjere u Boga.

Pripadnici Četvrte gardijske brigade imali su svoj amblem i geslo *In hoc signo vinces*, a to znači: U ovom se znaku pobjeđuje. Da, kao što znamo, pobjeđuje se u znaku križa i žrtve, a žrtvuje se iz ljubavi prema ljudima.

O navedenim činjenicama uči nas naša vjera. Iz navedenih činjenica možemo zaključiti kakvi su to bili ljudi naši branitelji dragovoljci. Oni su se žrtvovali za sve nas, za boljitak budućih pokoljenja, za demokraciju i za mir.

Zaslужili su mnogo bolji društveni status i mnogo bolju budućnost. Ne smijemo nikada zaboraviti misliti na sve naše nevine žrtve rata i na njihovo dostojanstvo. Uvijek, ali baš uvijek moramo imati na umu da su naši branitelji dobili rat u znaku križa. Moramo imati na umu da su oni vjerovali u pobjedu poput cara Konstantina, koji je prema legendi neposredno prije bitke na Milvijskom mostu 28. listopada 312. godine imao viziju križa, a koja ga je potaknula da sljedeće godine Milanskim ediktom ozakoni dotle proglašeno kršćanstvo, odnosno da se i sam preobrazi na kršćanstvo.

Za naše branitelje su dom, ljubav i domovina najvažniji od svega.

Uzalud nam trud, pisači

Piše: Mario TOMASOVIĆ

„Neki nastavljaju tamo gdje su mučitelji stali“, podnaslov je teksta Ivica Ivaniševića, koji s pravom ističe nehuman odnos prema obilježavanju nasilne smrti Palmine Piplović, koju su fašisti likvidirali samo zato što je nagovarala okupatorske vojnike da se predaju. Mnogi nisu ni to činili pa su likvidirani kao i Palmina, a i dandanas oni i njihovi sljednici doživljavaju novo zlostavljanje, samo od drugih mučitelja. Samo ću napomenuti da su 1942. godine s likvidacijama civila u mojoj Podstrani započeli, nažalost, hrvatski komunisti, a nastavili talijanski i njemački fašisti. Likvidirani su ti civili za osvetu, likvidirani su zbog interesa, likvidirani su zbog

Božica pravde ne vidi krivce, kaže da je pravda na nebesima.

Ne znam koliko joj se može vjerovati. Kad ne vidi, neka i ne govori.

drugačijeg mišljenja, likvidirani su kao i naša Palmira Piplović; nad njom i nad njima je izvršen ratni zločin, zaboravljen kao da ga nije ni bilo. Međutim, neće nas nigdje dovesti prebrojavanje naših stradalih žrtava, ali ako smo ljudi, trebamo se pokloniti svakoj nevinosti žrtvi i odati joj pijetet, isto kao i svakoj žrtvi stradaloj na fronti. Nažalost, mnogi su poginuli za tuđe ideale, za tuđe interese, za tuđe gluposti i utopije.

Ključno je pitanje ove priče: zašto je čovjek tako zločesto biće iako nas stotine vjera poučavaju za borbu protiv zla? Unatoč tome, opet smo najzločestija vrsta na ovom našem planetu, nasuprot činjenici da na kugli zemaljskoj ne postoji ni jedna ideologija ni vjera koja ljude poučava o borbi protiv dobra. Bezumnih mučitelja, kojih ima svugdje oko nas, ima napretek, a najgori su oni koji upravljaju svijetom, a za koje ne da nema pravde, nego ih se nagraduje za prouzročene zločine. (Primjerice, Kofi Annan dobio je Nobelovu nagradu za mir, a u njegovu mandatu bezumni su mučitelji poubijali milijun građana Etiopije, sto tisuća građana bivše Jugoslavije, itd.). Pa svi smo svjesni koliko je mučitelja i kod nas i u svijetu, i svi smo svjesni toga da mnogi nikad nikome neće polagati račune i da nikada neće ispaštati za svoje zločine. Za njih je pravda nedostižna i takva će ostati. Mnogi kao takvi služe političarima za potkusurivanje, manipuliranje i trgovanje; svima trebaju, a najmanje pravdi.

Što se može dogoditi ako na temelju tog zaključka prestanemo govoriti o zločinima i bezumnim mučiteljima? Ne vjerujem da će se išta promijeniti ni nabolje ni gore, naša će vrsta i dalje ostati najzločestija vrsta na zemlji, i dalje će bezumni mučitelji plesati svoj vampirski mučiteljski ples, a mučenika će uvijek biti. Nažalost, oni također trebaju političarima za potkusurivanje, manipuliranje i trgovanje; i oni svima trebaju, a najmanje pravdi

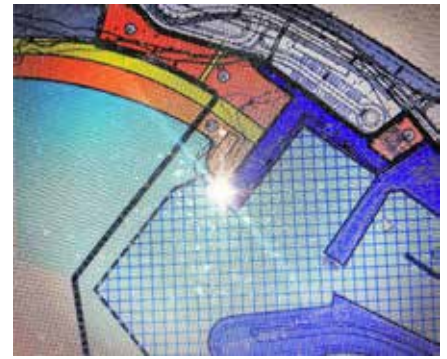
OSVRT NA PLANIRANU DEVASTACIJU NOVOUREĐENE PLAŽE NA UŠĆU ŽRNOVNICE

Piše: **Dražen VLAŠIĆ**

Zelja mi je da Podstrana bude Splitu kao Opatija Rijeci. Da bismo spriječili planiranu devastaciju prostora, dajemo ove sugestije:

Nedopustivo je i neprihvatljivo širenje lučice u akvatorij i obalni dio novoformirane gradske plaže, u koju je uloženo oko 25.000.000 kuna, a dio tih utrošenih sredstava dobiven je i iz EU-ovih fondova. S jedne strane, redikulozno je planiranim širenjem lučice devastirati netom uređenu (skupo plaćenu) gradsku plažu u koju su uložena znatna financijska sredstva, a s druge pak strane postoji opravdana sumnja da će lokalna samouprava zbog narušavanja plana (po kojem je gradska plaža uređena) morati vratiti novac koji je dobila iz EU-ovih fondova. Dakle, postavljamo pitanje: zašto se onda bacao novac za uređenje gradske plaže ako se imalo na umu širenje lučice na vodni i obalni prostor novouređene gradske plaže?

Nadalje, nije izrađena studija utjecaja na okoliš, a trebalo ju je izraditi s posebnim osvrtom utjecaja širenja akvatorija lučice na zagađenje akvatorija postojeće gradske plaže, a samim time i postojanja opasnosti za zdravlje kupaca na gradskoj plaži. Odnosno, u izradi tražene studije utjecaja na okoliš treba posebno biti obrađeno što treba učiniti u slučaju nesretnog slučaja izlivanja štetnih tvari koje mogu ugroziti kupce i što treba činiti da do takvih nesretnih slučajeva ne dođe. U studiji treba poseb-

Lučica - prijedlog izmjene

no elaborirati problematiku zaštite kupaca jer se u lučicu ulazi preko akvatorija kupališta gradske plaže.

Dakle, prvenstveno treba voditi računa o životima i zdravlju kupaca, korisnicima gradske plaže, i to na način da se postojeće „pero“ položeno sjeverozapadno u lučicu produži za oko 50 metara u more radi fizičkog odvajanja kupaca s gradske plaže od plovila koja ulaze u lučicu i izlaze iz nje. Ovako predloženi koncipirani ulaz u lučicu (od izrađivača UPU-a) predstavlja opasnost za kupce. Izrađivač se prvenstveno fokusirao na lučicu, ne uzimajući u obzir mogući štetan utjecaj na kupce, korisnike novouređene gradske plaže koja je u „međašniku“ s lučicom. Realizacijom izgradnje „pera“ kako smo predložili fizički bi se odvojio akvatorij u kojem se nalaze kupci od akvatorija koji je predviđen za uplovljavanje i isplavljavanje brodica. Nadalje, ovako loše koncipiranim ulazom za plovila u lučicu otvara se mogućnost nesmetane kontaminacije (masnoćama, uljima, pogonskim gorivom, deterdžentima) novouređene gradske plaže, njezina akvatorija i njezinih kupaca. Međutim, na istom ovom UPU-u imamo lijep i zoran primjer kako treba odvojiti lučicu i plovila od kupaca. Naime, već imamo postavljeno jedno takvo „pero“ na jugoistoku lučice. To „pero“ fizički odvaja kupce lokalne plaže od plovila koja gravitiraju lučici. Takvo „pero“ treba predvidjeti ovim UPU-om na sjeverozapadu lučice.

PRILOG O MASONSTVU U DRŽAVI HRVATSKOJ

Ivan MUŽIĆ, povjesničar

1.

Nastajanje Tuđmanove države Hrvatske vezano je uz stranku nazvanu Hrvatska demokratska zajednica. Ona je najvećim dijelom tvorevina prvoboraca prvobitne Udbe, odnosno kasnije Službe državne sigurnosti, a Franjo Tuđman bio je njihov izbor za predsjednika stranke i predsjednika države. Početkom 1991. u antikomunističkom HDZ-u bilo je već 97 tisuća bivših hrvatskih komunista, dok je u SKH-SDP-u ostalo tek 15 posto dotadašnjeg članstva.¹ Tako su Hrvatskom nastavili vladati isti kadrovi koji su u obrani komunizma i Jugoslavije progonili i ubijali državotvorne Hrvate. Tuđmanovo shvaćanje pomirbene ideje rezultiralo je stvarnošću da su u novonastaloj državi Hrvatskoj bivši pripadnici jugoslavenskih obavještajnih službi stvorili paralelnu vlast. Udbaški kadrovi nametnuli su Tuđmanu pretvorbu, i to na način koji je potpuno uništio hrvatsko gospodarstvo.²

¹ Ivan MUŽIĆ, *O Josipu Manoliću, Eugenu Laxi i Simboličkoj Velikoj loži Libertas*, Matica hrvatska Ogranak Imotski, Split, 2016., str. 14-15. F. Tuđman je, prema kazivanju Ivica Pašalića, odlučio početkom 1998. godine da HDZ podupre prijedlog Zakona o lustraciji, ali je to spriječio Vladimir Šeks s obrazloženjem da taj prijedlog nije prihvatljiv „ni sa ustavno-pravnoga ni sa nacionalno-političkoga stajališta“. (Darko HUNDELIST, *Lustracija*, Globus, broj 1239. od 5. IX. 2014., str. 30-39.)

² „Prije donošenja zakona u Hrvatskom saboru u Klubu zastupnika HDZ-a vodila se oštra polemika: ići sa zakonom o pretvorbi ili ne? Predsjednik vlade RH Josip Manolić, praktički drugi čovjek Hrvatske, na sjednici Kluba zastupnika HDZ-a svima je ‘zaprijetio’ da moraju gla-

sovati za Zakon o pretvorbi. Sjećam se, nekolicina nas pobunila se protiv toga zakona, a onda je Manolić došao u Klub zastupnika HDZ-a, mašući tim zakonom, i rekao: ‘Tko neće glasovati za ovaj zakon, može ići iz HDZ-a!’ Tako je taj zakon nastao.“ (Ivica Radoš, *Hrvatske kontroverze*, Večernji list, Zagreb, 2014., str. 26-28,34.)

sovati za Zakon o pretvorbi. Sjećam se, nekolicina nas pobunila se protiv toga zakona, a onda je Manolić došao u Klub zastupnika HDZ-a, mašući tim zakonom, i rekao: ‘Tko neće glasovati za ovaj zakon, može ići iz HDZ-a!’ Tako je taj zakon nastao.“ (Ivica Radoš, *Hrvatske kontroverze*, Večernji list, Zagreb, 2014., str. 26-28,34.)

³ Tuđman je upozoren da je u tisku objavljen izvorni podatak (koji je objavljen i u Mužičevoj knjizi *Masonstvo u Hrvata*) da je ministar gospodarstva Nenad Porges jedan od osnivača masonstva u Hrvatskoj. Tuđman me je u svezi s tom problematikom pozvao na razgovor u Predsjedničke dvore u subotu, 15. studenoga 1997. U razgovoru sam stekao dojam da je Tuđman postao zabrinut zbog činjenice da prozapadno nadahnuti pojedinci u HDZ-u masoni ili masonski kandidati zajedno s masonima iz oporbenih stranaka, zasjedaju u istim ložama, i u njima primaju iste nadstranačke direktive. Usporedi Ivan MUŽIĆ, *Tuđman i masonstvo*. U knjizi; Ivan MUŽIĆ, *Masonstvo u Hrvata*, Naklada Bošković, Split, 2005., VIII. izdanje, str. 623-636.

masonstvo bilo je protiv stvaranja samostalne hrvatske države i zato je bilo moguće da se, uz jedinu iznimku masona Eugena Laxe, hrvatski masoni koji su formirali lože pod okriljem slobodnozidarskih struktura sa Zapada nisu ni najmanje pokušali angažirati na stvaranju samostalne države Hrvatske. Tuđman je htio ostvariti samostalnu Hrvatsku utemeljenu na kršćanskim etičkim zasadama. Masonski graditelji „novoga svjetskoga poretka“, motivirani antiteističkim svjetonazorom i stvaranjem svijeta bez granica, doživjeli su Tuđmana kao sablast prošlosti.

Poslije Tuđmanove smrti na vlasti su se smjenjivala vodstva dviju vodećih stranaka (HDZ i SDP), u biti istoga političkog programa. Predstavnici tih stranačkih snaga u Hrvatskoj potjecali su velikim dijelom iz obitelji nehrvata, zatim od onih kojima je samo jedan roditelj bio Hrvat i naposljetku od potomaka jugounitarističkih i masonskih predaka. Ratnici iz hrvatskog puka stvorili su i samo oni obranili suverenitet Hrvatske da bi ga zatim služinski mentalitet gotovo svih političara „za Judine škuđe“ rasprodao u besćenje tako da od države nisu ostali ni „ostatci ostataka“.

2.

Nadbiskup Frane Franić je ubrzo po nastajanju hrvatske države shvatio da su komunisti i masoni

zavladali u novoj hrvatskoj državi. „Komunisti su infiltrirani u svim hrvatskim strankama bez obzira jesu li formalno pripadali komunistima... I ja se zaista čudim da se to i kod nas počelo nešto slična događati da neki katolici glasuju za neke stranke koje vode marksistički ateisti ili slobodni zidari.“⁴

Frane Franić umirovljen je 10. rujna 1988. godine, a subraća biskupi posve su zanemarili njegovu upozorenje iako su iz objavljenih podataka, posebno od Milana Simčića, upoznati da je međunarodno masonstvo bilo protivno stvaranju nezavisne države Hrvatske. Odnos vrha Katoličke crkve u Hrvata prema masonskom čimbeniku u novostvorenoj državi Hrvatskoj navijestio je Živko Kustić u *Glasi Koncila*, što je sa žalošću i savršeno točno interpretirao samo Dragoš Kalajić:

„Imajući u vidu da je masonerija vekovni neprijatelj hrišćanstva, veoma je potresna lektira poziva na kapitulaciju pred masonerijom, koji potiče od uticajnog katoličkog sveštenika i uglednika Živka Kustića: 'Ali znam da posao mlade hrvatske demokracije ne smije biti borba protiv masonerije kao ni protiv ikoje javne ili tajne međunarodne snage. Ako je to društvo zaista toliko zločesto, neka mu se suprotstave veliki i jaki, a nama neka Bog da snage i mudrosti da oslobodimo i učvrstimo svoju malu, ali jedinu nam, Hrvatsku.' U navedenom savetu, upućenom hrvatskom vrhovništvu sa stranica *Globusa* daleke 1991. godine, posebno je dirljiva glupost očekivanja da će mala Hrvatska biti pošteđena zlovolje i nasilja velikih i moćnih samo zato što je spremna da se pred njima bestidno prostre, sluganski pokorno, izdajući osnovna načela katoličke Crkve i etike.“⁵

Masoni u Hrvatskoj lako su prepoznatljivi po zastupanju masonskog svjetonazora koji očituju kao

⁴ Frane FRANIĆ, *Putovi dijaloga*, Knjiga druga, Grafok, 2001., str. 157, 195.

⁵ Dragoš KALAJIĆ, *Masoni u Hrvatskoj 1918 - 1967. Masoni u raljama Udbe*. Duga (Beograd), broj 1607. od 21.1. do 3. II. 1995., str. 70-71.

ministri u Vladi ili kao sabornici u Hrvatskom državnom saboru. Slobodni zidari izvan političkih struktura ne skrivaju posebno svoju pripadnost masonstvu. Tako je objavljen i podatak o tome kako je Tvrtko Jakovina bio „jamac“ profesoru Nevenu Budaku za prijem u ložu.⁶

Crkva u Hrvata nastavila je slijediti od Kustića najavljenju politiku šutnje o postojanju i djelovanju masonskog čimbenika u Hrvatskoj, što je vidljivo i iz sljedećeg primjera:

Ivan Mužić poslao je nadbiskupu Franji Kuhariću na mišljenje svoj tekst o odnosu Alojzija Stepinca prema masonstvu i on mu je 12. listopada 1998. godine ovako odgovorio:

„U današnjem kontekstu ljudi drugačije razmišljaju nego što su razmišljali u kontekstu povijesti koju je živio zagrebački nadbiskup A. Stepinac. Kad se kaže da je bio 'opsjednut masonerijom', to znači da je imao iracionalan stav, što nije istina. On je bio, na temelju činjenica i očitih postupaka i planova protiv Crkve, realni analitičar ideologije, a

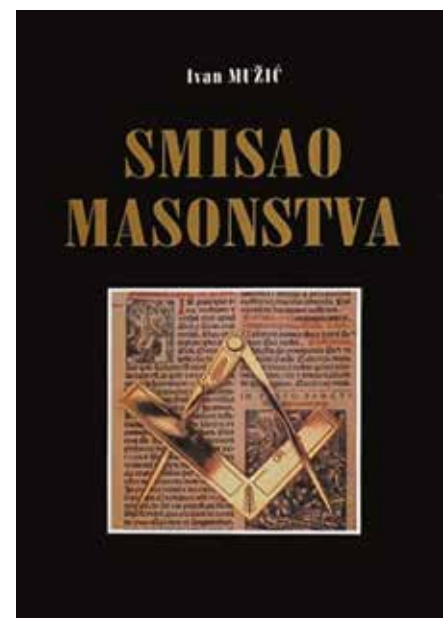
nazvati to 'opsjednućem' posve je krivo... Vaša studija ostavlja dojam da je sada važna tema odnos Nadbiskupa Stepinca, u kontekstu svoga vremena, prema masonima.“

Nadbiskup Kuharić živio je svetim životom, ali je iz ovih stilizacija očito bio neupućen u problematiku masonstva. Mužić mu je odgovorio pismom iz Splita dana 19. X. 1998. godine ovako:

„Poštovani gospodine Kardinale,

Velika Vam hvala na Vašem pismu od 12. listopada 1998... Iz moga teksta očito je da je tezu kako je Stepinac bio 'opsjednut masonstvom' prvi napisao (Ljubo) Boban, a da je danas zastupa Feral. Ja sam tu tezu izričito odbacio tvrdeći da je on u odnosu na problematiku masonstva bio realan i u tom smislu sam uputio na moju knjigu *Masonstvo u Hrvata* u kojoj je to detaljno obrazloženo... Što se tiče aktualnog masonstva, konkretno u nas, sigurno je da Tuđman nije mason. Što se tiče ostalih političkih prvaka, a posebno hađezeovaca – 'zna se'. To zapravo svi znaju osim hrvatskih biskupa. Oni će shvatiti situaciju tek kad Tuđman ode sa političke scene... Stepinac je bio u odnosu na masonstvo savršeno u pravu, a ono je danas aktualnije nego ikada u povijesti, posebno u Hrvata.“⁶

Iz zbornika radova sa znanstvenog skupa *Vojska Bezgrešne i masonerija*

⁶ „Velika loža Hrvatske Starih, Slobodnih i Prihvaćenih Slobodnih Zidara“ („Poštanska adresa: Bojan Šober, Strossmayerova 4, Rijeka.“). Ploča br. 300, 23. prosinca 2011. Loža Tri svjetla, Or. Zagreb, za prijam u bratstvo predlaže brat Tvrtko Jakovina kao „jamac“ profesora Nevena Budaka.

BRODARSTVO: POČECI LINIJSKE PUTNIČKE PLOVIDBE

Hrvatska tehnička baština / Pripremio: Mario TOMASOVIĆ

Glavne linije između Trsta, Istre i Dalmacije u XIX. i na početku XX. st. održavao je *Austrijski Lloyd* (osnovan u Trstu 1833.). Prvih šest parobroda nabavio je 1836. i tako je postao prvo i najveće parobrodarsko poduzeće na Jadranu (do 1865. posjedovao je stotinjak parobroda različitih kategorija plovidbe). Carska odluka iz 1838. kojom se zabranjuje stranim brodovima obavljanje kabotažne plovidbe između austrijskih luka (malu su plovidbu smjeli obavljati samo domaći brodari) profilirala je to poduzeće u jedinoga brodarka na tom području. *Lloydove* najvažnije linije male plovidbe bile su Trst – Rijeka i Rijeka – Senj – Zadar. Godine 1838. *Austrijski Lloyd* uveo je redovitu liniju Trst – Dalmacija – Kotor, a poslije i liniju Trst – Dalmacija – Albanija – Krf – Jonski otoci.

Do osnutka društava *Adria* i *Ungharo-Croata* (Rijeka) *Lloyd* je jedi-

ni imao liniju duž istočnojadranske obale. Tjedne linije između Trsta i dalmatinskih gradova (Kotora, Metkovića, Korčule, Šibenika i dr.) držala su mnogobrojna mala društva koja su obavljala i lokalni prijevoz jer *Lloydovi* brodovi nisu mogli pristati u većini manjih luka. Početkom XX. st. *Lloyd* je nabavio luksuzne parobrode od 2100 brt (*Baron Gautsch*, *Prinz Hohenlohe* i *Baron Bruck*) koji su zamijenili parobrod *Graf Wurmbbrand*. To su bili najbolji brodovi obalne plovidbe na Sredozemlju. U to doba *Austrijski Lloyd* održavao je i linije s Bliskim istokom i Crnim morem (npr. *Arciduca Lodovico* Trst – Istanbul).

U XIX. st. Lošinj je bio najveće istočnojadransko pomorsko središte. Oko 1870. godine 50 lošinjskih brodovlasnika posjedovalo je 150 jedrenjaka duge plovidbe, od kojih su najveći bili *Alba* (nava, nosivosti 2300 t), *Contessa Hilda* (bark, 2500 t)

i *Francesco Giuseppe I.* (nava, 3000 t), izgrađeni u Velikoj Britaniji, te *Imperatrice Elizabeta* (nava, 2500 t), izgrađena 1875. u Lošinju. U Hrvatskom su se primorju isticala i druga pomorska središta, poput Rijeke, Senja, Bakra, Volovskoga, Ike i Lovrana, koja su posjedovala jedrenjake duge plovidbe. Godine 1841. započela je gradnja nove, velike, moderne riječke luke.

Nasuprot brodarskom razvoju Hrvatskoga primorja, brodarstvo dubrovačkoga kraja stagniralo je i nazadovalo. Otkad je 1808. ukinuta Dubrovačka Republika, izmijenile su se francuska vlast i uprava Habsburške Monarhije. Zbog rubnoga položaja u Monarhiji, loših komunikacija i izostanka državne potpore, te posljedica katastrofalnoga potresa 1667. od kojega se oporavljao gotovo cijelo stoljeće, obnova brodarstva, trgovine i obrta odvijala se vrlo sporo. Dubrovnik je 1805. imao 278 jedrenjaka za dugu plovidbu, a 1815. samo 61. Od 1880. dubrovačka i pelješka flota jedrenjaka su se, zbog inovacija u brodogradnji, dodatno smanjile. Željezni brodovi zamijenili su drvene, a pogon na jedra zamijenjen je parnim pogonom. Promjene su izazvale mnogobrojne poteškoće u brodogradilištima te u pomorskim društvima, poduzećima i brodovlasničkim obiteljima na istočnome Jadranu. Većina ih se nije uspjela na vrijeme prilagoditi pa su propali.

U Dalmaciji je potkraj XIX. st. svako veće središte imalo svoja parobrodarska društva koja su obavljala službu u lokalnim lukama. Društvo *Braća Rismondo* iz Makarske osnovano je 1878., Dalmatinsko-istarska paroplovidba *Pio Negri i drugovi* iz Šibenika 1890., *Serafin Topić i drugovi* iz Visa 1891., a društvo *Navigazione a vapore Zaratina* iz Zadra osnovano je 1895. godine. Društva *Zaratina*, *Negri*, *Rismondo* i *Topić*, koja su 1907. imala ukupno 26 parobroda, spojila su se 1908. u novo društvo *Dalmatia*, koje je preuzelo njihove linije i organiziralo nove. *Dalmatia* je u razdoblju od 1909. do 1914. godine izgradila deset putničko-teretnih parobroda te je raspolaga-

Nava *Imperatrice Elisabetta*, izgrađena u brodogradilištu obitelji Martinolić u Malome Lošinju, 1875., rad Giuseppea Laya, 1864.; Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka

Parobrod *Zagreb* (prije *Gödöllö*), izgrađen u Newcastleu 1902., plovio je za *Jadransku plovību d.d.* Sušak od 1923. do početka Drugog svjetskog rata; Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka

la flotom od 37 brodova. Održavala je obalne linije u sjevernoj i srednjoj Dalmaciji te tri brze pruge s Trstom. Sljednikom *Dalmatije* smatra se *Jadranska plovidba*, budući da je 1923. preuzela 65 posto njezinih brodova. U Dubrovniku je 1880. osnovano društvo *Dubrovačka parobrodarska plovidba* (*Dubrovačka plovidba*), koje je održavalo uglavnom teretno-putničke linije između Trsta i južne Dalmacije. *Dubrovačka plovidba* izgradila je 1909. parobrode *Lokrum* i *Lovrijenac*, a na vrhuncu svojeg poslovanja 1939. imala je flotu od 11 teretnih brodova duge plovidbe i 14 putničkih brodova obalne plovidbe.

U srednjoj je Dalmaciji prije početka Prvog svjetskog rata radilo više manjih lokalnih parobrodarskih društava. *Kaštelanska plovidba* je dvama manjim parobrodima održavala putničko-teretni promet u području Kaštelanskoga zaljeva, Trogira i Drvenika, *Poljička plovidba* je dvama parobrodima održavala liniju Split – Poljica – Omiš. Skupina gospodarstvenika iz Splita osnovala je 1908. Hrvatsko parobrodarsko društvo *Jadran* i dvama parobrodima održavala je linije Metković – Split – Rijeka – Trst i Metković – Makarska – Split – Rijeka – Trst. U Dubrovniku je postojalo i društvo *Obalna paroplovidba* za lokalnu službu oko Dubrovnika, a imalo je četiri parobroda. Korčula je imala svoje parobrodarsko društvo *Brodarstvo Ivan Foretić* s dva parobroda, a održavalo je linije u korčulanskom akvatoriju i vezu s Metkovićem.

O vinu sve najbolje

Piše: Mario TOMASOVIĆ

Od 1879. godine pa do početka Drugog svjetskog rata u Podstrani je izdano šest dozvola za zanatstvo, 19 dozvola za trgovine i sedam dozvola za ugostiteljstvo. Među njima jedino je iz Podstrane Ivan Tomasović, pok. Bariše, imao dozvolu za obrt, odnosno dozvolu za prodaju vina na veliko. Svi obrti značili su dodatne izvore prihoda za neke stanovnike kojima je poljoprivreda bila osnovni izvor egzistencije. Godine 1910. u Trstu i Rijeci bilo je otvoreno 79 prodavaonica domaćeg vina iz Poljica, od kojih samo pet iz Podstrane. Ta je 1910. godina baš bila vrlo rodna te je u Podstrani proizvedeno 18.000 hektolitara vina. Trebalo je to prodati. A sve se radilo „na ruke“. Koliko truda, koliko znoja, koliko muke za preživljavanje... Osamnaest tisuća hektolitara – to je proizvodnja vina s kraja 19. i početka 20. stoljeća. Gdje je Podstrana danas?

Nemoguće je govoriti o vinogradarstvu, odnosno vinarstvu onog vremena, a ne spomenuti veletrovgovca Ivana Tomasovića. U zahtjevnijim godinama, kad su poljoprivrednici i vinogradari imali lošiji urod i kad je pala potražnja na domaćem i europskom tržištu, ljudi su trebali pomoć zajednice. Zbog toga je Ivan do dolaska don Petra Cara uz pomoć ostalih mještana osnovao 1903. godine seosku blagajnu i, uz velik angažman don Petra Cara, 1907. Poljoprivrednu zadrugu. Tim su aktivnostima omogu-

čili svim proizvođačima lakše funkcioniranje uz pozajmljivanje novca iz blagajne i prodaju svojih proizvoda Poljoprivrednoj zadruzi. Vino i ostalu robu Ivan je, kao i neki veletrovgovci iz Jesenica, prevezio do Rijeke i Trsta uglavnom jeseničkim brodovima, a odatle širom Europe. Podstrana je svojim poljoprivrednim proizvodima u novijoj poslijeratnoj povijesti zadovoljavala potrebe mnogih gradova u bivšoj Jugoslaviji, dok je u predratno vrijeme tadašnja poljoprivredna i vinarska proizvodnja pokrivala tržišta cijele Europe, dakako, u znatno skromnijim količinama. Vino Ivana Tomasovića nagrađeno je u Londonu 1906. godine, što se vidi na memorandumu jednog njegova računa iz tog vremena.

To vrijeme zaslužuje našu pažnju i divljenje pa je svetomartinska manifestacija ocjenjivanja vina i trebala biti ovdje kod nas u Podstrani, i treba je nastaviti tradicionalno održavati sadržajnije nego dosad. I naša bi općinska vlast trebala poticati mlade ljude da, po uzoru na otočane, opet počnu saditi lozu i proizvoditi taj zdravi, blagoslovljeni napitak. Kao lokalno kvalitetno sortno brendirano vino sigurno bi našlo svoje mjesto na našem lokalnom turističkom tržištu, a i dalje. Hvar, Korčula i Pelješac imaju po tri vinarije, a da ne govorimo o drugim mjestima širom Hrvatske koja su proizvodnju vina podignula na zavidnu razinu. Uz našu blagu klimu i blage padine, treba organizirati vrijedne ljude i oživiti vinogradarstvo kakvo smo nekad imali. Ako država ne zna ili ne želi davati poticaj za proizvod, krenimo mi s lokalne razine. Nije to velik izdatak za općinski proračun, Podstrana to može. In vino veritas!

ONI KOJI BRANE

Pišu: Denis JONJIĆ i Fabjan RUŠČIĆ

Nogomet je nesumnjivo najvažnija sporedna stvar na svijetu. U posljednjih skoro stotinu pedeset godina nogometna lopta gura se na svakome mjestu koje ljudi nastanjuju, pa i u Podstrani. Bez obzira na to koliko igrača igra, je li riječ o malom ili velikom nogometu, u svakoj momčadi postoji jedan drukčiji od svih. Dok je svim igračima cilj postići pogodak, njegov je zadatak da to ne dopusti. Vratar ili golman jedini je nogometni sudionik bez kojega se utakmica ne može odigrati. Zato je njegovo mjesto u timu neprikosnoveno, a vratarske su obrane najatraktivniji dio svake utakmice. Većina podstranskih vratara branila su za malonogometne klubove koji su igrali neke od liga ili po turnirima. Iz Starog sela to je bila momčad *Croatia*, a iz primorskog dijela klubovi *Mutogras*, *Javor*, *Bili 9*, *Omega*, *Puma*, *Galeb*, *Rivijera*, *Grljevac*, *Grbavac*, *Kondor*, *Strožanac*, *Zavodnici*, *Nobelovci*, *Gusari*, *Podstrana*...

Za našu *Reviju* pokušali smo nabrojiti sve naše mještane koji su bili vratari, bilo u nogometnim bilo u malonogometnim momčadima. Njih je u Podstrani bilo mnogo, pa je bilo i vratara. Vjerojatno će se dogoditi, jer ovaj tekst pišemo po sjećanju, da ćemo nekoga izostaviti, ne spomenuti. Podatke su nam dali Ivica Ružić Vilicija, Ivica Mikuličić Moste i Fabjan Ruščić. Ako smo koga nenamjerno izostavili, ispraviti ćemo u sljedećem broju. Naravno, ovaj popis doseže vrijeme koje naši sugovornici pamte.

One stare, iz vremena pedesetih godina i ranije, ne poznaju, pa ih nismo ni pokušali nabrojiti. Usput ćemo navesti i nadimak po kojem je poznat i dodati za koje su klubove branili (naravno da je i taj podatak pribavljen po sjećanju):

Ivica Ruščić Rujo (*Puma*, *Primorac Stobreč*, *Orkan Dugi Rat*), Toni Car Pampe (*Sveti Martin*), Fabjan Božiković Šaban (*Grbavac*), Ivica Ružić Vilicija (*Mosor*, *Hajduk*, *Puma*, *Omega*, reprezentacija Podstrane), Branko Goreta (*Galeb* i *Javor*), Mladen Ružić Bembo (*Bili 9*), Ante Božiković Buffalo (*Javor*, *Omega*), Tomo Mikuličić (*Strožanac*), Jozo Žanić Longo (*Rivijera*), Ljubo Dumičić (*Puma*), Nikola Brajičić (*Croatia*), Denis Ruščić (*Puma/Javor*), Fabjan Ruščić (*Primorac Stobreč*, *Postira Sardi*, *Trogir*, *Croatia Zmijavci*, *Bili 9*, *MNK Torcida*), Fabjan Marić (*Primorac Stobreč*, *Poljičanin*), Ante Marić, Nikola Bakota, Jakov Marić, Željko Ružić Pivac (*Primorac*, *Šćadin*, *Bili 9*), Perica Perica (*Primorac*, *Mosor*, *Strožanac*), Tin Kulić (*Primorac Stobreč*, *Hajduk*), Željko Car Pepe, Ivan Andrić (*Bili 9*, *Podstrana*), Ivan Šabić Šajba (*Grljevac*), Bruno Božiković (*Primorac Stobreč*), Toni Tomić Bukle (*Grljevac*), Jasenko Ljubica (*Primorac Stobreč*), Luka Sopta (*Primorac Stobreč*), Mladen Vujević (*Bili 9*, *Grbavac*), Damir Roso (*Primorac Stobreč*, *MNK Strožanac*), Filip Car (*Primorac Stobreč*, *Omiš*) Roko Perica (*Solin*, *Primorac*), Mladen Šiško (*Bili 9*).

Zbog toga što je u Podstrani bilo više malonogometnih ekipa javljao se i sportski prestiž, koja je ekipa najbo-

Luka Sopta

lja, koja ima boljeg igrača, koja boljeg vratara... Najbolje rezultate postigli su *Strožanac*, koji je osvajao prvenstva Splitsa i Solina, te *Javor* i *Grljevac*, koji su bili prvaci Omiške lige. Osim toga, i u samoj Podstrani održavali su se i malonogometni turniri na kojima su sudjelovale sve tada aktivne podstranske ekipe. No najatraktivnije utakmice bile su susreti *Debeli – Mršavi*.

Ako govorimo o malonogometnim utakmicama, slobodno se može reći da je vratar pola momčadi. Kao „igrač“ na голу najbolje vidi pozicije protivničkih i svojih igrača, te ih u tom smislu može i rasporediti, pa se s pravom može reći da su vratari i „treneri“ svojih momčadi.

Za budućnost podstranskih vratara ne treba se brinuti. I danas svoje snove pokušavaju sanjati neki novi dječaci. Stoga nam je drago spomenuti da za NK *Primorac* iz Stobreča i *Union Podstrana* gol brani jedanaestogodišnjak Luka Sopta. Njemu, ali i ostalima želimo da neke buduće utakmice igraju pred svojom publikom, u svojoj Podstrani.

Momčad Primorca iz sezone 1971./72.

Stoje s lijeva: Branko Knezović, Ivo Ruščić, Zdravko Boban, Ivo Knezović, Ante Blažević, Marin Blažević i Stipe Perasović. Čuče s lijeva: Ivo Penović, Stipe Knezović, Jozo Knezović, Ivo Marendić, Ante Cokarić i Nikola Knezović.

Bili 9

Šćadin

Balotaški turnir

U sprkos koroni, na balotaškom terenu pokraj škole u Strožancu, uz propisane mjere zaštite, ovog se ljeta održao već tradicionalni turnir u balotama. Turnir je specifičan jer nema novčanih nagrada za pobjednike, dodjeljuju se samo pehari, no od prikupljenih sredstava na dan finala organizira se zajednička večera, uz druženje dugo u noć. Upravo zbog sportskog duha ovog natjecanja red je nabrojiti najbolje. U dvojkaма je prvo mjesto osvojio par Damir Damjanović i Ivan Ćurković, drugi su bili Ivan Bašić i Mario Ćosić-Šurlin, a treći Ante Modrić i Neno Tomaso- vić. Pobjednicima čestitke, uz želju da ovaj turnir potraje što dulje u druženju i zajedništvu.

Zoran Jurišić

Pobjednici i drugoplasirani

Trećeplasirani

Reprezentacija Podstrane i veterani Hajduka

JUNIORI ŠK DUBROVNIK, PRVACI DALMACIJE

NAŠA DVA MJEŠTANINA, ČLANOVI SENIORSKE MOMČADI ŠK KNEZ MISLAV - PODSTRANA, JOSIP PENAVA I FABJAN VLAŠIĆ, SU NAJZASLUŽNIJI ZA OVAJ USPIJEH JUNIORA ŠK DUBROVNIK

Domagoj Bjeliš, Josip Penava, Ivica Brkić, Fabjan Vlašić, Martin Baće

Hotel Medena, 25. 10. 2020.

Juniorska ekipa ŠK-a Dubrovnik pobjednik je Druge juniorske lige, te se nakon punih 19 godina vratila u Prvu ligu. Zadnja generacija kojoj je to uspjelo davne 2001. godine igrala je u sastavu: Enes Mulić, Tomislav Musić, Maroje Portada i Vlaho Marunčić.

Na ovogodišnjoj ligi pravo nastupa imale su ekipe ŠK Bibinje (Zadarska županija), ŠK Primošten (Šibensko-kninska županija), ŠK Brda Split (Splitsko-dalmatinska županija) i ŠK Dubrovnik (Dubrovačko-neretvanska županija). Prvo mjesto podijelile su ekipe Dubrovnika i Primoštena s jednakim brojem meč-bodova, ali su gospari proglašeni pobjednicima lige po dodatnim kriterijima.

Ovaj uspjeh ostvarili su juniori u sastavu: Josip Penava, Domagoj Bjeliš, Fabjan Vlašić i Martin Baće. Najučinkovitiji pojedinac kluba je Fabjan Vlašić sa stopostotnim učinkom, čime je ujedno postao i najuspješniji igrač lige.

PODSTRANSKE VEDUTE

Foto: Nenad Stanić

